

d. 352
8.2
144/2
7

CALENI PERGAMEN.
SIS DE TEMPERA.
MENTIS, ET DE IN.
AEQUALI INTEPE
RIE LIBRI TRES
THOMA LINACRO
ANGLO INTER.
PRETE.:

Opus non medicis modo, sed et
philosophis oppido q̄ necessariū
nunc primum prodit in lucem
CVM GRATIA

& Priuilegio.

MVSEVM
BRITAN

SANCTISSIMO DOMINO NO-
STRO PAPAE LEONI DECIMO,

Thomas Linacer Medicorum
Minimus. S. D. .:

On hanc tibi lucubrationculā
meā Beatissime Pater quasi
tuis aptam studijs dignamve
offero, quē totū totius chri-
stianae Reip. gubernaculis in-
cumbere omnes scimus, sed
quod studiosis eam futurā nō ingratam sperem.
quibus quidquid vsui esse potest, tibi quoq; fo-
re iucundum nō dubito. Accedit quod quū re-
cens in me collatae nō vulgaris munificētiæ tuæ,
qua me quoq; sicut reliquos quicumq; te olim co-
mitabamur in ludum, beare es dignatus, non im-
memorē me aliquo saltē officij genere declarare
volui: vnū hoc inter facultates meas quo id effi-
cere conarer literarium perspexi genus. quod et
mihi cui pene præter literas nihil est, et tibi qui in
literis es eminētissimus maxime visū sit congruēs.
In quo genere Galeni hic, se obtulit libell⁹. brevis
oīno, sed non minus philosophis quā medicis
necessarius. Qui breuitate sua simul officiū meū
minus erat moraturus, simul meæ in uertēdo, quā
tulacūq; , certe tenuis facultatis gustū aliquē tibi
præbiturus. Per exigua (fateor) res. nimis q; im-

par quæ pro tante benignitatis vel Mnemosyno
ad sacrâ presertim Celsitudinē tuā mittatur. Verū
et cuius ipse vicem in terris geris paupercula mu-
lieris duo minuta probauit: et mola salsa litare eos,
qui thura non haberent, prodiū nō ignoras. Sūt
sane mihi plura maiora q̃ in manib⁹, quæ ut pri-
mū per valetudinē et ministrum mei officia licebit,
si tibi hæc non displicere intelligam, sub noīe tuo
(modo id non graueris) ardentur. Non quo ijs
operæ precium tibi vllū me facturū autumē, quod
scilicet mihi de meo ingeniolo sperare non licet,
sed quo ijs ex præfatiōe noīs tui, qd' merito litera-
tis omnib⁹ est charissimū, gratiā aliquā autoritatē
q̃ capte. Permultū sane si qui erūt qui ex vigilijs
meis fructum aliquē percipient, Sanctitati tuæ de-
bituris, qui tam insigni beneficētia studiorū
meorum ocio cōsulueris. Deū opt. Max.

precor diu te nobis seruet atq; incepta
tua omnia secūdet. Londini. Anno
Christianæ salutis. M. D. XXI.

² Nonis Septembris.

ELENCHVS SEQVEN

P R O Elenchi huius intelligētia, scire licet, quū in singulis huius codicis pagellis viginti septē versus contineantur: diuisis n̄s in treis nouenarios: per **A** significatur eorū prim⁹. per **B**. secūdus. et per **C** tertius. Sic intra nouē semper versus lector quod ex Elencho requireret, nō difficulter inueniet. Mo- do qui breuissimus labor erit, singulis libri chartis numerum adscribere velit. .:

A

Animans in summo calidū humidū frigidum aut siccum nullum esse.	folio primo, pagina. i. C
Autumni incōmodum.	fo. vñ. i. B
Autumni qualitas.	fo. eodem. i. C
Autumni et veris collatio.	fo. eodem. ij. A
Animalia quomodo veteribus calida et humida sint dicta.	fo. x. ij. A
Atræ bilis temperies.	fo. xxxiij. i. C
Animal calidum et humidum cur dixerint uete- res.	fo. eodem. ij. C
Adipis et carnis variæ causæ.	fo. xxxiij. ij. B
Anatomica speculatio.	fo. xliij. ij. C
Aristotelem de substātia formatricis virtutis du- bitasse.	fo. xliij. ij. A
Ab exiguo momēto magnam fieri interdum mu- tationem, et eius rei exemplum.	fo. li. i. C
Archimedes.	folio. liij. i. B

TIS OPERIS.

Error alius in iudicandis temperamētis fo. xlvj. ij. B

F.

Frigidam temperiē nec humidam necessario esse
nec siccam. folio xvij. i. C

Florescētis etatis temperies. fo. xxv. i. A

Fibræ temperies. folio eodē. i. A

Fibræ variæ folio xxxij. ij. C

Flauæ bilis temperies. folio xxxij. i. C

Formatricē vi artificē facultatē esse fo. xliij. ij. A

Frigida per naturam immodice calefacta vim su-
am amittere. folio lviij. i. A

H.

Humidum & calidum temperamētum esse pes-
simum. fo. viij. i. A

Hominis cutē mediū esse in calido fri. humere
& sic. propriēq; eā quæ i manu est fo. xix. ij. B

Habitus hirsutus & glaber quam temperiem co-
mitentur. folio xxxvi. i. B

Hypophora de pilorū generatiōe folio eo. i. C

Hippocrates folio lxxij.

Hipophora & Solutio. folio lxxix.

Hippocratis dictum, & eiusdem nonnulla pro-
babilitas folio, eodem

Hepialos quæ vocetur. folio lxxi.

I.

Iusticia quid. folio. xiiij i. B

Intemperies quæ in altera tantū oppositiōe ex

ELENCHVS SEQVEN

- cedunt, quo loco ponendæ. fo. xvij. ij. C
Intemperies duplex. fo. xxxv. i. C
Intemperamēti quod intra sanitatē sit, nota. f. eo. ij. A
Internarū particularū tēperiē ex fūctiōib⁹ digno
scēdā, tū ex cōtinētū eas partiū affectu. fo. xli. i. C
Inæquales esse temperies in regiōibus intēperatis
Inæqualem esse tēperiem partiū quæ (fo. eo. ij. A
phlegmone laborant. fo. xlvij. i. C
In ij⁹ quæ potestate calida, frigidaue sunt, tria ge
nera spectanda. fo. lv. ij. A
Iuniores medici in quo fuerint falsi. fo. lix. ij. A
In explorādo medicamento aliud quiddam obser
uandum. fo. lxiij. i. C
In phlegmone duplicē esse affectum. fo. lxiij. ij. B
In explorando medicamento aliud obseruandam
folio eodem. (fo. ij. C.
In phlegmone quis sanguis primum calefiat quis
deinceps. fo. lxxvij
In corpore quod phlegmōe laboret quid maxime
inflāmetur quid deinde. fo. eodem
Indolescentiæ in hec̄ticis causa. fo. lxxix.
Inæqualitas tēperamēti in sanis indolēs est. fo. eo.
Inæqualis intēperamēti generādi variæ rōnes. f. lxxx
In hep̄ialis cur frigus et calor simul sēuian̄. fo. lxxi
In accessionum inuasiōe febricitantes aliquos fri
gus et calorem simul sentire. fo. eodem.
In lipyr̄ijs vtruncq; perpetuo ita vt in accessionibus

sentiri.

L

fo.eodem.

Lactuca cur somno conducatur.

fo.lix.i. A

Lactucae succum liberalius sumptu, similem vim
habere cupapaueris succo.

fo.lx.i. A

M

Molles et durae manus ad quid aptae.

fo.xxi. i. A

Membranae temperies.

fo.xxxii. i. A

Medius siue eufarcos, quis

fo.xij. i. A

Mediu in toto animalium genere.

fo.xi. ij. C

Medium in hoim specie.

fo.eodem. ij. C

Mediocriter calens sit oportet, quod siccum humi
dumve iudicabis.

fo.xix. i. B

Miningon siue membranarum cerebri temperies

Medij cartilaginis et ligamenti

(folio.xxxii. i. A

corporis, temperies

fo.eodem. i. B

Melancholica temperamenta ynde.

fo.xlvi. i. C

Melancholicus, quis

fo.xlvij. i. A

Melancholici futuri, qui

fo.xlvi. ij. A

Medicamentorum natura duplex

fo.li. ij. B

Medicamentoru tertia quedam species.

fo.co. ij. B

Medicamentoru quarta species

fo.co. ij. C

Medicamentum Medae

fo.liij. i. B

Medicamenta tantum, quae sint

fo.lvi. ij. A

Medicamentum quando tepidu applicandu sit,
quando frigidum

fo.lxiiij. i. B

Miscere simplicia corpora humani facultatis non
esse, sed dei uel naturae

fo.xix. i. C

ELENCHVS

SEQUEN

Nervorum temperies folio xxxij. ij. A
 Notæ discernēdi a vētriculo ne, ā aliūde. f. xliij. i. B
 Nihil nutrire nisi quod tota substātia rei alendæ
 mutauit folio. li. i. A
 Nutritionē esse assimilatiōem perfectā fo. li. i. B
 Nutrimentum triplex folio liij. i. A
 Nutrimētū corpus calefacit. fo. eodē. i. A
 Noīe naturæ quid intelligat Galen⁹ fo. lviij. i. B

O

Opiniones de temperamentis folio i. ij. A
 Opinio quædā fo. eo. ij. A. Opinio alia fo. eo.
 Opinionis rationes folio ij. i. A (ij. C
 Opinionis alterius rationes folio iij. ij. A
 Opiniones quo peccent folio. iiij. i. B
 Opinio sectatorum Athinei folio v. i. C
 Opinionis Athinei sectatorū error fo. vi. i. A
 Os siccū quēadmodū absoluto sermōe dicat f. xij
 Occasio erroris circa senū tēperiē fo. xxv. i. B (ij. A
 Ossis temperies folio xxxij i. B
 Opiniones de notis ab oculis. fo. xliij. i. C
 Oēm cibū tā agere i nostrū corp⁹ q̄ pari. f. lx. i. C
 Obseruādū in explorādo medicamēto fo. lxij. i. C
 Omnē immodicū excessū ad aliquid esse fo. lxx.
 Oēm febrē preter hecticē a laborāte sētiri fo. eo.

P.

Plāta velaial qñ optie se habere dicat. fo. xiiij. i. A
 Polycleti statua . . . folio xx. ij. B

TIS OPERIS.

Particularū omniū tēperamenta. fo. xxxiij. i. A
 Parēchyma f. xxxij. i. B. Pili tēperies f. xxxij. i. B
 Pituitae temperies folio eodem. i. C
 Piguīs macerue, cōsuetudinis alicui⁹ rōe quis fo.
 Pilorū generādonū rō. fo. xxxvij. i. B (xxxiiij. i. A
 Pili nigri vñ. fo. eo. ij. B Pili flauī vñ. fo. eo. ij. C
 Pili albi vñ fo. eo. ij. C Pili rufi vñ fo. eo. ij. C
 Pili crispī vñde folio eodem. ij. C
 Pili in capite supercilijs cilijsq; cur nobiscū cōge-
 niti fo. xxxvij. ij. C
 Pili capitis et superciliorū cur subrufi. f. xxxix. i. A
 Pili cur boni sint incremēti & crassi. fo. eo. i. A
 Pituitā ex cibis esse nō ex corpore fo. xlvj. ij. C
 Pituitosus ab excremētis quis. fo. eo. ij. C
 Pōtestate esse quid sit. folio xlvij. i. B
 Potestatis aliud genus folio xlix. i. A
 Pituitam etiam cum a uenis detrahitur frigidam
 sentiri folio lvij. ij. B
 Piātē calida, ī duplici statu vētris examinata folio
 Proprietatē quādā tēperamēti cuiq; (lx. ij. C
 naturae esse, quae cum alijs naturis cōsentiat, ab
 alijs dissentiat. folio lxi i. A
 Per se, & primū, & nullo intercedente idem sig-
 nificare folio. lxiiij. i. C
 Propriā pbatōnē vnā esse in singulis fo. eo. ij. C

Q

Quomodo respōdēdū ad interrogatiōē cui⁹ tē-

ELENCHVS

SEQUEN

- peramenti sit homo vel bos fo. xliij. ij. A
 Quæ temperamenta comitentur ut duricies, mol
 licies, crassitudo, gracilitas fo. xxxiiij. ij. A
 Qui famē meli⁹ ferāt et qui difficili⁹ fo. xxxiiij. i. B
 Quæ hieme delitescunt, cur pingua fo. eo. ij. A
 Quibus adeps caroq; pari modo aucti, qua sint
 temperie fo. xxxv. i. A
 Quibus adipis plus, qua sint temperie fo. eo. i. A
 Quibus carnis plus, qua sint temperie fo. eo. i. B
 Quæ tēperamētis in pilorū differentia pro etate,
 regiōe, et corporis natura contingāt, fo. xxxviij. i. C
 Quales sint calidū tractū habitātū pili, fo. eo. i. C
 Quales humidū incolentium pili, fo. eodem. ij. A
 Quales tēperatā plagā incolētū pili, fo. eodē. ij. A
 Quales infantium pili, fo. eodem. ij. A
 Quales epheborū et puerorum pili, fo. eo. ij. B
 Quales pro corporum naturis pili, fo. eo. ij. B
 Quales in frigida regione hoies, fo. xli. ij. B
 Quæ putrescunt, quo calore caleant fo. xliij. i. A
 Qui meridianā plagam incolunt adiciticio calore,
 calere, proprio frigere, fo. eodem. i. A
 Quid in uentriculi temperamento noscendo ad
 uertendum, fo. eodem. ij. A
 Quod calefacit non omnino siccare, fo. xlvij. i. B
 Quod actū est, perfectum esse, quod potestate
 imperfectum, fo. xlvij. i. C
 Quæ maxie proprie ptāte eē dicant, fo. eo. ij. A

TIS OPERIS.

Quæ secūda rōe potestate esse dicant. fo. eo. ij. B

Quatuor esse totius corporis facultates fo. l. ij. C

Quatuor corporis facultates a tota substantia ma

Quod nutriet necesse est in cōs (nare. fo. eo. ij. C

coquēdi istrumētis aliquādiu sit moratū. f. li. i. C

Quæ assimilentur nutrimenta, reliqua medicamēta vocari. fo. eodem. ij. A

Qui morbi imodicū vini potū comitēt. fo. liij. i. B

Quæ corp⁹ nostrū non calefaciūt sed refrigerant, hæc e corpore non vinci. fo. lv. i. B

Quædā dum concoquantur refrigerare, postquā sunt percocta calfacere. fo. lix. i. C

quando nutrimentum aliquid sit, et quando medicamentū, et quo genere nutrimentū. fo. lx. ij. B

Quando a nobis et quando ab externis faciendū sit iudicium. fo. lxi. ij. A

qua ratiōe frigidum calefaciat. fo. xliij. i. B

Quēadmodū *ὅτι τὸ ἀβύρρον* .i. nūq̃ deficientis affectiōnis dogma uideri verum possit. fo. lvij. ij. B

quorū interposita spacia nō cernant. fo. lxvi.

Quando doleant corpora quid citi⁹, et quid tardius alteret tum generatim tum membratim. S fo. lxvij.

Sustātia simpliciter quō eucratos dicat. fo. xij. ij. B

Stirps vel aīal quō dicat eucraton. fo. eodem. ij. C

Senium frigidissimum esse, fo. xxv. ij. C

Siccum esse senium, fo. eodem. ij. C

ELENCHVS SEQVENTIS OPERIS.

Temperaturæ æqualitas in animalibus & plantis
quæ sit . . . folio xiiij. i. C

Temperatissimi hominis notæ fo. xx. i. B

Tēperatissimū hoiēm eufarcō oīo esse. fo. eo. ij. C

Tact⁹ exercitandi ad calorem in varia materia dis
cernendum, ratio folio xxx. i. C

Tēperamētū cerebri & pulmonis fo. xxxij. i. B

Tēperamētū ossis & medullæ fo. eo. i. C

Tēperamētū partium cerebri fo. eo. i. C

Tēperatos habit⁹ si modice exercitē eufarcos

Tota substantia quæ sit f. li. i. A (cē fo. xxxiiij. ij. A

Tactū cū qui iudicaturus sit, oīs acquisititij calo
ris vel frigoris expertē esse debere fo. lxy.

Termin⁹ alterationis quis statuendus fo. lxxix

. . . V. . .

Ver calidū et humidū vnde putatū. fo. ix. ij. A

Vt vermis siccus, cū similibus loquelis, quomo
do accipiendum folio xi. ij. B

Venæ latæ, caloris signū, agustæ cōtra. fo. xxxiiij.

Vētriculi tēperamēti notæ fo. xliij. i. C (ij. C

Vinū celerrime nutrire ac roborare fo. li. i. C

Vinū cur valēter corp⁹ calefaciat fo. liij. i. C

Vlcerū sponte nascentiū causæ fo. liiij. i. B

Venas et arterias in phlegmone preter cætera va
rie dolere folio lxxvi.

Victa fluxione quæ deinde curatio folio lxxvij.

(:)

F I N I S.

(:)

TIS OPERIS.

Attendendū in sicco et humi. quid per se tale sit
quid per accidens. fo.lv. ij. B

Aliqua pati a nostro corpore magis quā agere
aliqua magis agere quā pati. omnia vero tū agere
tum pati. fo.lviij. i. G

ἄλλοι.

folio.lviij. ij. C

Aliqua primo statim vsu alterationem suam ostē
dere. fo.lix i A

Abs quibus externis iudicādū. fo.lxi. ij. B

Ad aliquid esse quicquid prāte dicit. fo.lxii. ij. C

Arterias et venas partes esse compositas. fo.lxvi.

Aliter simplicē carnē aliter vniuersum musculum
inæquali temperie affectum esse. fo.lxvi.

Abscessio que melior sit que deterior. fo.lxviij

Alterationis varietates in phlegmonis, ex quinqz
generibus accidere. fo.lxviij.

Animaliū quædā cōueniētes, quædā cōtrarios in
ter se succos habere

Aliquos rigere nec tamen febricitare. Rarūqz id
B (fo.lxxij.

Biliofum quod in uentriculo gignitur quo sit co-
lore, et quo quod in iocinore. fo.xliij. ij. A

C

Calidum, humidū, frigidū, siccū multifariam dici
Aristotelem censuisse. fo.ix. ij. C

Calidum et frigidum, humidum et siccū dici idem
corpus multis modis. fo.xiiij. i. B

ELENCHVS

SEQUEN

- Calidū & frigidū non de corporibus modo, sed
etiā de qualitatibus interdū dici. eodē. ij. C
- Calida, fri. hu. sic. vt substātiæ, quæ. fo. xv. i. B
- Calida. frig. humi. sic. absolute quæ. fo. xvi. ij. B
- Cutem in calore & frigore medium optinere
statum. fo. xxi. i. B
- Chondrosyndesmos fo. eodem. ij. A
- Calidum in ætatibus qualiter tactu sit discernen-
dum. folio. xxix. i. A
- Calorem in pueris & florentibus parem esse. fo.
- Carnoli generis species. fo. xxxij. i. A (xxxi. i. B
- Caro proprie, quæ folio eodem. i. A
- Carnem iocinoris, lienis, pulmonis, & renū. sim-
plices naturæ esse. fo. eodem. ij. B
- Cordis carnē nō esse simplicē. fo. eodē. ij. B
- Carnem ventriculi, vteri, & vesicarum propriam
quandam esse. folio eodem. ij. C
- Carnis temperies. fo. xxxij. i. A
- Cartilaginis temperamētū. fo. xxxij. i. B
- Calcarium temperies folio eodem. i. B
- Carnosi qui. folio xxxiij. ij. B
- Cōsuetudinē esse acquisitiā naturā. fo. eo. ij. B
- Calui cur. folio xxxix. i. B
- Canī cur. folio eodem. ij. A
- Cur calui a sincipite canī a tēporib⁹ magis fiāt fo.
- Cui maxime attendēdū cum cor (eodē. ij. B
- poris tēperiē iudicabimus. fo. eodē. ij. B

TIS OPERIS.

Cur quib⁹ hirt⁹ est thorax ob idip⁹ sū aliquādo re
liquis partib⁹ dissimili sint tēperamēto. fo. xl. ij. C

Cutis quando sub se positarū partiū temperiem
indicet, & quarum. folio xli. i. C

Cōsiderandū etiā si quid raro accidit. fo. xliij. ij. A

Cerebri ipsi⁹ temperamētum ex quibus dignosca
tur fo. xliij. i. A

Causa quædā huīditatis i carne fo. xlv. i. A

Cōsiderādū esse ex quibus & in quæ mutatioēs
sint factæ. folio eodem i. B

Cur aliqua protinus, aliqua interposito tempore
calefaciant. folio l. ij. B

Calefacere oīs eē alimēti coēm effectū. fo. liij. ij. A

Cur aliqua eorum quæ ut alimenta comedūtur,
cuti imposita exulcerēt. folio. liij. ij. A

Corpora calida. frigida. hu. & sic, quædam per
se talia esse, quædā ex accidenti. fo. lv. i. B

Cantharidas vesicam exulcerare. fo. eodē. ij. A

Cōmune iudiciū in ōnibus quæ potestate sunt
ex alterationis celeritate. folio. lvi. i. B

Cōtrarietas naturæ vnde iudicāda. fo. eodē. ij. C

Cedendum aliquando esse non exactissime lo
quentibus. folio lviij. ij. B

Cibi pariter & medicamēta, que. fo. lix. i. B

Calidi. frigidi. humidi. sicci. respectu nostri iudi
cium a nobis certū esse posse. folio lxi. ij. A

Calor quōdo ex accidētī refrigeret. fo. lxij. ij. B

ELENCHVS SEQVEN

Calidum reuma quemadmodum musculi partes

Corporis seperies quando extrinse (iuadat. fo. lxxvi

cus, et quando interne alteretur. fo. lxxi.

Cur aliqui simul rigeant et febricitent fo. eodē.

Concoctionem phlegmonis duo sequi. fo. lxxij.

D

Demonstrationis ois principia esse quae sensui et

quae intellectui sint manifesta. fo. xxvij. ij. B

Durū et molle cū medio critet calēt iudicāda fo.

Dubitatio de nonnullis quomodo (xxxi. ij. C

calida frigida ue appellentur. fo. xlix. i. A

Diuerforū ex medicamētis effectūū causae. fo. liij

Diacantharidon. fo. ly. ij. A (i. C

Deleterion. folio. lvi. ij. A

Deleterea vnde iudicanda. fo. eodem. ij. C

Dubitatio de ijs quae sub calore applicata, tamen

refrigerant fo. lvij. i. C

Dupliciter fieri aliquid calidius. fo. lix. ij. A

Dupliciter fieri aliquid frigidius. fo. eodē. ij. B

Diuisio partiū maiorū in sibi proximas. fo. lxxvi.

Digestionē in phlegmōe maxie optandā esse cu

Dolor quando desinat. fo. eodē (rationē. fo. lxxvij

Doloris in febre spaciū et eius termin⁹. fo. lxxix.

B

Eufarcos. folio. xij. i. A

Eucraton corpus quod dicatur. fo. xvij. ij. B

Ex similitate de solo naso iudicandū. fo. xlv. i. A

GALENI PERGAMENSIS
De temperamentis, Liber
primus.

Thoma Linacro Anglo interprete.

Constare animalium corpora ex calidi, frigidi, sicci, humidique mixtura, nec esse horum omnium parum in temperatura portionem, demonstratum antiquis abunde est, tum philosophorum, tum medicorum precipuis. Diximus autem & nos de his, ea quae probabilia sunt uisa alio opere. In quo de his, quae Hyppocrates constituit elementis, egimus. Hoc opere, quod illi proxime succedit, omnium temperamentorum differentias, quot haec, qualesque sint, siue generatim quis, siue membratim diuidat, inuenire docebo. Sumamque ab ipsa nominum interpretatione principium. Cum namque ex calidi, frigidi, sicci, & humidum, temperatura conflari corpora dicunt, de his, quae summo gradu sic se habent, ipsis scilicet elementis, aere, igni, aqua, terra, intelligendum aiunt. Cum uero animal, stirpemue calidam, humidam, frigidam, uel siccam esse, non item. Neque enim ullum animal, aut calidum in summo esse posse, ut est ignis, aut in summo humidum, sicut est aqua: pari modo nec frigidum, siccumue in summo. Sed ab eo quod in mixtura pollet, appellationem sortiri,

A uocantibus

uocantibus nobis id humidum, in quo maior est
humiditatis portio, siccum, in quo siccitatis. Ita ue-
ro & calidum, in quo calidum frigido plus ualet,
frigidum uero in quo frigidū calido præstat. Atq;
hic quidem nominum usus est. Nunc de tempera-
mentis ipsis agendum. Eorum igitur, qui tum me-
dicorum, tum philosophorū maxime illustres fue-
re, plurimi sane opinati sunt humidum calidumq;
temperamentum ab humido & frigido diuersum
esse. Ac tertium ab hīs siccum & frigidum, diuer-
sum a sicco & calido. Nonnulli tamen eorum humi-
dum simul ac frigidum temperamentum quoddā
esse concedunt, atq; etiam ab hoc al. erum calidum
siccūq;. Nō tñ aut humidū simul & calidū, aut frigi-
dū pariter & siccū tēperamētū esse. Neq; enī posse
aut humiditatē cū abundāte calore, cōsistere, aut cū
frigiditate siccitatē: quippe absumi a calido, cum su-
perat, humiditatem. Itaq; fieri, ut calidum simul &
siccum corpus euadat, Eandē ubi imbecillus in cor-
pore calor est, incoctā, imperfectāq; manere, quo
fieri, ut calido uincente, sequatur siccitas, frigido su-
perante, humiditas. Atq; hī quidem his rationibus
nisi, duas tantū esse tēperamētōrū differētiās opi-
nant. Qui uero ea quatuor autumant, bifariā his cō-
tradiciunt. Alij statim id qd' primū petūt negantes,
nēpe qd' necesse sit humorē a calido superāte dige-
ri. Alij cōtra id quidē assentiuntur, sed alia rōne dis-
sentiunt.

sentiūt. Ac priores quidē calidi munus esse, ut cale-
 faciat, asseuerāt, frigidi ut refrigeret, sicuti rursus sic-
 ci, ut siccet, & humidi, ut humectet. Proinde corpo-
 ra, quæ calida siccæq; natura sint, quemadmodum
 ignis, ea quatenus calida sunt, excalfacere, quatenus
 sicca siccare. Quæ humida calidaq; sunt, uelut calēs
 aqua, hæc nō humectare modo, sed etiā calefacere
 posse, utraq; qualitate hic quoq; unū opus, idq; p-
 priū obtinēte. Haudquaq; igit cōcedere se, si quid
 calefaciat, idē p-tinus & siccare, imo si calori humidi-
 tas sit adiūcta, nō calfacere modo, sed etiam humec-
 tare. Quemadmodū balneū dulcis aquæ. Sin sicuti
 calidum, ita etiam siccum corpus sit, ueluti ignis,
 statim id tū calfacere, tū uero siccare. Nō tamen id
 calori referendū acceptū, sed siccitati, quæ simul est
 cōiūcta. Admonēt aut hoc loco nos de his, qui sub
 estiuo sole diutius sūt uersati, atq; ita, ut credibile ē
 arefacti, ac totū corpus siccū, squallidūq; habēt, itol-
 lerabiliterq; sitiūt. Quippe remediū his expeditū,
 & facile dicūt, nō utiq; si biberint, sed si calidæ, &
 dulcis aquæ balneo utant, tūq; hūiditate, siue ea cū
 frigore sit, siue cū calore, suū munus obire ualente.
 Quippe hūectare ea quæ cōtigat. Ad eūdē modū
 & siccitatē seper aiūt siccare, boreā enī qui siccus &
 frigidus sit uētus, oīa siccare ac refrigerare, idq; esse
 dictū ab Homero, ut uero humētē desiccat p-tinus
 agrū autūni boreas. Pari mō & pauperis lachrymā, *pauperis*

A ij & alia

& alia sexcenta pharmaca siccare pariter & refrigerare. Itaque non esse necessarium, siquid frigidum est, idem protinus & humidum esse. Nec siquid calidum, idem statim & siccum. Neque igitur calidum temperamentum necessario esse siccum, immo posse aliquando in animalis temperamento calidum quidem plus ualere, quam frigidum, & humidum, quam siccum. Quin etiam tum generationem, tum alterationem, tum mutationem, ex contrariis in contraria fieri. Quis enim est, qui si dixerit album alteratum, demutatumque esse, propterea quod factum sit calidum, non sit ridiculus? Cum postulet eam ratio, non eam, quae est in calido & frigido, sed quae est in colore, mutationem. Mutatur enim quod album est, in nigrum, & quod nigrum est, in album. Rursus quod calidum est, in frigidum, & quod frigidum est, in calidum. Ad eundem modum, & quod humidum est, in siccum, & quod siccum est, in humidum. Quippe si dicas alteratum corpus esse, propterea quod cum prius esset humidum, nunc sit album, uel cum prius esset siccum, nunc sit nigrum, parum compos mentis uidearis. Sin quod prius erat humidum, nunc factum esse siccum, aut quod prius erat nigrum, nunc effectum album, aut etiam ex calido frigidum, aut ex frigido calidum, utique sapere & conuenientia dicere censearis. Quod enim mutatur, quatenus mutatur, eatenus cedere in contrarium debet.

debet. Siquidem fiebat hic, aut fit musicus, ex non musico dicimus; & grammaticus, ex non grammatico; & rhetor, ex non rhetore. Ex musico uero grammaticum, aut ex grammatico musicum, aut ex alio quod diuersi sit generis, fieri aliquid dicere, sane est absurdum. Potest enim qui prius erat grammaticus, nunc musicus esse, utique si musicen grammaticam adiecit, nec grammaticam abiecit. At qui siquid acquisiuit, priore etiam manente, cui non patet, non esse alteratum in eo quod manet. Ita non ex grammatico factus est musicus. Quippe nunc etiam grammaticus est, sed ex non musico, musicus. Non enim potest postquam musicus est factus, etiam non musicus manere. Cum igitur omnis mutatio, & ab contrariis, & ex contrariis fiat in contraria, manifestum est etiam humidum si quatenus humidum est, mutetur, tum ipsum siccatum iri, tum quod id siccet, sic tum dicendum esse. Desināt igitur inquit dicere, non posse calidum, & humidum temperamentum esse. Quippe calidum simul & frigidum esse idem temperamentum, aut humidum, & siccum non potest. Cum fieri nequeat, ut in eodem tempore contrarie qualitates una consistant: humidum uero simul & calidum, praeterea frigidum simul ac siccum, profecto in eodem consistere possunt: sicuti tum ratio ipsa monstrauit, tum quae paulo supra proposita sunt exempla. Ac talis quidem est prioris propositi

A iij sitarum

sitarū partiū oratio. Altera pars negat alienū a ratio-
ne esse, etiā si calidū efficacissimū e quatuor sit, ita
ut nō in frigidū modo, sed etiā in humidum agere
possit: esse tamen temperamentū, quod calidū sit,
& humidum, utiq; cū in primo statim animātis or-
tu, humoris simul, caloriscq; copia in idē coeant. Ra-
tio uero horū non illud efficit, quod nequeat aliquā
in eodē corpore humidi plus esse, q̄ sicci, & calidi,
q̄ frigidi. Sed quod sub eiusmodi statu durare per-
petuo non possit. Quippe digesto semper per cal-
lidum humore, spatio etiā siccu corpus effici. Atq;
pro calido & humido, calidum siccumq; reddi. Iā
hoc ipsum quod calidū & siccu est redditum, pro-
cedente tempore frigidū siccumq; fore: ubi enim
omnē eiusmodi corporis humorem calor absum-
psit, ipse quoq; (inquiunt) marcescere incipit, desti-
tutus scilicet alimento, quod ipsum accēderat. Ne-
que igitur mirū putant tum inter initia, statim ut gi-
gnitur animal conuenire in idē, aut humidū plus
sicco, aut calidū plus frigido, tum tēporis proces-
su, qd' prius erat calidū & humidū, postea posse
calidū esse & siccu, æque ut postea quæ sicca erat,
calidaq; tēperies, ubi calor ipse exticūsus est, frigida
siccāq; euadere. Ergo est quidē aliqd' tēperamētū,
qd' calidū sit & humicu, ac rursus aliud qd' frigidū
sit & siccu, ex istis confirmāt: Nō posse aut tēpera-
mentorū differētiās plures esse, q̄ quatuor, ex his
docere

4

docere conant. Cū enim quatuor statuuntur qualita-
tes, quæ in se agere inuicē patiq; possint. Nempe
calor, frigus, siccitas, humiditas, oppositiones exis-
tere duas, alterā in qua calidū aduersatur frigido,
alteram in qua humidū pugnat cum sicco. Eoque
quatuor non amplius effici coniugationes. Quip-
pe sex fieri, ex quatuor inter se copulatis, coniugia.
Quorum duo subsistere nō posse. Cū neq; humi-
dum pariter & siccum, nec calidum simul & frigida-
dum dari corpus possit. Reliquas igitur esse qua-
tuor temperamentorum coniugationes, duas humi-
das, & duas siccas. Atque has calore, frigoreque di-
uisas, hæc sunt quæ elegantissimi eorum, qui arte
nos fuere, tum medicorum, tum philosophorum
de his dixere. Quæ uero mihi prætermisisse uiden-
tur, nunc adijciendum reor, unum igitur & primū
id est, quod temperatam naturam, quæ tamen nō
uirtute modo, sed etiam uiribus reliquis præstat,
non aduerterunt. Immo tanq; nulla sit, prorsus omi-
serūt. Quanc; ne loqui quidem de reliquis aliquid
sine hac docuerūt. Quippe quod uel in calida tem-
perie calidū praualeat frigido, uel in frigida tēpe-
rie, frigidū præstet calido, id ne intellexisse quidem
est, nisi prius ponatur eucratos siue tēpera, neq;
enī alio q; ad hanc teperatā naturā sunt intēti cū sanita-
tis tuendæ uictū investigāt, calidius iusto corpus
iubentes refrigerare, uel frigidius excalfacere, uel
cursus

rursus humidius siccare, uel siccus humectare. Sci-
licet quo temperatum quendam mediocremq; sta-
tum efficiant, id quod minus est ei, quod exupe-
rat semper aequantes. Ergo quem assidue persequū-
tur, & quo semper respicientes intemperatos sta-
tus corrigunt, hunc ego quidem primum omnium
statui censuerim. Hi uero tantum abest, ut eius uel
meminerint, ut etiam totum prætereant. At non præ-
terimus inquit ex his aliqui. In calido enim & hu-
mido comprehenditur. Et quomodo non quinque
esse in totum temperamenta dixistis: sed quatuor,
si modo optimum non omisistis? Quippe duo-
rum alterum, aut ex intemperatis statibus necesse
est unum esse omissum, aut ipsum temperatum. At
ego quidem ex his, quæ statuunt, temperatum ipsis
prætermisum certe scio: ubi enim calidum & siccum,
uel frigidum & humidum, uel aliud quoduis tem-
peramentum nominant, non utique summam a nobis
intelligi qualitates postulant. Immo ex his, quæ su-
perant fieri appellationes uolunt. Quod si tempera-
tum statum omitti nolunt, certe reliquorum aliquem
omisisse conuincuntur. Sit enim sicut ipsi uolunt,
temperatus status, is qui calidus est, & humidus.
Omissus igitur illis plane est, is qui frigido intem-
peramento aduersetur, & sicco. Nempe in quo hu-
midum pollet & calidum. At idem inquit is est.
At qui fieri potest, ut simul exuperet calidum, & non
exuperet?

exuperet: & superetur frigidum, & nō superetur:
Si enim temperatus status est, neutrum alterū im-
modice exuperat. Sin intemperatus, necesse est exu-
peret altera oppositionum pars. At hoc ipsum in-
quiunt temperati status proprium est, ut in eā cali-
dum præstet frigidus, & humidum sicco. Quippe
si frigidum modice quidem uincat, non esse com-
modum temperamentum. Sin amplius exuperet,
iam utiq; morbum existere: æque ut si uehementer
exuperet, mortem. Ad eundem modum de sicco
iudicandum. In principio quidem existere intem-
periem. Si amplius augeatur, egritudinem, si pluri-
mum exuperet, mortem. Ceu uero de calido & hu-
mido non idem sit iudicium. Quis enim non dicat,
ubi uel calidum frigidus, uel humidum sicco paulo
quidem plus ualet, intemperiem ita fieri, ubi ampli-
ter exuperat, morbum, ubi plurimum, mortem. Si
quidem eadem est utrobicq; ratio. Alioqui nec qui
calidi humidicq; immodice status sunt, eos uitio de-
mus: nec qui calidi morbi cum humore immodi-
co consistunt, eos esse morbos fateamur. Huic sen-
tentiae aduersantes quidam Attalensis Ashenci se-
ctatores, negant aut calidum humidumq; statum
uitio dandum, aut morbum ullum inueniri, qui ca-
lidus sit & humidus. Sed omnino qui uel calidus
sit & siccus, ut febris, uel frigidus & humidus, ut
aqua intercus, uel frigidus & siccus, ut melancolia,

B Faciunt

Faciūt hic & de anni temporibus mentionē. Quo-
rum hiemem frigidam esse atq; humidam dicunt.
Estatem calidam & siccam. Autumnum frigidum
& siccum. Ver autem tum temperatum, tum ue-
ro calidum humidumq; appellant. Ad eūdem mo-
dum, & ex ætatibus puerilem quidē temperatam
esse, tum uero calidam humidamq;: porro iudicari
autumant eorum temperiem ex naturalibus actio-
nibus, quæ illa ætate maxie sint firmæ: Sed & mors
tem aiunt animantium corpora ad frigidum siccū-
q; perducere, Quippe mortuos Græce *ἀνίσταται*
uocari, quasi nihil humoris in se habentes. Vtpote
tum caloris abitione eo exhaustos tum frigore ri-
gentes. Quod si, inquiūt, mors talis est naturæ, cer-
te uita, cum sit illi cōtraria, calida est & humida. At
uero si uita calidum quiddam atq; humidum est,
omnino quod illi simillimum temperamentum est,
id optimū necessario est. Quod si est, neminē late-
re, idem quoq; temperatissimum esse. Sic in idem
recidere calidum humidumq; statum, cum tempe-
rato, nec aliud esse temperatum, siue eucraton sta-
tum, q̃ caliditatem simul & humiditatem pollētēs.
Atq; Athenēi quidem sequatiū hæc sunt rationes,
uideturq; & Aristotelis philosophi, & post eum
Theophrasti, & Stoicorum eadem esse quodamo-
do sententia, ita testium quoque numero nos terri-
tant. Ego uero quemadmodum Aristoteles & ca-
lida hu-

lida humidacq; temperie senserit, in progressu si res
 postulet, fortasse explicabo, uident enim cū nō recte
 accipere. Nunc id agam, ut eos qui sic sentiunt,
 in quo se ipsos fallant, doceam. Mox rem totam
 in unum coactam caput demonstrarem. Cum enim
 calidum, & humidum, atque etiam eucraton exi-
 stimant uer esse, hic se manifeste decipiunt. Nam
 neque humidum est sicut hiems, neque calidum
 sicut aestas, quare neutrum immodice. Cum ta-
 men ipsis autoribus excessum quendam indicet
 quoduis talium nominum. Bisariam autem sunt
 decepti, primum quidem quod in quatuor anni
 temporibus, quartam temperamentorum coniu-
 gationem inuentam omnino uolūt. Deinde quod
 id ea ratione concludunt, quod sit hieme quidem
 calidius, aestate uero humidius, uerum nec quar-
 tam in temporibus anni statuere temperamenti
 conjugationem est necesse, nisi etiam talis appa-
 rere, & contulisse id cum temporibus utriusq; po-
 sitis, non magis id humidum & calidum, quam fri-
 gidum probat & siccum. Si enim calidum humi-
 dumque excessus cuiusdam nomina sunt, non
 potest, nec ipsis quidem autoribus, uerum esse
 quod uer in omnibus mediocre sit. Si autem eo
 quod aestate humidius est, hieme uero calidi-
 us, idcirco humidum est & calidum. Quid.

B ij. causæ.

causae est, quo minus frigidum id siccumque putes,
propterea quod aestate est frigidius, & hieme sic-
cius: uel quam sibi facit sortitionem, ut unam partem
oppositionis ab hieme, alteram ab aestate accipiat.
Quippe cum ab utroque in utraque oppositionum
parte dissideat, non ex dimidio collationem, sed ex
toto habere debebat. Atqui si ita fiat contraria illi
in esse dicemus. Nam calidum erit & siccum, si con-
feratur cum hieme, frigidum & humidum, si cum
aestate. Ex neutra igitur collatione, si modo inte-
gra est, calidum & humidum erit. Sed si illis licet ex
utraque oppositione sumpto dimidio, calidum id hu-
midumque asserere, nobis quoque ad alterum dimi-
dium transire, atque id frigidum & siccum dicere, quid
ni licebit. Scilicet siccum, ut ad hiemem, frigidum,
ut ad aestatem. Omnia igitur hac ratione uerum erit, hu-
midum, siccum, calidum frigidum. Atqui illorum
ipsorum sententia, non possunt quatuor qualitates
eadem in re pollere. Ergo neque aestati, neque hiemi uerum
comparare est aequum. Sed potius ipsum per se esti-
mare. Neque enim hiemem ipsam ea de causa humi-
dam esse, & frigidam dicimus, quod reliquis tem-
poribus humidior frigidiorque sit. Immo id illi alia
quoque ratione accidit. Sed quod humiditas in ea su-
peret siccitatem, & frigiditas calorem, propterea
frigida dicitur, atque humida. Ad eundem modum
& aestas, quum in ea humor uincitur a sicco, & fri-
gidum

7
gidum a calido, ipsa quoque calida dicitur & sicca.
Diquidem æquum censeo quatuor anni temporū
quodlibet ex sua parte estimatum natura, non ex alterius
comparatione calidum, frigidum, humidum,
siccum uel nominari debere. Quin etiam si ad hanc
formulam estimes, apparebit tibi uer esse omnis
excessus plane in medio. Cum neque sicut in hieme
plus ualeat in eo frigidum quam calidum, neque sicut in
aestate, minus. Ad eundem modum siccitatis humi-
ditatisque æquabilitatem in eo spectes. Neque scilicet
in eo sicut in aestate præuolente sicco, neque sicut in
hieme, exuperante humido. Proinde recte ab Hyp-
pocrate est dictum: uer esse saluberrimum, ac mini-
me morbis, qui mortem afferant, obnoxium. Est
& autumnus ut quam aestas minus calidus, sic utique quam
hiemis minus frigidus. Quare hac ratione nec cali-
dus absoluto sermone est, nec frigidus. Quippe cum
ambo sit, ac neutrum ad summum. Cæterum alterū
in eo est incommodum. Quod etiam Hippocra-
tis illa sententia significauit: Cum eodem die modo
frigus nos afficit, modo calor urget, autumnales ex-
pectandi morbi sunt. Atque ea res est, quæ maxime
autumnū morbiferū facit, inequalis ipsa temperies.
Itaque non recte frigidus, siccusque dicitur. Nō enim
frigidus est, si ipse per se spectetur, quod tamen hiems
est. Sed ubi cum aestate confertur, utique illa frigidi-
or: sed nec æquabiliter temperatus, sicut uer. Immo

B iij in hoc

in hoc maxime ab illo tempore diffidet, quod me-
diam temperiem & equalitatem perpetuo parē nō
seruat. Quippe meridie multo est calidior, eūq; mane
aut uesperī. Nec in humido & sicco medium omni-
no statum optinet, quemadmodum & uer. Sed ad
siccus deurgit. Ab aestate uero etiam in hoc uinci-
tur. Non tamen tanto interuallo, quanto in calore.
Ergo patere arbitror, nec autumnum absoluto sero-
mone, & citra exceptionem frigidum & siccum, si-
cut illis placet, dicendum esse. Cum neutrum ad sum-
mum sit, sed uincat in eo siccitas humiditātē. Qua-
re ratione merito siccus appelletur. In calore uero &
frigore, mixtum quiddam ex ambobus, & inequi-
le statuatur. Proinde si quatuor temperamentorum
coniugationes in quatuor anni tempora distribui
uolunt, sciant se non solum ueri, calidum, humidūq;
statum male assignasse, sed etiam autumnū frigidū
& siccum. Quancūq; si hunc quoq; cōcedamus fri-
gidum & siccum esse, non erit statim necesse uer hu-
midum calidūq; esse. Non enim si quatuor in tem-
perie coniugationes in totum sunt, iam omnes eas
in quatuor anni tempora dispensari necessum est.
Sed si quis hoc in mundo est ordo, ac prout meli-
us est, non prout peius omnia sunt disposita, pro-
babilius sit plura quidem ex anni temporibus tem-
perata esse facta, unum uero, si modo aliquod, intē-
peratum, hi uero contra ostendere conantur, nula-
lum eorum

lum eorum esse temperatū. Sed necessario in ipsis
 exuperare alias calidum, alias frigidum. Et nunc si
 ita fors tulit, siccum, nunc humidum. Ego uero tan-
 tum abest, ut aut uer, aut si quid temperatum est ca-
 lidum atq; humidum dicam, ut quod plane contra-
 rium est, id affirmem, omnium aeris temperamēto-
 rum pessimum id esse, quod humidum est & cali-
 dum. Quod sane temperamentum, in quatuor anni
 temporibus inuenire nequeas. In graui & pestilen-
 ti aeris statu, interdum incidit, ueluti quodam loco
 Hyppocrates cōmemorat his uerbis: pluebat per
 aestum imber largus assidue. Id nancq; est humidi
 & calidi status proprium, ut in aestu assidue pluat.
 Quod si uel tantum aestus sit, quemadmodum in-
 naturaliter se habente aestate, uel pluat, Sed in frigo-
 re, ueluti hieme solet, fieri nequit, ut is status cali-
 dus sit & humidus. An igit sine morbis erat aestas
 illa, in qua pluuisse dicit in caloribus largum imbrē?
 Atqui carbūculos in ea fuisse narrat, putrescētib;
 scilicet in corpore excrementis, ac sanie quandā, quae
 calida humidaq; immodice fuerat gignētibus. Intelli-
 ges id ex ipsa dictiōe, si totā tibi ascripsero ea sic ha-
 ber: Erāt i cranōne carbūculi estiuū. pluerat per estū
 largō ibri, idēpa. lidue. Acciderāt aut magis austro.
 Ae suberat quidē sub cute sanies, quae ecclusa i calu-
 it, ac pruritū excitauit. mox pusulē ueluti ambustūs
 sūt obortae, utiq; sub cute sūt uisae: uerū hic minus
 utpote

utpote uno tantum e quatuor temporibus muta-
to, malū fuit. Quod si duo, tria ue sint mutata, aut
etiam totus annus calidus, humidusq; fuerit, neces-
se est, magna pestilētia succedat. Cuiusmodi in ter-
tio epidemion, id est, grassantium publice morbo-
rum narrat. Apponam autem primum, quæ de tē-
porum intempestiuo statu scripsit; deinde de ho-
minum, quæ subsequuta est corruptela. Aduertas au-
tem animum in omnibus uelim, est in eisq; primum
cuiusmodi res sit calida, humidaq; temperies, dein-
de q; necessario in ea omnia putrescant. Incipit igitur
Hippocratis narratio in hunc modum: Annus
Austrinus pluuius a uentis in totum silens, deinde
totius status particularem rationē subiicit, crebros
imbres in calido & austrino statu fuisse scribens.
Mox uniuersum sermonem in unam summam cō-
ferens. Cum fuisset, inquit, totus annus austrinus
humidus, & mollis, hæc & hæc inciderūt, quæ uti-
q; omnia in hoc libro scripsisse sit longum, licet au-
tem cui libuerit in tertio epidemion membratim ea
legere, ac in unum caput omnia redacta uidere: nē-
pe putredinē maximam. Cuius etiam ipsius Hyp-
pocrates nō raro nominatim meminit. Alias sic scri-
bēs: Erat autem & fluxio ipsa collecta, haud similis
puri. Sed alia quædam putredo ac fluxio multa ua-
riaq;. Alias sic: Et in pudendis carbunculi æstiu-
tum alia quæ putredines appellantur. Et quod ex
hac

9
hac putredine multis quidem brachium, & cubitus
totus deciderit: multis femur uel lura est nudata, to-
tusq; pes. Quin etiam magni ossium carnum, ner-
uorum, articulorū prolapsus inciderunt. Denique
nullum ex affectibus, quos scripsit, inuenias, qui so-
boles putredinis non sit. Quippe cum nec a sicco
putrefieri quicq; sit aptum, nec a frigido. Intelligas
id si carnes & reliqua quaecunq; asseruari ab homi-
nibus solent, obserues hanc sale, hanc muria, hanc acci-
ro, hanc alio quopiam ex his, quae siccant, commode
præparari. Deprehendas & Borea, qui siccus natu-
ra & frigidus uentus est, omnia q; diutissime im-
putria durare. Contra putrescere facillime Austri-
no statu. Est enim is uentus calidus & humidus.
Adeo nos totum contra, q; hi, qui calidum & hu-
midum uer autumant decernimus. Cum neq; tale
sit, neq; si esset, utiq; salubre esset, aut sanitati acco-
modum: hi autem & tale esse uolunt, & propterea
etiam salutarium scilicet utrobique peccantes, tum in
his, quae sensu percipere, tum quae ratione est intel-
ligere. Cum sensu id manifeste liceat plane tempe-
raturam aduertere. Nec minus ratione illud inuenire,
quod propterea est aptum sanitati, quod e quatuor
nulla in eo qualitatū exuperet. Quod si uel calidi-
tas eius frigiditatē multo excederet, uel humiditas
siccitatem, ut uarijs putredinibus obnoxium, Sic
omniū anni temporum morbis esset maxime oportu-
num.

turum. Nunc quatuor qualitatum mixtionis æquali-
tas, & mediæ temperaturæ eius, & salubritatis
sunt causæ. Quid igitur medicis, ac philosophis qui-
busdā persuasit, ut calidū humidūq; uer esse iudica-
rēt. Nēpe qd' quatuor tēperamētōrū cōiugia qua-
tuor anni tēporibus adaptare uoluerūt. Porro id in-
de accidit, qd' primū oīm tēperamētōrū, id est, me-
dium ipsum prætermiserunt. Quin etiā uictuū, me-
dicamentorum, omnium deniq; rerum differenti-
as, in has quatuor cōiugatiōes reducūt, ex quo ma-
nifestū est, quanto pere parū recte, fallacesq; de ho-
minis natura rōnes, medicationibus obsint. Satius-
q; erat duorū alterū, aut prorsus eiusmodi rationes
non attigisse: sed totū experientiæ cōcedere, aut pri-
us in logica speculatiōe exercitatū fuisse. Quippe
qui nec experientiæ est attentus, & naturalia theore-
mata aggredit, priusq; rationē, qua hæc inueniat cō-
uenienter exercuit, necesse est in eiusmodi cauilla sit
perductus, ac de euidētibus, ceu is, qui sensu careat,
disputet. Tū Aristotelē testē aduocet, male scilicet
accipiēdo ea quæ præcipit. Hic enī calidū, frigidū,
humidum, & siccum, multipliciter dici nouit. Illi nō
quasi multipliciter, sed quasi ad eundem perpe-
tuo modum dici uelit, accipiunt. Quin etiam is
quod aliquid suo & naturali calore, aut alieno, &
acquisitio calidum sit, non esse idem indicauit.
Illi hoc quoq; perperā accipiūt. Ad hæc Aristoteles,
itemq;

les, itemq; Theophrastus, quo respicientes tēpera
 tam intemperatā ue naturā esse, iudicare oporteat,
 diligenter prodiderunt. Illi ne id quidem intelligūt.
 Sed cum hos audiunt animal calidum humidumq;
 dicere, aut puelli temperiē humidā, calidamq; esse,
 nec quēadmodū ea dicta sint, intelligūt, & stupidi
 ad quatuor anni tempora rationē transferunt. Ceu
 uero idem sit, ac non longo intervallo dissidēs pro-
 priā alicuius temperiē humidā, calidamq; esse, aut
 circumdati nobis aeris. Necq; enim similiter dicitur
 animalis temperies calida & humida, sicut aeris
 temperamentū calidū dicitur & humidū. Quæ igit
 sit omnium horū occasio iam dicam, clareq; ostē-
 dā, his præsertim, qui intenti esse uolent, exiguum
 errorem in ijs, quæ inter initia logicæ speculatio-
 nis tradūtur, maximorum errorum occasionem fie-
 ri, fortasseque omnibus, quæ uel in cūctis artibus,
 uel in uitæ actionibus perperam geruntur, sophis-
 mata succedunt. Atq; hæc quidem sophismata illi
 uitio succedunt, quod utiq; nō recte definitū est de
 calidi significationibus. Sed duobus tantū modis
 dici id putatum. Quorum altero significetur, qd
 syncerum immixtum & simplex est. Altero, quod
 in mixtiōe cū suo contrario, id superat. Quod au-
 tem & alteram temperiem cum altera conferentes,
 subinde alteram earum calidam pro eo, quod est
 calidiorem pronunciamus, id non meminerunt.

C ij Atqui

Atqui ad eum modum animantia ueteribus calida
& humida sunt dicta. Non proprie temperaturæ
gratia, & sermone absoluto. Immo ad stirpes, & de
mortua collata. Quippe de mortuis & stirpibus,
animantia calidiora, humidioraq; sunt. Quin etiam
ex animantibus ipsis speciatim inter se collatis, ca-
nis siccior est, homo humidior. At si formicæ uel
api canem conferas, illas sicciores, hunc humidiorē
inuenies. Ita idem animans præut homo siccum,
præut apicula humidum fuerit. Rursus ad hominē
collatum calidum, ad leonem frigidum erit. Nec mi-
rum, si ad aliud atq; aliud comparatum, contraria si-
mul dici de se patitur. Neq; id alienum est, si idem
corpus simul calidum, frigidumq; dixeris. Nisi ad
idem conferens sic dixeris. Quod enim incommo-
dum, si eundem hominem dextrum, sinistrumq; di-
cas? nisi ad eundem conferens ita dicas? Cum ad
alterum dextrum esse, ad alterum sinistrum, nihil sit
absoni. Sic igitur & canis humidus pariter & sic-
cus, præterea calidus simul & frigidus est, non ta-
men ad idem collatus. Quippe ad hominem si cō-
feras, siccus est, ad formicam, humidus. Rursus ho-
minis respectu calidus est, leonis frigidus. Quin
etiam calidus est, ut uiuens, cum mortuus non am-
plius sit calidus. Non calidus, ut ad alterum (si ita
uis) canem comparatus. Atq; hæc quidem omnia
per collationem inter se dicuntur. Quæ uero ut in
animantiū

animantium genere conferuntur. Alia ratione, sicut etiam quaecumque in aliqua animalium specie. Canis namque ad formicam & apim est humidus, in animantium genere est siccus. Rursus ipsorum speciatim canum, hic siccus, ille humidus, alius (ut fas est cani) temperatus. Ac dictum quidem a nobis est, in secundo de pulsuum agnitione de tali nominum usu diffusissime. Necesse tamen uidetur nunc quoque summam aliquid, quod ad rem propositam sit utile, dicendum. Quod absoluto sermone, nec ad aliud ullum collatum, siccum uocatur, id in solis elementis est, igni, terraeque. Sicut humidum in aqua & aere. Ad eundem modum & de calido, frigidoque sentiendum. Nullum enim ceterorum prorsus calidum frigidum ue est, sed sola elementa, quicquid praeter haec ceperis, ex his mixtis constat. Eoque secundo significationum genere, calidum, frigidum ue est, non absoluta ratione, ueluti syncerum, & a mixtione alienum. Immo ueluti uel calidum largius, frigidum partius, uel frigidum largius, calidum partius sit sortitum reliquorum quiduis calidum, frigidum ue dicitur. Ac duo quidem significata calidi, frigidi, humidi, & sicci, haec sunt: alterum ex absoluto sermone loquentium, mixtura carens, & syncerum: alterum ex contrariis quidem mixtis constans, ceterum ex pollentis in mixtura nomine appellatum. Hoc genere sanguis, pituita, adips, uinum,
C in oleum,

okum, mel, quicquid his simile est, humidum dicitur. Os, cartilago, unguis, ungula, cornu, pilus, lignum, harena, later, minorem portionē humidi sunt sortita, maiorem sicci. Eoq; eiusmodi omnia sicca dicuntur. Formica uero sicca est, & uermis humidus: scilicet ut sunt animalia. Rursus inter ipsos uermes, alius siccus, alius humidus. Idque uel absolute loquendo, ut uermis, uel alteri cuiuspiam uermi comparatus. Cæterū hoc ipsum quod dicimus, ut uermis siccus, ut homo calidus, ut canis frigidus: nisi quis recte accipiat, & prius intelligit quid sibi uelit, necesse est omnē sermonem confundat. Est autem recte accipere, id quod in secundo de pulsibus agnoscendis dicitur, unumquodq; secundū genus, uel specieꝝ non modo calidum, frigidum, humidū, siccum ue: sed etiam magnum, paruum, celere, tardum, aliaq; id genus tunc nominari, cum supra mediocrem, mediumq; sit. Verbi gratia, animal calidū cum supra medium temperie sit animal, equum calidum cum supra medium temperie sit equum. Porro in quoque genere specie ue media sunt ea, quæ Græce symmetra dicuntur. Quippe quæ a summis in eo genere & specie finibus æqualiter distant. Ac genus quidē est animal: species equus, bos, canis. Medium temperie in toto animalium genere homo est. Id enim in sequentibus demonstrabit. Medium uero, ut in hominum specie est, quæ Græce eusarcon

eufarcon uocant, Latine, puto, quadratum. Is porro est, quem nec gracilem dicere, nec crassum possis: sed nec calidum, nec frigidum, nec alio quouis nomine ex ijs, quæ excessum defectum ue indicant appellare. Quisquis super hunc fuerit, is prorsus calidior, frigidior, humidior, sicciorue est. Nomina aut talis partim absoluto sermone, partim non absoluto. Absolute quidē loquēti, quoniā calidus, frigidus, siccus, hūidusue esse, minime uni alicui priuatim collatus dicitur. Ita enim canis absoluto quidē sermōe, prout uidelicet cuiuspiā opinio est, animal siccum dicitur. Non utique alicui cōparatus, uerbi gratia formicæ. Non absoluto uero, una quidē ratione, quod scilicet symmetro, id est, coequali, & medio totius speciei cōparatur. Altera uero, quod cū eo quod inter omnia animalia coequale, & media temperie est, quicquid id statuas, confertur. Ergo iam palam fit, quod unumquodque eorum, quæ sic dicuntur, nos id uel uni cuicunque comparantes, calidum, frigidū, humidū ue, aut siccū, ut ad illud dicimus, uel in quocunque genere specie ue sit dictū, ad eius medium referentes. Et specie quidē, ut equo, cane, boue, platano, cupresso, ficu. Generi uero, ut animali, uel planta, his accedit & tertium significatum, eorum scilicet, quæ absoluto sermone dicuntur, quæ impermixtas summasque habere qualitates diximus ac elementa uocari. Quin etiā qualitates ipsas est quando corpora

do corporibus ijs, quæ affecta qualitate sunt simili-
ter appellamus. Verum de hoc mox ageitur. Sed ad
rem propositam, cum qualitate affecta corpora tri-
fariam dicuntur, cōsiderandum arbitror in quacq;
dictiōe, quēadmodū utamur appellatiōibus, utru-
ne ut simplex aliquid & immixtū iudicantes, an ue-
luti ad symmetron eiusdem generis, uel speciei cō-
ferentes, an ueluti ad rem quamlibet, sicut cum os
siccum dicimus, aut frigidum, absoluto ita sermone
nominantes, nō adiecto leonis, canis, aut hominis.
Palam nancq; est, quod ad uniuersam naturā omni-
um quæ sunt in mundo corporum respicientes ali-
quid concipimus medium, cum quo conferentes,
ipsum siccum dicimus. At si quis leonis, uel canis,
uel hominis os siccum esse dicit, liquet hunc rursus
ei quod in ipsis animalium ossibus medium est id
comparare. Estq; quoniam uniuersorum animaliu-
um, alijs magis, alijs minus sicca ossa sunt hic quoq;
os aliquod in aliquo animalium genere intelligen-
dum, quod media temperie sit, uerbi causa homi-
nis, atq; huic reliqua collata, alia humida, alia sicca
appellanda. Iam in ipsis hominibus alius os siccū,
alius humidum habere dicetur, utiq; ei, qui medius
est, ut in hominibus collatus. Quod uero in omni-
bus quæ sunt, quod medium inter extrema est, id
symmetron, atq; in illo genere, uel specie tempera-
tum sit, in omni mihi sermone subaudiendum per-
petuo est.

petuo est, quanq̃ sit in dictione omittum. Atq; cū
hæc quidem sic se habeant, ubi aliquis hanc, uel illā
humidam, calidam ue temperiem affirmat, rogan-
dus est quemadmodum dixerit, utrū ne hunc quē
piam uni definito comparans Platoni uerbi gratia
Theophrastū, an secundum genus quodlibet; spe-
ciem ue collationem faciens. Quippe uel ut homi-
nem, uel ut animal, uel ut substantiam absolute, ter-
tium enim significatum cuiusuis talium nominum,
quod simplex esse impermixtumq; diximus, id in
mixtis substantijs non est. Sed in ipsis primis, quæ
etiam uocamus elementa. Ita cum quodq; affecto-
rum qualitate corporum trifariam dicat nobis ad
propositam de temperamentis tractationem, duo-
bus tantum est opus, ut qui uel ad unum quodli-
bet, uel ad medium eiusdem generis comparemus.
Quoniam autem multa genera sunt, quemadmo-
dum utiq; & indiuidua, poterit multis modis idē
corpus, & calidum, & frigidum, & humidum, &
siccum esse. Verum cum uni cuilibet comparatur
admodum manifestum est contraria de eodem di-
cere licere. Veluti Dionem Theone quidē, & Men-
none sicciozem Aristone, & Glaucone humidio-
rem. At cum ad medium eiusdem generis, uel spe-
ciei fit collatio, hic iam confundi, conturbariq; qui
parum exercitati sunt, solent. Idem nanq; homo hu-
midus simul & calidus esse potest, sed non minus

D siccus

siccus & frigidus . Verum siccus quidem & frigidus ad mediocris temperamenti hominem collatus, humidus autem & calidus , ad aliud quoduis animal stirpem ue , aut substantiam comparatus, uerbi gratia ad animal, ut apem & formicā: ad stirpem, ut oleam, uel ficum, uel laurum. Ad aliam uero quampiam substantiam, quæ nec animal sit, nec planta, ut lapidem, ferrum, uel æs. In his uero collationem, quæ ad hominem sit, ad rem eiusdem speciei dixeris. Quæ ad apem, uel formicam est, ad aliquid eiusdem generis. Simili modo quæ ad stirpē sit quamlibet. Est enim supra animal stirpis genus, quemadmodum sane superioris, q̄ stirpiū generis sunt lapis, ferrum, & æs: uocetur tamen pro descendendi compendio ad omogenes, id est, rem eiusdē generis, omnis eiusmodi comparatio . Illud modo in ea determinatibus nobis quod ubi simpliciter substantia quæpiam eucratos , siue temperata dicitur, tum hac alia siccior, alia humidior, & alia frigidior, alia calidior , eo loco eam quæ ex contrarijs æqua prorsus inter se portione coeuntibus eōstet, eucraton, siue temperatā nominari. Quæcunq; uero ab hac deficient, superantq; aliquo eam superantis nomine uocari: ubi uero stirpem, animans ue uel eucraton dicimus, nequaquā in ea dictione simpliciter contraria inter se comparamus. Sed ad naturam uel animalis , uel stirpis referimus . Fcū uerbi gratia

14
gratia temperatam dicentes, cū talis sit, qualis maxi-
me ficus esse natura debeat. Rursus canem, suem,
equum, & hominem, cum eorū quisq; pro sua na-
tura optime se habeat: optime uero se habere ali-
quid pro sua natura ex ipsis functionibus intelligi-
tur. Quippe animal, ac stirpem quamlibet, tū opti-
me se habere dicimus, cum optime suam functio-
nem obeunt. Ficus enim uirtus, bonitasq; est, opti-
mos, plurimosq; ficos afferre. Ad eundem modū
uitis, plurimas optimasq; uuas pendere. Equi ue-
ro, q̄ uelocissime currere. Canis, ad uenationes
equidem, & tutelam q̄ animosissimum, ad dome-
sticos q̄ mitissimum esse. Hæc igitur omnia, ani-
malia dico & stirpes, optimam, mediamq; habere
in suo genere temperiem dicemus, non utiq; abso-
luto sermone, cum paritas exacta contrariorū in ijs
sit. Sed cū ea mediocritas, quæ ad potestatem refer-
tur, his adsit. Eiusmodi aliquid, & iustitiā esse dici-
mus, nō quæ pondere, & mēsurā. Sed quæ eo qd'
pro dignitate cōuenit æqualitatē explorat. Est igit'
temperaturæ æqualitas in omnibus temperatis ani-
malibus, stirpibusq; non ea, quæ ex pari elemen-
torum cōmixtorum spectatur mole, sed quæ tū ani-
malis, tū stirpis naturæ conuenit. Cōuenit aut alias
ut humidū sicco, & frigidum calido præponderet.
Nec enim similem habere tēperaturā debent, ho-
mo, leo, apis, & canis. Ergo ad quærentē cuius sit

D ij temperamēti,

temperamenti, homo, equus, bos, canis, aliud ue
quodlibet, non est absoluto sermone respondens
etiam. Non enim fieri potest, ut qui ad ea, quae mul
tis modis sunt dicta, uno modo respondet, non co
arguatur. Oportet igitur duorum alterum, aut oēs
percernere differentias, aut percontatum prius, de
qua rogauerit, illam solam dicere. Nam si ut in ani
malibus, cuius esset temperamenti rogabat, ad id
quod medio est inter omnia animalia temperamen
to respicientes, respondere oportet. Si absolute, at
que ut ad omnem substantiam. Sic iam contraria, quae
sunt in eo comparare inter se oportet atque aestima
re, haud quaque ad actionem temperiem referentes,
sed ad elementorum portiones, si huic cuiquam
singulatim comparans, rogabat, utique ad illud solu
conferendo est respondendum. Iam minus etiam,
si indiuiduorum cuiuslibet dionis, uerbi gratia uel
huius canis, rogemur, quae nam sit substantiae tem
peratura, est simplex danda responsio. Dabit eni
hinc sophistis, ad calumniam occasio non parua.
Nam si calidi esse temperamenti, & sicci dionem
dicat, facile licebit illis, partim hominem quemli
bet, qui calidioris quam dion sit, & siccioris tempera
menti proponentibus, ut ad illum humidum, fri
gidumque dionem dicere, partim aliud quoduis ani
mans stirpemue, uerbi gratia leonem, aut canem,
atque his humidiores, ac frigidiores asserere dionem.

15
nem. Quisquis igit nec ipse sese fallere, nec ab alio
falli uolet, huic opus est ab his substantiis, quæ
simpliciter calidæ, frigidæ, humidæ, siccae dicuntur
incipere, atque ita transire ad reliquas. Ac primum
quidem illud ipsum in istis exploratum habere, ne has
quidem tametsi maxime uidentur absoluto sermone
nec dici, quo minus ad mediocre eiusdem generis
comparentur effugere, ueluti enim canem medio
temperamento esse omnium canum dicimus, cum
pari spatio distat ab extremis, ita substantiam me-
dio esse temperamento dicemus, cum pari modo
ab extremis abest, quæ scilicet & prima omnium
sunt & elementa. Porro aberit pari modo ab extre-
mis, cum ea continet æqualiter inter se mixta. Ergo
quæ supra citra ue hanc, temperies erit, eam calidam,
frigidam, humidam, uel siccam dicemus, simul ei,
quæ media est, conferentes, simul contrariorum ele-
mentorum examen in ea facientes. Qua nimirum ra-
tione simpliciter eam calidam, frigidam, humidam,
siccam ue pronuntiabimus: ubi uero cum medio
temperamento conferimus, non simpliciter, sed quod
ad mediocre eiusdem generis sic se habet. Porro ge-
nus earum substantia est, omnia enim sub hac, ut
superiori sunt genere, tum animata, tum inanima.
Estque hæc hominis, canis, platani, ficus, æris, ferri,
aliorum denique omnium, commune genus. Sub ea
uero sunt alia genera permulta. Animal quidem,

D iij auis,

avis, piscis: stirps arboris & herbae: avis, aquilae & corui: piscis, lupi & rombi. Simili modo oleae & ficus, genus est arbor: anagallidos, & peoniae, herba. Iam haec ultima sunt genera, eoque species appellantur, coruus, rombus, ficus, anagallis, similiter homo & bos. Ac supernae quidem descendantibus, haec ultima sunt genera, inde species dictae. Inferne uero ascendentibus, ab indiuiduis scilicet substantijs, pria sunt. Indicatumque alio opere est, merito oia quae media sunt iter pria & indiuidua genera, simul genera & spes a ueteribus nominari. Ergo cum definita significata iam sint, ac clare indicatum, quae admodum tum absoluto, tum non absoluto sermone calidum, frigidum, humidum, siccum uel corpus aliquod pronuncians dum sit, quaerendae nobis deinceps eorum sunt notae. Quaeque hic quoque discernere prius de nominibus oportet quae in habendo nobis sermone, necessario incidet, simul explicare rem quandam, quae potestate iam monstrata prius est, non tamen ab omnibus, qui hos commentarios euoluunt, facile saltem intelligi potest. Itaque de nominibus prius locutus, mox ad rem reuertar. Quod calidum, frigidum, humidum, siccum non unum aliquid simpliciter significant, ubi de corporibus dicunt, prius est indicatum. Quod autem & solae ipsae in corporibus qualitates, citra corpora, quae eas suscipiunt, sic iterum nominent, id quidem, ut non dum est dictum, ita nunc dici est tempestiuum, Quae admodum nomen
albi, tum

16
albi tū de colore enūciāt, cū ita loquūt, cōtrarius ē
albus color nigro, tū de corpore, qd' colorē frisci-
pit, cū scilicet oloris corpus albū dicūt. Ita & calidi
nomē, tū de qualitate affirmāt ipsa, tācū si caliditatē
appellarēt, tū uero de corpore qd' caliditatē susti-
net. Quippe caliditatē a corpore qd' eā suscipit di-
uersam habere naturā, & propriā existimare opor-
tet, ueluti in opere de elemētis est indicatū. Et calidi-
tas quidē qualitas est, eadē uero & calidū dicitur,
ueluti & albedo albū. Ipsū uero corpus calidū, unū
hoc nomē tantūmodo optinet, calidū, sicuti albū.
Nūcū tñ caliditas, uel albedo, corpus ipsum dicit.
Ad eūdē modū siccū, frigidū, & humidū, noīant
tū ipsū corpus, tū qualitas. Non tñ corpus frigidi-
tas, humiditas, uel siccitas appellat, quēadmodum
quæ i eo ē qualitas, hæc cū sic se habeāt, nō alienū ē,
cū uel caliditatē, uel frigiditatē disputās quis pfert,
nullā exoriri captionē. Quod solæ qualitates his in-
dicentē noībus. At calidū, frigidum ue cū dicitur,
quando & qualitas ita, & quod eam suscipit, cor-
pus nominatur, facile fit ei, qui redarguere studet,
ut quod a loquente non significatur, id quo possit
reprehendere, accipiat. Eiusmodi enim rem faciūt,
qui sententiam illam, qua dicit Hyppocrates au-
gescentia corpora plurimum habere innatum cali-
dum, oppugnant. Neque enim esse corpus ali-
quod calidum, ipsum innatum aīali calidum intel-
ligentes,

ligentes, neq; id quid sit usquā quærentes, & de
sola qualitate, quam scilicet caliditatem appellamus
nomen id dici præsumentes, sic dictum eius refelle
re parant. Et iam apparet, quod de homonymia di
stinguere, tametsi sit res parua, tamen in rerum usu
non levis experitur momenti, uerum cū hoc quo
q; abunde sit definitum, rursum id quod superest,
repetamus. Cū humiditas, & siccitas, & caliditas,
& frigiditas, syncerae quædam, & impermixtae
qualitates sunt, quæcunq; has suscipere corpora ea
calida, & frigida, sicca, & humida, prorsus exactæ
q; sunt. Atq; hæc mihi genitorum, & peremitiū
elementa intellige. Reliqua corpora uel animalium,
uel stirpium, uel inanimorum omnium, ueluti aeris,
ferri, lapidum, lignorum, in medio primorum illo
rū collocata esse. Nullum enim illorum uel ad sum
mum calidum, uel ad summum frigidum, uel ad
summum humidum, uel ad summum siccum est.
Sed uel medium prorsus contrariorum, ita ut nihi
lo magis sit calidum, q̃ frigidum, aut humidum q̃
siccum, uel ad alterum contrariorum est propen
sum, ita ut magis sit calidum, q̃ frigidum, uel ma
gis sit humidum q̃ siccū, ac siquidem medium pla
ne sit in utroq; contrariorum genere, ita ut non ma
gis sit calidum q̃ frigidum, aut humidum q̃ siccū,
eucraton id siue temperatum omnino dicetur. Sin
alterum contrariorum superet, siue in altera oppo
sitione,

peremitiū p

sitione, siue in utraq; id sit, non etiam dicetur ex tra-
 sitione. Ac si calidum magis sit q̃ frigidum, quod ma-
 gis est, id appellabitur. Idem ita ratiendum de sicco,
 & humido. Ad eundem modum si frigidum ma-
 gis sit, nominabitur frigidum. At si in utraq; oppo-
 sitione alterum superet, siue calidum una cum humi-
 do, siue calidum simul cum sicco, siue frigidum si-
 mul cum humido, siue frigidum una cum sicco, utiq;
 q̃ pro uincēti sortietur id corpus appellationem.
 Et has quidem quatuor intemperies, ut supra dixi-
 mus, plurimi norunt, tum medici, tum philosophi.
 Reliquas quatuor, quæ ex dimidio harum cōstitu-
 tæ sunt, nescio quomodo derelinquunt, sicut etiam
 eam, quæ prima omnium, optimaq; est. Cæterum
 quod superante calido liceat nihilo magis humidā
 esse, q̃ siccam temperiem: quod utiq; ad hanc spe-
 ctet cōiugationem, id uel ex ijs, quæ iam dicta sunt,
 manifestum arbitror, facileq; est etiam si nihil esset
 prædictum, id colligere. Concedentibus semel il-
 lud saltem, alteram esse temperiem humidam & ca-
 lidam, alteram siccam & calidam. Si nancq; necessa-
 riū omnino nō est siccam esse, quæ calida sit, sed li-
 cet eam & humidam esse, licebit utiq; & mediam
 esse: propior nancq; siccae temperaturæ media est,
 q̃ humida. Ad eundem modū est & frigida quæ-
 dam temperies altera, in qua nimirum frigidū pol-
 let: hanc tamen nec humidam esse, nec siccam, est ne-

E cetero.

celle. Sed potest inter has & media esse. Rursus
enim hic quoque eandem afferes rationem. Nempe
si necesse non est frigidam temperiem esse humidam
sed licet & siccam eam fieri manifestum est, mediam
quoque esse posse. Quippe quae uicinior humidae
est quam sicca. Ergo ueluti duae intemperies in altera
oppositione sunt monstratae, altera calida tantum,
altera frigida. Sic in altera oppositione duae aliae sta
tuantur, altera sicca tantum, altera humida, medio
criter scilicet sese habentibus calido & frigido. Ita
rum namque dicemus hic quoque, sicuti necesse non est,
si qua temperies sicca est, hanc protinus calidam quo
que esse. Sed fieri posse, ut etiam frigida sit, ita fieri pos
sest, ut quae prius nec calida sit nec frigida. Sed in hac
quidem oppositione eucratos, siue temperata, in al
tera, sicca. Simili modo nec humidam temperiem
necesse est calidam, frigidam uel esse. Sed eam me
diam esse inter huius oppositionis extrema licet.
Si igitur necesse non est, ut uel intemperiem, quae
in calido est & frigido, sequatur ea quae est in alte
ra oppositione intemperies, uel hanc, quae in illa, lice
bit aliquando & naturam, quae in caliditate & fri
giditate temperata sit, uel siccam esse, uel humidam.
Inuicemque quae in his temperata sit, uel calidam esse, uel
frigidam. quare sunt & haec ab ipsis, quas priores tum medi
ci, tum philosophi nobis tradiderunt quatuor diuersae
intemperies. Medioque loco positae inter temperatos
habitus

habitus, & eos qui i utraq; oppositiōe sunt itēperati. Qui nāq; i summo ē tēperatus, is neutrā oppositiōē habet superantiē. Qui uero aduersus huic ē itēperatus, utraq; habet uitiosam. Mediū sortit̃ locū, qui i altera quidē ē tēperatus, i altera itēperatus, qui utiq; & ex dimidio eucratos, ex dimidiō itēperatus cū sit, merito medius dici pōt inter eū, qui ex toto est tēperatus, & cū qui ex toto est itēperatus. Et si quidē hæc sic se habēt, sicut certe se habēt, cur nouē dicere uniuersas tēperamētōrū differētias dubitemus. Tēperatā quidē unā, nō tēperatas octo, quarū quatuor simplices sint, hūida, sicca, calida, & frigida, quatuor cōpositæ hūida simul & calida, sicca pariter & calida, frigida simul & hūida, frigida simul & sicca. In quolibet uero iā dictōrū tēperamētōrū permagnus ē excessus, defectusq; modus nō in ijs modo quæ simplicia sunt. Sed etiā i cōpositis. Idq; tū i tota substātia. Tū uero i unoquoq; genere. Si cui igit̃ agnoscēdorū tēperamētōrū cura ē, incipiat exercitationē oportet ab ijs i quolibet genere naturis, quæ tēperatæ, mediæq; sunt. Quippe cū si his alias cōparet facile qd' in quauis superet deficiat ue inuenerit. Ergo primū de ijs, quæ simpliciter loquētibus, tēperata, itēperataq; dicunt̃, agēdū, quæ scilicet in oī generata substātia, nō in solis aialibus & stirpibus disquirenda diximus. Porro hic quoq; tāuillū salē distiguere de noibus cōueniet, qd'

E ij calida

calida temperies, alia iam energia, siue, ut loquuntur
actu sit, alia potestate, tum quod potestate ea esse
dicamus, quæ quod dicuntur, id nondum sint: sed
facile id fieri possint. Quoniam naturalem, ut id fiat
aut facultatem sint adepti. Igitur primū de ijs, quæ
actu calida, frigida, humida, & sicca sunt, dissera-
mus, auspiciati ab uniuersa substantia. Mox ad ani-
malia & stirpes discensuri. Ita enim consummatio-
nem habebit, quod institutum nobis est. Quicquid
igitur quod in omnium genere, maximeq; in uni-
uersa substantia medium est, id ex mixtione extre-
morum conflatur, utiq; conueniet, ut tū notio eius-
tum agnitio ex illis sumatur. Ac notio quidem fa-
cillima est. Quippe a calidissimo omnium, quæ sub
sensum ueniunt, ueluti igni, aut quapiam aqua, quæ
ad summum sit feruens ad id, quod omnium, quæ
nobis apparent, est frigidissimum, ueluti glaciem,
& niuem uenientes, æstimato interea intervallo, in
medio ad unguem id diducimus. Sic enim symme-
tron, quod scilicet ab utroq; extremorum pari abest
spacio, intellectu comprehendemus. Quin etiā id
nobis præparare licet. Miscentibus aquæ feruens
ti parem modum glaci. Quod enim ex ambobus
est mixtum pari intervallo ab utroq; extremorum
aberit, & eo quod urit, & eo quod frigore stupefa-
cit. Non est igitur difficile ei, qui ita mixtum terige-
rit, medium uniuersæ substantiæ in calidi frigidiq;
oppositio

oppositione habere, cuiusque meminisse, atque alia em-
 nia illi ueluti norme adaptata iudicare. Quin etiam
 si terram, quae sicca sit, uel cinerem, uel tale aliquid
 quod plane sit aridum, pari aquae modo imbuere,
 medium in sicci humidique oppositione efficeris.
 Ergo ne hic quidem difficile est ubi uisum pariter, ta-
 ctusque eiusmodi corpus noueris memoriae id insige-
 re, eoque ad humorum, ac siccorum, quae deficiant,
 superent uel agnitionem pro norma, exemplarique
 uti. Porro corpus de quo iudicandum est, medio-
 criter calens est. Nam hoc ipsum humidum, siccique
 medium corpus si ad summum id calorem frigus
 uel sit perductum, falsam interim imaginationem ex-
 citabit, uidebiturque quod sit mediocre, aliquando hu-
 midius, aliquando siccus. Quippe si liberalius ca-
 lefiat, liquatum iam, ac fluxile, humidioris substan-
 tiae phantasiam de se praebit: contra refrigeratum
 plus iusto, consistit, ac cogitur, immobileque reddi-
 tur, & durum tactu apparet. Vnde etiam falsam
 duricie imaginationem exhibet. Quod si ueluti hu-
 midum siccique parem modum habet, sic caloris, ac fri-
 goris sit in medio, nec durum, nec molle tactu
 apparebit id corpus. Atque tota quidem eiusmodi
 corpora per tota se miscendi, calidum, inquam, fri-
 gidum, siccum, & humidum, homini facultas non
 est. Terra enim aquae confusa, miscetur quidem
 (quatenus scilicet uideri cupiam possit) atque ita

E iij tota

efficitur p
tota toti contemperatur. Ceterum appositio ex-
guarum partium ea est, nequaquam totorum per
tota mixtio. Sed ambo ea per tota miscere, dei, uel
naturæ est opus, magisq; etiã si calidũ, ac frigidum
inter se tota per tota miscẽda sint. Attamẽ appositio
nẽ eiusmodi efficere, ut sensum effugiãt singula sim-
plicũ corporũ, nõ solũ naturæ opus dei ue e. Sed
etiã nostrũ. Neq; enĩ difficile e tali mixtiõe, lutum,
qd' mediũ siccũ, hũidũq; sit, moliri. Simili mō & qd'
calidi ac frigidi sit mediũ, uidebũ q; tibi eiusmodi
corpus i calore & frigore tẽperatũ: imo etiã in dur-
icie, mollicieq; medio statu esse. Id aut genus est
hominis cutis, utpote omniũ extremorũ calidi, fri-
gidi, hũidi, siccũ uere media. Maximeq; ea, quæ est
in manu, hæc enim omniũ sũsibiliũ ueluti norma fu-
tura erat prudẽtissimo, nimirũ animãtũ tactus in-
strumẽtũ ab ipsa natura præparata. Quo magis eã
ab omnibus extremis calido inq; frigido, sicco, &
hũido pari abesse interuallo oportuit. Iã utiq; & cõ-
stat ex horũ omniũ equis partiõibus, nõ cõpositis
mō, sed etiã per totas se mixtis, qd' nostrũ plane ne-
mo efficere põt: Sed e naturæ opus. Quacũq; igi-
tur partes cute sunt duriores, ueluti ossa cartilagi-
nes, cornua, pili, ungues, ligamẽta, ungulae, calca-
ria, in his omnibus siccũ præualet. Quacũq; uero
molliores sunt, sicuti sanguis, pituita, seuum, adeps,
cerebrũ, medulla tũ spinalis, tũ altera, in his humidũ
plus

plus est, quam siccitas. Quin etiam quanto siccissima omnium
 quae sunt in homine pars cutem siccitate superat, tanto rur-
 sus acute superat, quod est humidissimum, porro uidetur
 nunc disceptatio nostra, ea quae utilissima sunt attin-
 gere, ac docere simul quod in animalium, tum uero omni-
 um corporum temperatissimus sit homo. Simul quod omni-
 um, quae in eo sunt particularum cutis, quae intra ma-
 num habet omnis excessus plane sit expers. Insistentes
 igitur hoc loco, estimemus quisnam sit optime tempera-
 tus homo, quem scilicet totius substantiae, uel potius tum
 hominum, tum reliquorum animalium medium, ueluti regulam &
 normam statuentes, reliquos omnes huic collatos calidos
 frigidos, humidos, siccis uel dicere oportet. Concurre-
 rat autem oportet in hoc homine multae notae. quippe &
 cum uniuersa substantia collatus, medius apparere in
 ea debet, & magis etiam cum hominibus & bestiis. Ac me-
 dij quidem in uniuersa substantia, communes notae di-
 ctae iam sunt. Quae uero in animalium, speciebus notantur,
 actionis perfectione quae cuique sit conueniens iudicantur.
 Conuenit autem homini, ut sit sapientissimus, cani,
 ut mitissimus pariter sit & fortissimus, leoni, ut tan-
 tum sit fortissimus. Sicuti ouis, ut sit tantum mitissi-
 ma. Iam uero quod corporis actiones consentien-
 tes esse animi moribus oporteat, tum Aristotelem in
 his, quae de partibus animalium scripsit, tum ue-
 ro nobis alibi nihilominus est monstratum. Ac retho-
 dus quidem haec est. Exercitari uero, ut non in sin-
 gulis modo

gulis modo generibus, sed etiam in uniuersis me-
dium in promptu quis noscat, id cuiuslibet homi-
nis non est: sed diligentis imprimis, & qui per lon-
gam, experientiam, & multam omnium particula-
rium peritiam, inuenire medium queat. Quippe ad
eundem modum plastæ, pictores, statuarij, alij de-
niq; fictores, quæ pulcherrima in omnium specie
sunt, tum pingunt, tum fingunt, ueluti hominem,
equum, bouem, leonem formosissimum, ad id quod
medium est in illa specie collimantes, laudantq; ho-
mines quandam Polydetti statuam canonem ap-
pellatam. Inde adeo id nomen sortitum, quod par-
tium inter se omnium competentiam ad unguem
habeat: habet autem quem nunc quarimus, plus
aliquid, q̃ Canon ille. Quum non solum humoris
ac siccitatis in medio consistat, is qui eusarcos, siue
quadratus est homo: sed etiam optimam formatio-
nem sit adeptus. Quæ fortasse bonam quatuor ele-
mentorum temperiem est comitata, fortasse diui-
norem aliquam superne originem habet. Carte-
rum prorsus eusarcon saltem esse eiusmodi homi-
nem, id uero est necessarium. Quippe mediocri-
tas in carne, ex mediocritate temperamenti proue-
nit: protin' is autem adsequitur tale corpus, ut opti-
me ad actiones sit comparatum. Tum in mollicie,
& duritia præterea calore ac frigore mediocriter
se habeat, atq; hæc omnia insunt cuti, huiusq; maxi-
me illi

est illi parti, quæ est intra manum. Scilicet quæ cal-
 lum eiusmodi non contrahit, qualis in remigibus
 & folioribus cernitur. Cū enim gemini usus cau-
 sa manus sunt factæ, tactu discernēdi, & rem quāpi-
 am comprehendendi utiq; quæ molles sunt ad ex-
 quisitius tangendum, dure ad aliquid maiore vi ca-
 piendum magis sunt idoneæ. Quin etiā cutis, quæ
 non solum omnium hominis partium, sed etiā unis-
 uersæ, quæ generationi, corruptioniq; subijcitur
 substantiæ media est, ea nec callosa, nec dura lapi-
 dea ue est, sed secundum naturam se habens, quo
 scilicet cutis genere maxime perfectum esse tactū
 censemus. Ac quod in duritia & mollicie medium
 omnium particularum locum sit sortita, abunde li-
 quet. Quod autem & in calore, ac frigore similiter
 se habeat, ex eius substantia maxime intelligas licet.
 Est enim ueluti sanguine præditus nervus, qui sit
 inter neruum, & carnem quiddam plane medium.
 Ac si ex mixtis utrisq; constitueretur. Ceterū ner-
 uus omnis exāguis est & frigidus. Caro multisan-
 guinis & calida. Media inter utrunque est cutis.
 Nec plane exanguis ut ueruus, nec sanguine abun-
 dans, ut caro. si igitur hanc omnium animalis par-
 tium, ueluti normam, iudicemq; proponens, reli-
 qua illi conferas, atq; ad eam examines, octo diuer-
 sas intemperies in eis inuenies. Iamq; membrarum
 tibi de omnibus deinceps disseram, humidissimū,
 F frigidissimū

frigidissimumque in corpore pituita est. Calidissimum sanguis, non tamen est is perinde humidus, ut pituita. Siccissimum ac frigidissimum est pilus. Minus eo & frigidum & siccum est os, hoc uero minus siccum est cartilago. Proxime hanc sequitur, quæ Græci ex cartilagine & ligamento composito nomine, chondrosyndesmon uocant, post hunc tendilo, deinceps membrana, & arteria, & uena, ipsa scilicet corpora uasorum. Succedunt deinde nerui duri: molles autem nerui in humiditate & siccitate, mediam naturam, sicuti cutis optinent. Nam in altera oppositione, quæ est calidi & frigidi neruus molli in medio non est. Sed tantum ei deficit de calore, quantum de sanguine. Ita uero & reliqua omnia prius dicta, tanto sunt cute frigidiora, quanto minus habent sanguinis. Etiam tunicae ipsæ, maxime sanguineorum uasorum, arteriarum, dico & uenarum, non solum exangues sunt, sed etiam frigida natura contactu tum sanguinis calefiunt, atque ad medium temperamenti statum ueniunt. Sanguis uero ipse, a corde suum accipit calorem. Quippe id uiscus naturatum omnium animalis particularum maxime sanguineum, tum uero calidissimum est: proximum illi iecur est. uerum cor paulo quam cutis minus est durum, iecur multo. Itaque etiam humidius quam cutis cor est, quanto scilicet est mollius. Iam uero caro humidior cute est, eadem tamen calidior. Spinalis autem medulla

medulla cute est humidior, atq; etiam frigidior, Si
 cuti hac rursus humidius est cerebrum: cerebro au
 tem ipso adeps cui concretio contigit, propterea
 quod membranis adiacet. Crasso namq; oleo est si
 mile, Eoq; congelatur, ubi cum frigidis, & exan
 guibus particulis coniungitur. At neq; circa iecur
 coire adeps potest, neque circa arterias, uenas ue,
 aut cor. Sed nec circa aliam ullam præcalidam par
 ticulam. Quoniam autem cogitur per id, quod ual
 de est frigidum, idcirco calefacta liquatur, cætero
 rum congelatorum ritu. At cerebrum calefactum
 minime liquatur, eoq; adipe minus est humidū.
 Porro minus humida quā adeps, est & pulmo
 num caro. Vt quæ nec ipsa calefacta liquecat. Iam
 longe etiam q̄ hæc adipe minus humida est, tū
 lienis, tum renum caro. Omnia tamē cute sunt hu
 midiora. harum rerum demonstrationes
 proximo libro tradam, sicuti omnia
 quæ ad uniuersam de tempe
 rentis disputationem
 pertinet, duobus
 deinceps comē
 tarijs expo
 nam.

Galenī de temperamētis, Thoma Linacro
 Anglo interprete, libri primi, finis.

F ij

2^{ος} τὸ συνθεῖν βιβλίου πρὶ κρῆσιν, πρὶ τῶν αἰσθητικῶν
 διαφορῶν πρὶ τὸν παμελῶδη καὶ ὁμοῦν: πρὶ τῶν
 πλὴν τούτων: **GALBNI DE TEMPERA**

GALENI DE TEMPERĂ

mentis, liber secundus. Thoma

ἡ δὲ πρὶς τοῦ δῶτος ἡ δὲ πρὶς τοῦ δῶτος Linacro interprete.

πρὸς ἡμετέρας : πρὸς τὸν ἀνὸμαλον καὶ ἀνύμωμον

καὶ ἔτι

•π πρ • π ρ

1941

Endpaper of box.

апоу [unclear], [unclear]

ὅτι ταχισταὶν τ

[Faint, illegible handwritten text]

15

Adm. Serv. Div. 10/1/40

2: - 1 - T

100

...

12/11/11

1990

A C quod multifariam quidem dica-
tur, humidum, siccum, calidum, & fri-
gidum corpus in proximo defini-
tum est libro, demonstratum in prae-
re ait, nouem esse temperamentorum differentias,
unam quidem quae mediocris sit & eucratos, quae
etiam temperatam uocamus. Reliquas omnes in-
temperatas quatuor simplices, unica scilicet in quacumque
pollente qualitate, calore, frigore, siccitate, uel humi-
ditate: quatuor ab his diuersas, in quibus utriusque
oppositionis altera qualitas exuperat, dico autem
duas oppositiones, altera quae est calidi & frigidi,
altera quae est frigidi & sicci. Ab his ad notas earum
digressi, de temperata natura disceptauimus, quo-
niam haec omnium prima uirtute, potentia cogni-
tionisque ordine sit. At cum temperatum aliud abso-
lute dictum inueniatur in uniuersa rerum natura.
Aliud in singulis generibus, principio uisum est
de eo considerandum esse, quod communiter in
uniuersa natura estimatur, huius norma, iudiciumque
erat, elementorum portionis aequalitas. Cuius rei
gratia extremorum omnium medium ad unguem
restitutum, eucraton & symmetron, siue temperatum
& medium

& mediocre mauis, dicitur. Reliqua quæ in singulis generibus temperata dicuntur proprijs corporũ functionibus usibusq; iudicant. Eoq; fit, ut idẽ animalis cuiuspiam stirpis ue corpus, omniũ quæ in eo sunt genere, medium esse possit, id est, in illo genere eucraton & mediocre. Alteri cuiuspiam comparatum, uel stirpium, uel animalium, uel animorũ generi, discraton, siue intemperatum. Quippe uiuentis corpus cum dõ mortui collatum, humidius eo, calidiusq; est, uerbi gratia, leo uiuẽs, leone mortuo, tum ipse scipso, tum alter altero calidior, humidiorq; est. Atq; inde adeo dictum ueteribus est, animal calidum & humidum esse. Non absoluto sermone, quod humiditas in eo, calor ue exuperet (Sic enim inuenire est animalia sicca, frigidaq; cõplura, ueluti culices, muscas, apes, formicas) sed ut ad mortua collatũ: uiua enĩ apes calidior hũdiorq; q̃ mortua est, & formica uiua, q̃ mortua. Cũ hoĩe tamen, equo, boue ue collata, tũ alijs sanguine prædictis animalibus, omnia id genus frigida, siccaque temperie sunt. Quin si ad uniuersam naturam spectans ea expendas, ne sic quidem quo minus frigida, siccaq; sint, elabantur. Tanq; enim in unoquoque genere, ubi quid a mediocritate recessit, ab eo quod uincit, nomen accipit. Itidem in uniuersa substantia, cum aliquid medium transierit, nõ amplius eucraton, sed uel calidum, uel frigidũ, uel humidũ, F iij uel siccũ

uel siccum nominabitur. Monstratum enim supra
est hominem non solum animalium, stirpium ue:
sed etiam reliquorum omnium maxime esse tem-
peratum. Quoniam autem ex multis & dissidenti-
bus is conditus est partibus, manifestum est quæ
pars medio omnium sit temperamento, eam esse
maxime eucraton, siue temperatam. Quæ nanque
animalis eius quod mediū sit temperamenti, media
particula est, hæc omnium simpliciter est tempera-
tissimū. Monstratum uero est id esse in homine
cutem. Atq; huius eam maxime partē, quæ in ma-
nu est interna. Si tamen qualem eam natura est mo-
lita, talis perstiterit. Iam uero quod nec cuiusq;
hominis cutis mediū absolute loquendo sit uniuersæ
substantiæ. Sed eius qui maxime est temperatus,
dictū prius est. Plurimā enim esse ipsis quoq; ho-
minibus inter se differentiā, uerū maxie temperatus is
est, qui corporis habitu, medius horū extremorū
buyn apparet, gracilitatis, crassitudinis, duricie, molliciei
itēq; caloris, & frigoris. Inuenias enī cuiuslibet ho-
minis tangēdo corpus, uel mitē & halituosum ca-
lore, uel igneū, & acrē, uel horū neutrū. Immo frigi-
ditatē quādā pollētē, frigiditatē autē pollere ut i hois
corpore itelligere oportet. Eoq; tū sanguineo, tū
hūido. Ac corpore quidē talis ē temperatissimus hō.
Idē aio quoq; medius omnino ē, audaciæ & timo-
ris. Cūctatiōis & præcipitatiōis, misericordiæ, &
inuidiæ:

Inuidia: fuerit uero talis alacer amicorū amās, hūa-
 nus, & prudens. Et tēperatissimū quidē hō ex his
 primū, potissimūq; agnoscit. Accedūt non pauca
 eorum, quæ ex necessitate hæc sequunt. Quippe
 edit, bibitq; in modo, & nutrimenta nō solū iuētre,
 sed etiā in uenis, & tota corporis mole, pbe cōco-
 quit. Oēs q; (ut semel dicā) tū naturales, tū aiales uir-
 tutes inculpatas habet. Cū & sensuū facultatibus,
 & membrorū motibus optimis sit præditus, & tū
 uiuido colore semper sit, tū ad perspiratū excremē-
 torū bene cōparatus. Idē mediū inter somnolentū
 & peruigilē, inter glabrū & hiriū, inter nigrū colo-
 rem & album, pilosq; habeat cum puer est magis
 rufos q; nigros, in flore est contra. At quoniā dif-
 ferentiarū, quæ ex ætate eius spectant, mētionē se-
 ci, nō alienū sit, aliquid iā de his quoq; apponere.
 Porro uolebā unius cuiusq; prædictarū notarum
 causas persequi, uerū cū ad ea, quæ nūc sūt, pposita
 magis urgeat ætatū cōsideratio, quæ etiā maximā
 nobis ad causarū inuētiōē facultatē suggerit, huic
 nūc insistamus. Intelligamus igitur recens formatū
 animal in utero matris, quo sciamus qua ratione hu-
 midissimū, calidissimūq; sit, prima enī eius cōstitu-
 tio ex semine & sanguine est, quæ humidæ & ca-
 lidæ res sunt, his autem magis semper ficescenti-
 bus, primum quidem formantur membrane, tū-
 ca, itē uiscera & sanguis uasa, ultia uero perficiūt
 ossa &

ossa, & ungues, & cartilagine, concreta scilicet eo-
rum substantia. Ante enim q̄ uel tendi possit sub-
iecta substantia, uel concrelescere, nihil fieri memora-
torum potest. Et tunicae quidem, ac membranae,
arteriae, & nerui, & uenae, tensa ea, ossa, cartilagi-
nes, ungues, ungulae, & uiscera, coagulata ea perfi-
ciuntur. His uero in utero perfectis ita deinde pari-
ter infans. Est uero adhuc in summo humidus, ue-
luti maris alga. Idcirco nō in sanguinis uasis modo &
uisceribus, ac carne, sed etiam ipsis ossibus, quae
scilicet siccissima sunt omnium quae in nobis sunt,
partium. Verum tum haec, tum reliqua tota una cū
his membra quasi cerea sint, infantium nutrices sin-
gunt, formantq̄. Tanta est in toto puellorum cor-
pore humiditas. Quin si recens editum porcellum,
uel esse, uel dissectum inspicere uelis: carnem qui-
dem eius mucosam, praeumidāq̄ inuenies. Osse-
um uero genus uniuersum, caseo qui modo sit coa-
gulatus ad simile. Adeo, ut nuper nati animalis cor-
pus propter redundantem in eo humorem libens
non comedas. Quod maxime tum suilli, tum ouil-
li foetus corpori accidit, propterea quod ea maxi-
me sunt humida. Caprinū, quod siccius sit, & me-
lius esui est & iucundius. Contra uero q̄ in nouel-
lis procellis, quaecunq̄ iam senuerūt, haec ossa qui-
dem omnia & ligamēta uniuersa, praesicca, sine suc-
co, & insipida possident. Carnem uero nervosam
& duram

& duram. Arterias quoque & uenas, & nervos, atque
 tunc culpa lori uice, insuaves, & sine succo. Quae me-
 dio statu horum, ac nuper natorum sunt, quae utique
 iam aetate processerunt quantum a senio absunt, tan-
 tum & ab extrema siccitate sunt remota. Quae mi-
 nora sunt, atque adhuc augefcunt, tantum ea quoque
 ab gestati etiamnum foetus humore absunt, quan-
 tum processerunt aetate. Florescens uero aetas om-
 nium animalium maxime in medio extremorum est,
 neque sicut senium ad summam perducta siccitate,
 neque ueluti infantium aetas in humore & multo uiui-
 domersa. Cur igitur aliqui celebrium medicorum
 humidum esse senium, prodiderunt. An uidelicet
 quod excrementorum abundantia sunt decepti.
 Quippe tum oculi his lacrimis suffunduntur tum
 nares destillatione manant. Tum in ore eorum sali-
 uae copia exuberat. Ad haec tum tussunt, tum ex-
 creant pituitam. Scilicet pulmones quoque hac esse
 refertos iudicantes, ueter quoque illis pituita est ple-
 nus. Tum singuli articuli quodammodo muccoli. Ca-
 terum nihil horum obstat, quo minus senum cor-
 pora sicca censeantur. Ut quorum nervos & arte-
 rias, & uenas, & membranas, & omnium instru-
 mentorum tunicas, multo quam prius erant, sicciores
 inuenias. Circumfundi autem illis extrinsecus, in-
 trinsecus uel, aut pituitosum quendam humorem,
 aut mucosum. Verum tantum abest, ut eiusmodi
 G di signa

di signa uniuersa senilem aetatem humidam confis-
mant, ut etiam siccam esse prope testentur. Idcirco
nanq; particula quacuis siccior, quā ante uidetur,
quod per caloris imbecillitatem, similiter non nutri-
tur: foris enim copia illi, humidi excrementi super-
fluitat. Corpus autem cuiusq; intrinsecus, siccum
est, quod nec trahere intro nutrimentum ualeat,
nec eo sufficienter frui. Est ergo humidus senex,
non proprijs suis particulis, sed excrementis. Rur-
sum siccus, nō excrementis, sed particulis ipsis. Ita
nimirum alio genere siccus, alio humidus. Verum
non est ad praesens de excrementis eius, sed de pro-
prijs partibus disceptatio, quarum propriae actio-
nes uitam eius complent: his igitur siccus senex
est, quibus scilicet puer est humidus. Ipsius nimi-
rum solidis corporis particulis, ossibus, mem-
branis, ligamentis, arterijs, uenis, neruis, tunicis,
carnibusque. Meritoque Aristoteles senium mar-
centi stirpi adsimulat. Quippe stirpes nouellae
dum sunt, molles, humidaeque cernuntur, sene-
scentes assidue magis siccescere uidentur. Ad po-
stremum siccae prorsus redduntur. Idque ipsis
mors est. Ac quod siccissima aetatum senilis sit,
ex iam dictis liquet. Quod autem & frigidissi-
ma sit, id uel magis est euidens. Ita ut de eo ne-
mo dubitauerit. Nam & tangenti senes frigidi ap-
parent, & facile in frigidum statum mutantur.

Et nigri

Et nigri, & liuidi fiunt, & frigidis morbis facile
 capiuntur. Apoplexia neruorum resolutione, stu-
 pore, tremore, comulsiōe, destillatione, rauces-
 dine. Porro periit eorum omnis paulo minus san-
 guis. Eoque una periit & coloris rubor. Iam ue-
 ro concoctio his, & digestio, & significatio; & ap-
 positio, & nutritio, & appetentia, & sensus, &
 motus, oblecta omnia sunt, uitioseque administra-
 ta. Et quid, quaeso, aliud est senium, q̄ uia ad inte-
 ritum? Ita si mors naturalis caloris est extinctio,
 utique senium ueluti tabes quaedam eius fuerit. Ve-
 rum non perinde de puerorum, & florentiū aeta-
 te inter medicos conuenit. Sed nec dirimere in-
 ter eos licet est promptum, probabiles enim sunt
 utrorumque rationes, tum eorum, qui pueros
 calidiores esse, quam florentes aetate censent.
 Tum eorum, qui contra, florentes calidiores pu-
 eris esse contendunt. Alteri nanque ex eo quod
 sanguinis humor omnium, quæ in animalis habentur
 corpore calidissimum natura sit, tum quod
 foetus in utero propemodum sanguis tantum sit
 post enim fingendis utique iam particulis, aliud
 os efficitur, aliud arteria, aliud uena, aliud di-
 uersum ab his aliquid: omnia tamen rubra,
 tum quod sanguinem syncerissimum, calidissi-
 mūq; optineat: colligunt calidissimū esse gestatum
 in utero foetū. Quod si est etiā pueros quāto gesta-

G ij tis in

tis in utero propiores sunt, tanto esse florentibus
tate calidiores. Alteri quod etiam plurimus sit in
florētibus sanguis, ac copiosior q̄ in pueris. Ita ut
eius occasione crebro his sanguis profluat. Quin
etiam quod flauæ bilis succus, qui sanguine multo
est calidior, plurimus his sit, propterea calidiores
esse florentes, q̄ pueros, confirmant. Rursus illi ab
ipsis functionibus quod tum augeantur, tum plu-
ra, q̄ pro corporis sui portione, alimenta tum ap-
petant, tum conficiant, ualidum esse in pueris calo-
rem asserunt. hi contra humiditatis occasione, po-
tius, q̄ caloris ui, augeri illos contendunt. At con-
coctione non modo florentes non uincere, sed etiā
longe ab ijs pueros uinci. Nam & uomitiones ijs
ex concoctis cibis accidere, & deiectiones humi-
das, asperasq̄, ac a succo alienas. Quod si appetit
plura, nihil id facere ad caloris robur. Primū enim
id nō accidere caloris copia, ut animal appetat plu-
ra. Immo contra, refrigeratis scilicet his partibus,
quibus appetentia debetur. Deinde quoniam nō
tantum ad nutritionem, sed etiam incrementum,
alimentum moluntur. Idcirco etiam pluribus nu-
trimenti ijs esse opus. Iam uero reliquis functioni-
bus uniuersis, etiam nō obscure, inferiores esse pu-
eros his, qui florenti sunt ætate, ut qui nec ingredi,
nec currere, nō portare, nec quicq̄ in summa agen-
dorum operum similiter obeant. Cum florētibus,
nō solum

tum sensum omnem, tum intellectum ad summam perfectionem, bonitatemque peruenisse dicant. In summa puerum adhuc imperfectum esse, florentem, animal perfectum. In perfectis rationabile esse, maxime actiuum maximeque princeps elementum polere. Quin somno quoque plurimo deditos pueros uidere licet, contra minimo florentes esse contentos. Quancumque hunc quoque, aliter accidere, ne insanum quidem hominem censere aiunt, cum calido uictu quodammodo grauatoque humoris copia, ueluti tum ex temulentis intelligere licet, tum ijs, qui balneo liberalius sint usi. Ita uero & papauer somnificum esse, & mandragoram, & lactucam, & omnia quae humidiores, frigidioresque temperie sunt. Ac tales quidem de propositarum aetatum temperie rationes utrinque afferuntur. Omnes enim recensere, superuacuum uidetur. Cum formula ipsa epicheremata, uel ex ijs, quae retulimus, satis clare perspicui possit. Eminus enim utrique, sermoneque a secundis priora colligunt. Ac tunc iam sciat auditor quemadmodum auctio, quemadmodum concoctio, & quemadmodum nutritio fiat, uerba faciunt. Simili modo de sensu, de motu, de functionibus, tum naturalibus, tum quae agi sunt idoneae, disputant. De semini quoque generatione & ciborum natura, mentionem, faciunt, quorum nullum simplex promptumque cognitu est. Sed & multam disquisitionem requirit, nec

G iij rit, nec

rit, nec potest fortasse ulli compertum esse, nisi qui
prius humidam, siccam, calidam, frigidamq; tem-
periem sciat agnoscere. Quicquid enim eorum ue-
luti scientes dicunt, id si docere eos cogas, prorsus
disputationem de temperamentis, hanc scilicet cui
nunc insistimus, desiderabunt. Quare per mutua
& ex mutuis, fiunt ipsae demonstrationes. Ex ipsis qui
dem quae nunc quaerimus, ceu iam sint cognita, cum
de actionibus disputant, & ciborum ac medicame-
torum facultates inuestigant, ac de somno, & alijs
id genus differunt. Rursum autem quae nunc sunt
proposita per illa, ueluti prius iam nota demonstrant.
Ego uero eiusmodi demonstrationes non probo,
quin si fateri uerum oportet, nec demonstrationes
eas censeo, ueluti diffusius in alijs ostendi, satiusq;
esse in omni docendi genere existimo, ordinem con-
ceptionum diffinire. Si igitur principium omnis
quae de temperamentis suscipitur disputationis,
tractatio de elementis est, sint ne ea incompatibilia pro-
fusq; mutationis expertia, alterari, mutariq; poten-
tia, ab illorum uero cognitione, secunda deinceps
est, proposita nunc disputatio, non utiq; sumenda
est ipsorum fides ex ipsis, quae non dum sciuntur, sed
sicuti tum rectum est, tum uero iustum, quod sumen-
dum ad demonstrationem est, uel euidens aliquid
sit oportet, uel quod prius fuit demonstratum. Non
est igitur neq; de somni generatione mentio facien-
da, neq;

da, neq; de concoctione, neq; auctiōe, neq; de alio
 id genus ullo, sed ab ipsa sola, nudaq; subiectarum
 rerum substantia, disquisitio facienda, sicuti in pri- m. 28a
 mo libro fecimus. Quippe statuentes aliud esse,
 quod energia, siue actu sit, aliud quod potestate,
 de eo quod actu iam calidum, frigidum, humidū,
 siccum ue sit, prius differendum esse diximus, sub-
 inde ad ea quæ potestate sint ueniendum. Porro
 eorum, quæ actu, calida, frigida, humida, sicca, ue
 sunt, obuia, promptaq; omnibus cognitio est, ut
 pote quæ tactu discerni queāt. Qui scilicet, & ignē
 ipsum calidum esse docuit, & glaciem frigidam.
 Quod si alia quapiam ratioe notionem, agnitionē
 que calidi, frigidi ue habent, dicant hanc nobis,
 Inauditam enim ac nullius effectus sapientiam
 promittunt. Immo si uerum sateri licebit stupo-
 rem potius, si rerum sensibilibus alium quempiam
 habere se iudicem meliorem putent, quam ipse
 sit sensus. Atqui si eorum, quæ actu calida sunt, ali-
 us esse iudex q̄ tactus, nullus potest, tangant iam
 deinceps multos uiros, tum senes, tum adole scen-
 tes, tum pueros, tum infantes. Ita enim inuenient,
 qui magis, minus ue calidi sint. Si de rebus sensibili m. 28a
 bus ratioales demonstratiōes quarūt, iā de niue ipsa
 inquirendū est, censenda ne sit, sicut oībus hoībus
 apparet, candida, an sicut Anaxagoras asseuerauit,
 nō cādida. Iā uero de pice simili modo coruocq; ac
 reliquis

reliquis omnibus estimandum. Neque enim si non habenda est oculis fides de albo quod uident, de nigro sine demonstratione fides est habenda. Omnia igitur quae sensui apparent, si iam fide carere dicunt, nec colorem album esse dicant, nisi prius id uiderint ratione. Immo nec calcem, nec diem, nec solem. Ad eundem modum & de uoce, auribus fidem abrogent, & de odore, naribus, & de omni tangibili, ipsi tactus sensui. Et nonne haec sunt pyronis haesitatio, & nugae immensae? Sane equum fuerat, cos qui optimam sectam in philosophia elegerant, quae scilicet calidum, frigidum, humidum, & siccum principia & elementa statuit, non intantum disciuisse a uiris qui haec posuerunt, ut quod omnis demonstrationis principia sunt, quaeque sensui, quaeque intellectui sunt manifesta non cognoscerent. Et profecto quisquis de his addubitat, frustra de alijs inquit. Vt pote ne unde quidem sit incepturus quicquid sibi relinquens. Vnde igitur in tam diuersam uiam diuerterunt, ac sensibilibus rerum cognitionem ratione consequi tentarunt? Ego sane ne cogitare quidem possum. Eoque quod actu calidum est, tactu iudico. Siquid autem adhuc calidum non est, sed ut tale fiat est idoneum, quod utique potestate calidum appellamus, id ratione inuestigare conor: hi uero omnes nescio quo pacto subuertunt, & in argumentis perolixe retoricantur. Sed hos mittamus. Illius tamen

men nūc minime obliti quod unum prauorū dog-
matū principium sit, nihil de demonstratiōe prius
meditatum simul res ipsas inquirere, simul ueluti
scientem quidnam demonstratio sit, demonstrare
tentare. Denuo igitur ad propositum reuerſi, cali-
dum quod in aetatibus cognoscere cupimus, pri-
mum & maxime, tactu iudicemus. Erit autem opti-
mum iudiciū in uno, eodemq; unius infantis cor-
pore, potest enim & qualis calor illi ante bienniu
fuerit, in memoria reponi. Et qualis nunc sit post
duos forte uel tris interpositos annos. Si nāq; mu-
tatio omnino ulla ad calidum; frigidum ue infanti
facta uidebit, nullum praeterca negotium erit, qui
usq; ad florentem aetatem futurus excessus sit colli-
gere. Quod si plures pueros pluribus conferre flo-
rentibus aetate uelis, graciles gracilibus, quadratos
quadratis, & crassa crassis conferes, aequē uero &
qui colore, & reliquis omnibus (quoad fieri po-
test) similiter se habeant. Quippe si differentiam in
aetatibus inuenire studeas, in similibus q; maxime
licet naturis, eam inquisitionem tutius facies. Porro
in contrarijs naturis hanc disquirere non parui er-
roris est occasio. Cum interim non tam explorato
rum corporum aetatis, q; naturalis temperamenti
gratia differentia existat. Ad eundem modum, in
uictu uniuerso tum temporum, quibus explorat
statu, pari modo se habetia corpora eliges, nō exer

H citatum,

citatum, requieto cōparās, nō balneo usum, ei qui
co nō sit usus, nō ieiunsi, saturo, nō sicientē, ebrios:
nō eū qui sole incaluit, ei qui ex frigore riget, nō eū
qui uigilauit, ei qui dormiuit, nec deniq; eos qui-
bus cōtraria est uel natura, uel uictus ratio, uel quae-
libet rerum circumstātia. Sed reliqua omnia sint q̄
fieri licet paria, una aetate excepta: pari modo si unū
eundemq; puellum cum seipso conferes, omnes
eius externas circūstantias similes ad unguem ser-
uabis: quo scilicet, si qua harū alicuius causa i calore
& frigore differentia contigit¹, aetatis mutatiōi nō
imputeē. Longam tibi experiendi rationē fortasse
tradere uideor. Sed plane uerissimam, atq; ex ipsa
rei quæsitæ essentia desumptā. Sicut in his, quæ de
demonstratiōe scripsimus, a nobis est prodiū. Tu
uero fortasse compendariā uoles minime curans,
si falsa sit. Scito ergo nō solū falsam te, sed etiā longā
ingressurū uia. Necq; tribus, quatuor ue annis, qd'
requiris, inuenturum, sed tota uita in ignorātia uer-
sandū. Quantū enim accipi ex memoratorū uirorū
controuersia licet, non est, quod putemus clare ali-
quid demonstrari posse. Sed nec rationabile om-
nino est, ex ijs quæ posteriora sint, ea probari quæ
sunt priora. Ergo calidū, frigidumq; corpus quod
saltem actu, nec adhuc potestate tale sit, sensu iudi-
cemus, misso nūc tū priorū iudicio tū reliquis om-
nibus notis. Et te iam ceu recte iudicaturū, ad ipsā
experientiā

experientiā remitto. Meū aut iudicium ipse interpretabor. Complura enim deinceps corpora, non puerorū modo uerū etiam infantium, adoleſcētū, & ætate florentiū, curioſe tangens, neutros uera locutos inueni, nec eos qui abſoluto ſermone calidiorē, nec eos qui frigidiorē eſſe florentē etatē, q̄ puerilem dixerunt. Si enim reliquis omnibus quæ extrinſecus adueniunt alterationibus circumciſis, eas quæ ex ſola ætate proueniunt, differentias eſtimaueris, neuter abſolute loquenti uidebitur tibi calidior. Quippe diſſident eorum calores qualitate, quæ ex imparitate diſſtatus creatur. Cuius rei occaſione nonnulli uel eos, qui ſecum uerſentur, uel ſeipſos fallentes, alij puerorum, alij iuuenum, ualentiorē eſſe calorem autumant. Eſt enim puerorum, calor magis halituoſus, & copioſus, & tangenti blandior, florentium calor ſubacre quiddam habet, ac non ſuaue. Hæc igitur tangeuti occurſus differentia, plures inducit, ut florentium corpus calidius eſſe pronuncient. Res uero aliter ſe habet. Quippe qui in uaria materia tactum ſuum ad calorem, tum ualentiorē, tum imbecilliorē, tum parem diſcernendum exercuerit, huic nō dubito puerorū calorē, florentium calori, uel parem uel ampliorem uiſum iri. Eſt porro exercendi ratio hæc. Incipiendum enim ab eo qd̄ euidentius maxime eſt. Balinearū aer ita eſt aliquñ calens, ut nemo eum

H ij ferat.

ferat. Sed uri in eo uersatus uideatur. Aliquando
ita est frigidus, ut sudare in eo non sit. Iam tertium
quoque & ab his diuersum, quem utique maxime re-
quirimus, temperaturi aeris statum, quid refert
dicere. Idem tres caloris status, in solij quoque ap-
parent aqua. Quippe quae & calida adeo ut urat,
& frigida adeo, ut ne calefaciat quidem, & temperata
adeo, ut calefaciat modice, saepe cernitur. Ergo si te
uter sit calidior percontor, aqua ne temperata, an
aer temperatus, neutrum dicere possis. Cum enim
ambo similiter corpori blanda sint, & medio aeri te-
perie, alterum eorum dicere calidius esse, alterum
frigidius, nulla dici ratione uidetur. Iam si intelligas
aquam labri, ea esse caliditate ut ferueat, aut aerem
balnei prorsus inflammatum, ab utroque te pari mo-
do deurendum constat. Rursus si aquam ita intelli-
ges frigidam, ut procul a glaciando non absit, aut
aerem prorsus refrigeratum, sic ut cum ningit, con-
spicitur, patet, quod utriusvis occursum pari modo
refrigeraberis, rigebisque. Ergo summum tum colo-
rem, tum frigus similiter in aqua, similiterque in aere
finge praeterea medium amborum extremorum
statum, simili modo in utroque constitue, hoc casu
quod in medio interuallo extremorum, & mediij
status tum in aere est, tum aqua, eadem excessus di-
stantiaeque rationes habebit. Tantoque dices alterum
mediocri esse calidius, quanto alterum. Ad eundem
modum

31
modum & frigidius q̄ mediocre, tanto esse aquam
aliquando dices, quanto & aerem. Tamen si suus
utriusq; occurfus tangenti, idem non sit utriq;. Ne
q; enim simili modo aqua temperata sicut aer tem
peratus tactū afficit. Et quid opus est in tam dissimilibus exemplum proponam. Cum ipse aer qui
simili sit calore, uarie tangenti occurrat, prout alias
ueluti caliginosus & halituosus, alias ueluti fuligi
nosus & fumosus: interim purus omnino est. Igit̃
in pluribus iisdemq; differentibus æqualitas calo
ris consistit. Quæ in consideratis quasi inequalis
sit, imponit, propterea scilicet quod nō undequaq;
q; similis apparet. Caterum homo, qui rationes,
quas proposui expendere, & sensum in multa par
ticularium experiētia exercuerit, is nimirum æqua
litem caloris in pueris florentibusq; inueniet, nec
eo falletur, quod alter in humida, alter in sicca sub
stantia representetur. Quippe lapis aliquando pa
ri cum aqua calore esse potest, nullum eo faciente
discrimē, quod lapis siccus sit, aqua humida. Ita igit̃
mihi cum pueros iuuenes adolescentes millics con
siderassem, præterea eundem infantem, puerum,
adolecentēq; factū, nihilo calidior uisus est. Nec
puer q̄ ætate florens, nec ætate florens quā puer.
Sed tantumquemadmodum dixi in pueris magis
halituosus, & multus, & suauis: in florentibus exi
guus, siccus, nec similiter suauis esse caloris occur
sus.

fus. Siquidem puerorum substantiae, utpote humi-
dae, multum foras effluit, florentium substantiae
parum utpote siccae. Itaque neuter eorum simplici-
ter uidetur calidior. Sed alter multitudine eius quod
diffunditur: alter acrimonia. Quippe insiti caloris puer
plus habet, eiusque blandioris, si modo ex sanguine
& semine ortum habet. In florentibus aetate, exiguus
& siccus, nec similiter suavis calor tangenti occurrit.
Ergo calidi, frigidiq; corporis solus tactus est in-
de ~~de~~ & licci una cum tactu, ratio. Quippe
quod siccum est, durum prorsus est. At hoc tactu om-
nino dignoscitur. Non tamen si quid durum est, idem sta-
tim & siccum est. Etenim inseparabilis a sicco corpo-
re duritia est. Non tamen eius unius propria. Nam
& quod a frigore concretum est, durum cernitur si-
cut glacies. Quo utique minus licci, humidique aduen-
da statim discretio est, ante scilicet quam estimatum sit,
quemadmodum se in calore habeant & frigore. Ne-
que enim si quid cum summo frigore representatur du-
rum, id etiam siccum est. Nec si quid cum uehementi ca-
lore est molle, idem statim est humidum. Verum cum me-
diocriter est calidum, tum estimare durum ne an molle
sit oportet. Si enim molle sit, humidum est: si durum,
siccum. Verum si haec ita se habent partium, quae in hu-
mano corpore sunt ^{etiam} siccae, nulla est humida. Neque
enim tanta esse in eo frigiditas potest, ut aliquid in
ipso concrefcere in duriciem queat. Potest enim
quod

quod prius fuit fluxile, aliquādo concrefcere ucluti
 adeps. Quod enim oleofum in sanguine, fluxile q̄
 & pingue est, ubi in frigidum uenit locum, co-
 gitur: durum tamen ne sic quidem efficitur. Com-
 mode igitur dictum ueteribus est, humidiffimam
 effe adipem. Secundo post eam loco carnofum ge-
 nus. Eius plures funt species, prima quidē quæ p̄-
 prie caro appellatur, quam fcilicet nufq̄ in corpo-
 re per fe inuenies, fed eft perpetuo mufculi pars.
 Ab hac cuiusq̄ uifcerū propria fubftantia eft. Eā
 Erasiftratus parenchyma uocat. Quali q̄ p̄ re par-
 ua, leui q̄ habet, parum intelligens cuiusq̄ uifceris
 actionem, huic carni acceptam referri: fed horum
 non eft nunc tempus. Quod autem ipfum cerebri
 pulmonisq̄ proprium corpus, proximū ad ipi hu-
 miditatis ratione fit, ex mollicie eius coniectare li-
 cet. Non enim a frigido congelatur, cū nec calore
 fundatur, propinquam r̄s naturam habet medul-
 la. Non eft tamen eiuſdem generis cum cerebro &
 fpinali medulla, ea quæ in quolibet habetur offe.
 Sed cerebrū & fpinæ medulla eiuſdem funt gene-
 ris. Reliquæ oēs medullæ alterius naturæ funt. Eft
 tamen humidius ac calidius cerebrū, q̄ fpinalis me-
 dulla. Eo q̄ etiam mollius, præterea ipſius cerebri
 priores partes tātō ſūt hūdioreſ, quāto mollioreſ:
 omnia tamē hæc cute nō hūdiora modo funt, fed
 etiam frigidiora, uno q̄ uerbo omne exanguie frigi-
 dius fan-

dius sanguine praedito est. Proxima cuti est mollium nervorum natura. Duriores autem in humido & sicco, secundum cutis naturam se habent. Calore ab eius natura tantum absunt, quantum consensuens est exangue corpus a sanguine praedito abesse: lienis autem renum, & iecinoris caro, tanto cute est humidior, quanto est mollior. Calidior autem quanto magis abundat sanguine. Iam cordis caro omnibus hijs tanto est siccior, quanto est durior. Calidior uero non modo his, sed etiam omnibus plane corporis particulis. Quod etiam sensu clare deprehendas licet, in pectoris animalis dissectione, si digitum in sinistrum eius sinum immiseris. Inuenies enim locum hunc omnium, quae in animali sunt non paulo calidissimum. At iecinoris, lienis, renum, & pulmonis caro, simplicis cuiusdam naturae est, circa cuiusque uisceris uenas, arterias, & nervos crescens. Cordis, simplex carnis natura non est: sed sunt in eo fibrae, quales in musculis cernimus, quibus caro circumheret. Ceterum non est idem fibrarum genus, sed quae in musculis habentur nervorum, & ligamentorum sunt particulae. Cordis propria quaedam fibrarum est species, atque scilicet ut uenarum, tunicae, atque arteriarum. Itemque intestinorum, uentriculi uteri, & uesicae utriusque, licet enim in his quoque instrumentis propria quandam uidere carnem, suis ipsorum fibris circumnascens.

Atque

Atque hæc quidem carnes, cute sunt calidiores: fi-
 bræ uero quæ cutis partim paulo magis, partim pau-
 lo minus, tum frigida, tum sicca sunt, partim limi-
 les omnino cutis substantiæ. Porro omnes mem-
 bræ cute sunt sicciores, ueluti cerebri, & spinalis
 medullæ inuolucra, quæ mininges dicuntur. Sunt
 enim hæc quoque membranæ. Iam ligamenta omnia
 quanto cute sunt duriora, tãto sunt & sicciora. Ten-
 dones quoque tametsi ligamenti sunt molliores, at
 tamen cute luculenter sunt duriores. Cartilago ue-
 ro post ligamentum deinceps est, præterea medi-
 um quoddam inter ea corpus, Appellant id anato-
 mici quidam *μεσηχορδόν* *σύνδεσμον*, quasi uero
 cartilagineum ligamentum dicas. Est autem id dur-
 rum, cartilaginofumque ligamentum. Os uero om-
 nium quæ cutis operit, durissimum est. At eorum
 quæ ex cute extant siccissimus est pilus. Deinde cornu
 mox ungues, & ungula, & calcaria, & rostra, quæ
 quæ his in singulis animalium ratione carentium si-
 miles sunt partes. Succorum optimus, & maxime
 proprius, ac domesticus sanguis est, huius ueluti
 sedimētum, ac fex, atra bilis est. Quæ idcirco tum
 frigidior, tum crassior sanguine est. Sicut flaua bi-
 lis longe calidior, frigidissimum uero ac humidissi-
 mum omnium, quæ in animali habentur, pituita
 est. Instrumentum autem quo id cognoscit, ipse
 est tactus. Veluti Hippocrates in libello de homi-

I nis natura

nis natura monstrauit. Cæterum quod frigida sit,
unus tactus discernit. Quod uero humida quoque,
pariter tactus, uisus, & ratio iudicant. Et tactus qui
dem ac uisus, quod talis ijs cernitur. Ratio uero,
ubi non caloris copia, sed naturali humore talē esse
definiuit. Ac particulae quidem & sudci corporis,
adhunc modum se habent. De ijs, quæ temperamē
ta comitantur deinceps agendum. Comitāt enim
ea & quæ dicta iam sunt: immo potius inseparabi
lia omnino sunt. A sicco quidem corpore duritia,
ab humido mollicies. Si tamen cum tepido calore
est: sed & crassitudo habitus, & gracilitas, tempe
rata sequuntur. Non ea modo quæ naturalia sunt,
sed etiam si qua ex longa consuetudine sunt contra
cta. Multos siquidem qui natura graciles fuerant,
pingues redditos uidi, contraque qui pingues fue
rant, graciles. Illis quidem ex otiosa & delicata uita,
toto temperamento ad humidius mutato. His ue
ro multa tollerantia, & curis, & tenui uictu per sic
catis. Dicemus uero & horum discernendorum no
tas. Satiū enim est talis ne quispiam natura sit, an
ex consuetudine redditus nosmet per aliquot signa
discernere posse, quā ab alio id querere. Sane eius
modi signorum autor, æque ut reliquorum omni
um, mirus est Hyppocrates. Siquidem quibus
cunque latiores uenæ sunt, hi calidiores natura
sunt. Quibus angustiores, contra magis frigi
di. Cas

di. Caloris namq; opus est has dilatare, flatuq; extendere. Ita rationabiliter in idem fere recidit uenarum angustia, cum habitu pingui, & crassiore, habitus gracilis cum uenarum laxitate. Quod si quis simul pinguis, crassusq; ē, ac uenas laxas habet, is cōsuetudinis alicuius occasiōe nō natura pinguis est redditus. Sicut ediuerso, si quis angustas habet uenas, & gracilis est, ne hunc quidem talem esse natura necesse est. Quin cum fames urget mediocritatem ex laxitate uenarum, & angustia, non a cetero totius corporis habitu spectandā esse ait. Quippe qui angustas habent uenas, exigui sunt sanguinis, nec longam inedia[m] ferunt. Quibus late, his copia sanguinis est, & citra noxam cibo abstinetur. Causae horum euidentes iam sunt, ijs qui animum aduerterint, tametsi a me non referantur. Sed quoniam non omnes aduertunt, necessum fortasse erit aliquid eorum causa dixisse. Quicquid in sanguine pingue, leue, & tenue est, id in calidioribus corporibus alimentum quoddam calido fit. In frigidioribus seruatur.

¶ Cūque id uenae transmiserint ubi in frigidas particulas incidit, quod genus membranae sunt in ijs concrefcit. In partibus uero natura calidioribus, cuiusmodi carnosae sunt, a calore ipso absorbitur, ac digeritur. Nisi sic ubi frigiditati temperamenti etiam uictus indulgentior, ipsis carnosis par

vita indulgentior accidet I ij tuculis

ticulis adipis aliquid allinat, Quae ratione etiam quae
hieme delitescunt animalia, non raro inveniuntur
adipe obesa. Et foeminae uiris sunt piguiore. Quod
scilicet foemina mari est frigidior & plurimum do
mi uersatur. Ac quicumque corporum habitus & te
peramenti natura sunt & mediocri exercitatione
utuntur, hos necesse est eufarcos esse, id uero est
mediocri omnino corporis habitu. Quibus uero
humidum abundat, & calor a mediocritate summa
non longe abest, hi corpulenti, siue carnosii fiunt.
Corpulenti rursus fiunt, qui natura sunt tempera
ti, Caterum desidiosi & otiosi uiuunt. Quippe di
ctum a ueteribus commodissime est, consuetudi
nem acquisitam esse naturam. Nec fortasse oport
ebit cum id iam semel dixerimus, in quouis etiam
capite definire naturam ne frigidior, an ex consuetu
dine quispiam sit redditus. Sed illud legentibus re
mittere. Me autem compendij causa proprios cuique
temperamento corporis habitus persequi. Sunt igitur
nonnulli qui & graciles sint, & uenas paruas ha
beant. Sed si ex ipsis quempiam incidas, adeps exci
det. Quam constat cuti, ad internam eius membra
nam subnasci. Et raro id quidem in uiris conspici
tur: in foeminis saepissime inuenitur. Est namque tum
frigidioris naturae, tum uitae magis desidiosa eius
modi nota. Si quidem adeps ex habitus frigiditate
gignitur. Corpulentia, siue carnis abundantia ex
sanguinis

sanguinis copia nascitur. Mediocritas temperatae naturae est nota. Et corpulenti quidē, omnino plus adipis habent q̄p̄ temperati. Nec tamen pro carnis semper portione adeps simul augetur. Sed alios habere plus carnis, alios plus adipis uideas, alijs ambo pari modo sunt adaucta. Et quibus quidem ambo pari modo sunt aucta, his tantum supra temperatā naturā humoris est, q̄uū & frigoris. Quibus autem plus est adipis, in his frigidi plus est, q̄p̄ humidi. Eque ut quibus caro est plenior, his humoris plus iusto est. Non tamen etiam frigoris. Cum enim calori intra debitos fines manenti, boni sanguinis accedit copia, necesse est corpulentia sequatur. Quantum autem supra mediocritatem esse sanguis debeat, id quidem mensura & pondere, ostendere non est. Ratiōe tradere licet. Quippe ubi nullum adhuc morbosum symptoma, crassato corpori incidit, humoris abundātia intra sanitatis interim est fines. Monstratum enim nobis & in alijs est, non paruum in eo statu, quae sanitas dicitur, necessario statuendam esse latitudinem. Quin nunc quoq̄ in omni fere sermone nostro apparet. Qui temperatam, mediamq̄ naturam, reliquarum ueluti canonē semper statuamus. Quae uero ex huius utraq̄ sunt parte, intemperatas cēseamus. Quod utiq̄ non faceremus, nisi in sanitatis statu, maioris, minorisq̄ ratio inueniretur. Est enim alia sanitatis, alia

morbi intemperies. Morbi quidem ea quæ a me-
dia temperie longissime abest. Sanitatis quæ pau-
lum, definire autem modum ne hic quidem men-
sura, & pondere licet. Cæterum intemperamenti,
quod intra sanitatē habetur sufficiens nota est: quod
nulla functio animalis manifeste sit adhuc læsa. Quā-
tum igitur intervallum est inter id, quod perfectis-
sime functionem obit, & id quod manifeste actio-
nem aliquam habet oblesam, tanto est profectio &
sanitatis, & distemperantiae, quæ intra sanitatē cōsi-
stit latitudo. Ab hac, proxima est intemperies morbo-
sa, cū scilicet animal intemperamenti vitio ægrotat. Nō
enim huius tantū noxa laborat: sed etiā alijs affecti-
bus nō paucis, de quibus in his, quæ de morborum
differentijs scribemus, diffusius agetur. Nunc re-
deundum ad diverticulum est: Sicuti enim natura-
li calore optimam servante temperiem, humidum
quod intra sanitatis terminos est auctum, non adipe-
m modo in homine, sed etiam corpulentiam gi-
gnit, & adipem quidem partius adiicit, carnem ve-
ro multo liberalius auget. Ita rursus, si humidum &
siccū mediocritatē ad unguē inter se serviet, calor au-
tem in homine sit minor, necesse est huius corpus
adipe, q̄q; carnis copia magis abūdet. At vero si ca-
lor augeatur, servietq; mediocritatē altera cōtrarie-
tas, minus erit ei animalis adipis q̄q; carnis. Sicut ediver-
so si q̄n pollet siccū, altera contrarietate mediū mo-
dum

dū feruente, & gracilius & durius, corpus euadet.
 Hæc a me dicta sunt, patetq; nō solū rōne mōstra-
 tū esse qd' simplices in aīaliū corporibus itēperies
 habeant, sed etiam quod singularum manifeste sint
 notæ. Nec eæ modo in calore, frigore, mollitiē, &
 duritiē: sed etiā in reliquis omnibus habituum cor-
 poris differentiis. Quarum de ijs, quæ ex gracilita-
 te & crassitudine spectantur mox diximus, de reli-
 quis nunc dicamus. Calida igitur & sicca intempe-
 ries hirsuta est, uerū ea in summo. Mediocriter autē
 quæ calida quidem est, sed in altera contrarietate
 mediocritatem habet. Similiter & quæ sicca quidē
 est, sed in calido & frigido media est tēperie. Est
 enī ea quocq; modice hirta. Nuda pilis sunt frigida
 oīa tēperamēta, siue ea mediocriter se habent in hu-
 miditate, siue immodice. Caterum ad summū gla-
 bra est frigida temperies & humida. Minus hac,
 quæ frigida est, sed in altera contrarietate tem-
 perata. Ad huc minus, quæ frigida est & sicca.
 Quanquam putet aliquis sicut fieri non potest,
 ut in terra sicca herbæ nascantur, nutriantur, & in-
 crementum capiant, sic nec pilī in sicca cute. Est au-
 tem secus. Quippe terra, ut terra sicca dicitur. Cu-
 tis, ut cutis: itaque siccitas, quæ in terra est, maxi-
 me sine humore est. Quæ uero in hominis est cor-
 pore, & eius similibus animalium, nec humoris est
 expers, & maxie omnīū ad pilorū generationē est
 idonea.

idonea. Siquidē ex ijs quæ silicea testa intecta sunt,
nec crustatis, ueluti ostreis, locustis, cancris: sed
nec ex ijs, quæ in cauernis deliteſcunt, quales ſunt
ſerpentes, nec quæ ſquamata ſunt, cuiusmodi ſunt
piſces, oriri pili poſſunt. Sunt enim horum cutes ue-
re, atq; in totum ſiccæ ritu teſtæ, uel petræ. Cæte-
rum ex his, quæ molli ſunt cute, ut homo, quanto
utiq; ſiccior calidiorq; cutis fuerit, tanto magis po-
teſt pilos gignere. Nā ut ab exēplo terræ, qđ illi p-
ponūt, nō recedamus: herbar nec in ſiccā & ſqualē-
te admodum terra naſci poſſunt, nec in humida &
lacuſtri: uerum cum abſumi ceperit, redundātia hu-
moris, tum enaſcuntur e terra. Augentur autem lar-
gius, ubi hæc quoq; ſiccēſcit: modice quidem in ue-
re, celerrime uero & plurimum ineunte æſtate. Sic
cantur autem omnino, arefacta terra, æſtate iā me-
dia, licetq; tibi (ſi placet) nunc quoq; ſicuti in prio-
re libro demonſtratū eſt, uer ipſum, propterea qđ
ex temporibus anni temperatum eſt, temperati cor-
poris id aſſimilare cuti, potiſſimumq; huius tem-
poris medium. Tum enim terra quoq; ipſa, medio
quodam ſtatu humoris, ſiccitatisq; eſt. Quod autē
ueris æſtati eſt proximum, id iam ſiccioſiorem iuſto
reddidit terram, hoc etiam amplius, æſtas inchoa-
ta, Quam igitur dico calidam, & ſiccā cutem hāc
maxime terræ ſtatui aſſimiles quæ abeūte ſit uere,
uel ineunte æſtate. Nam media æſtate in ſummo
eſt ſicca

est sicca perinde ut testa interiorum animalium tegmentum
 non ut hominum, suorum, asinorum, equorum, aut al-
 terius cuiusquam eorum, quae pilis vel tiuntur. Qua-
 re si cutem terrae comparare uolunt, haec tenus quo-
 querem consentire cum ijs, quae prius diximus in-
 uenient. Ipsi uero sese ex omonymia non animad-
 uersa fallunt. In sicca enim & calida cute multos ma-
 gnosque nasci pilos diximus. Nimirum ut de homi-
 ne uel animali pilis praedito, non de ostreis, aut can-
 cris uerba facientes. Quippe per omnem cutem di-
 geritur semper aliquid a calido, quod secum etiam
 interni humoris nonnihil aufert, uerum in quibus
 humida cutis est, & plane mollis, qualis modo con-
 crescens caseus, in his eorum quae exciderunt, uiae
 per cutem non manent, partibus scilicet eius, quae
 prius dissidebant, rursus inter se unitis. At in quibus
 dura est, non absimilis caseo iam coacto, perfora-
 tur quidem eorum quae exeunt transfluxu. Cum au-
 tem rursus uniri per siccitatem nequeat, meatus ipsos
 immutatos seruat. Qui etiam perpetuo transfluen-
 tium ictu assidue magis fistulantur. Si igitur quod
 transfluit uel halitus uel humor purus sit, halitus cer-
 te celer, minimeque impeditus transitus est, humor in
 exilioribus spiramentis nonnunquam haeret. Aliquid
 etiam intro recurrere ad profundum cogitur. Sin
 ueluti fuliginosus, crassusque, et terreus uapor sit, sub
 inde contingit ut in angustis spiramentis impactus:

K nec facile

pilos & quatio.

nec facile rursus intro redent, nec uicari possunt.
Hunc igitur alius rursus e profundo subleuans ferit,
prorsumq; impellit, tum hunc rursus alter, atq; illi
alius. Ac multos mihi eiusmodi uapores, fuligino-
sos alium super alium impactos, temperate compli-
cari, coniungiq; intellige, ac unum eiusmodi effice-
re corpus, quale est ea, quæ foris cernitur fuligo,
nisi quod his in quantum spissatum est, intantum
etiam per transitus angustiam stipatum, in angustâ
prorsus redactum est formam. Vbi autem tale cor-
pus totum obstruxerit meatum deinceps iam ui-
olenter ictum, a similibus sui quibus exinus non est
excrementis, totum interim propellitur. Adeo ut
cute exire cogatur, iam lori formam adeptum. Ad-
similes autem, quod in meatu est impactum, her-
bæ, stirpis uel ueluti radici, Quod uero ex cute ex-
tat, ipsi ueluti stirpi, fit autem niger pilus, cum deu-
sto ui caloris uapore, excrementum in exactam fu-
liginem mutatur, flauus uero, cū uapor minus tor-
retur. Quippe quod tum est impactum flauæ bi-
lis, non nigrae feculentum excrementum est. Albus
uero pilus ex pituita nascitur. Rursus sicuti coloris
flauo albicq; est medius, sic eius generatio ex pituito-
sa, biliosa q; secis media quadam natura puenit. Cri-
spi pilii fiunt uel propter siccitatem temperamentis
uel propter meatum, in quo radicanr. Et propter sic-
citatem quidem, ad eum modum quo corrigæ, quæ igni
plus

plus tusto siccantur. Et quid corriglarum meminisse
 sc est opus, cū ipsos pilos, ubi igni propius sunt ad
 moti, protenus intorqueri uideas. Atq; ita quidem
 omnes Aethiopes sunt crispī. At propter meatuū
 in quibus radicanur naturā, ad hunc modum Cū
 exhalatio saepe imbecillior est, q̄ ut rectam uiam si
 bi moliri possit, pro modo quo inflectit, etiam me-
 atū suū figurat. Interi uero exhalatio satis ualēs est.
 Sed duriore cutis natura, recta ferri regione pro-
 hibita, in latus flectitur: ita ut extrinsecus uidere li-
 cet, nō halitū modo, aut fumū, sed etiā flammā ipsā
 cū sursum agi uetatur, diuisam utroq; uersus in ob-
 liquum agi. Sic igitur corporis exhalatio, ubi pror-
 sum agi prohibetur, obliquum sibi transitū sub cu-
 te molitur. Donec longiore spatio collectam, ali-
 quid eā urgeat, & foras flatu agat. Est qñ ambo-
 bus coeuntibus, & prima exhalationis, quæ mea-
 tū finxit imbecillitate, & cutis siccitate, obliquitas
 pilorū radicibus contingit. Quales autem in radi-
 ce finguntur, tales rationabile est perpetuo fore.
 Neq; enim durorum & siccorum corporum quip-
 piā, nisi prius molliat, fingi in rectū pōt. Atq; hæc
 quidē est pilorū generatio. Sequens est, ut causas
 omnium, quæ tēperamētis i pilorū p atate regiōe, &
 corporis natura differentijs cōtigūt, dicamus. Er-
 go Aegyptij, Arabes, & Indi, oēs deniq; qui cali-
 dā & siccā regionē incolunt, nigros, exiguiq; incre-

K ij menti,

menti, siccos, crispas, & fragiles pilos habent. Contra qui humidam, frigidamque regionem habitant, Illyrii, Germani, Sarmatae, & omnis Scytica plaga, modice auctiles, & graciles, & rectos, & rufos optinent. Qui uero inter hos temperatum colunt tractum, hi pilos plurimi incrementi, & robustissimos, & modice nigros, & mediocriter crassos, tum nec prorsus crispas, nec omnino rectos edunt. Ex in aetatibus ad eundem modum infantium quidem pili Germanis Florētium aetate, Aethiopibus, Ephesborum, & puerorum, ijs qui temperatum locum incolunt, in robore, crassitudine, magnitudine, & colore, ad portionem se habent. In corporum quoque naturis ad aetatum, & regionum portionem pili se habent. Pueri enim admodum parui nudi sunt pilis. Quod utique nec meatus adhuc ullus illis in cute est: nec fuliginosum excrementum. Incipientes autē pubescere, paruos, & imbecilles exigunt. At qui iam florēt ualētiores, & multos & magnos, & nigros habent. Quod & frequentes iam meatus ijs sint facti. Ex fuliginosis excrementis, praeter siccitatem, & calore abundant. Ceterum pili, qui in capite supercilijs, & cilijs habentur, etiam pueris nobis innascuntur. Siquidem generatio ijs est, non qualis herbis, sed qualis stirpibus, prima ratione a natura conditis, non temperamentum ex necessitate sequentibus. Sicuti in libris de usu particularum est monstratum:

stratum: uerum hi quoque quod quidem sint, id naturae arti acceptum ferunt. Quod nigri, rufi uel alio quouis sint colore, id aetatis temperamento omnino debent. Subrubi enim fere sunt, quoniam quod in meatibus est impactum, nondum totum est nigrum. Quippe cum humiditas multa sit, & transitus facilis & deusio imbecilla. Boni uero incrementi, & modice crassi sunt, propter excrementorum quibus aluntur, copiam. Quippe ipsa pars corporis in qua fiunt, sicca est. Tota namque calua ossa est. Cutis uero, quae illi est circumdata, tanto reliqua totius corporis cute est siccior, quanto etiam est durior. Ascendit tamen tum ab ijs, quae circa cerebrum sunt, tum uero ex toto corpore, fuliginosi excrementi non parua uis. Quo fit, ut quale, aetate florentibus, totum est corpus, eiusmodi iam infantibus sit capitis cutis. Eoque rationabilius nonnulli procedente tempore calui redduntur. Quibus scilicet a primo durior cutis erat. Quippe monstratum prius est senescentium partes omnes siccescere. Fit autem cutis non paucis ueluti testacea, ubi supra iustum fuerit siccata. In ea uero sicut ex prioribus constat nihil nasci potest. Itaque etiam interna manuum, & interna pedum, semper glabra, & pilorum expertia sunt. quod siccissimus, densissimisque sit tendo is, qui sub cute habetur. Quibus autem ad summam siccitatem, cutis capitis non prouenit, imbecilli his om-

nino, albicq; pili fiunt, quos uulgo, canos appellat.
Imbecilli quidē, cōuenientis alimenti penuria, albi
uero propterea quod alimentum quo aluntur, ue-
luti finis est pituitae, quae spatio computruit. Vbi
enim meatus etiamnum manet, excrementum ue-
ro exiguum est, & lētum, ac languide a colore pro-
pellitur, nō dissimiliter putredini afficitur, iam cal-
ui fiunt homines. cōsenescunt, a sincipite magis.
Canescunt magis a temporibus, quoniā illud om-
nium capitis partium est siccissimum. Haeret enim
cutis illic ossi nudo, tempora uero humidiora sunt.
Quod in his muscoli magni sub cute habeantur.
Omnis autem musculus carnosus sit. Caro, tum
osse, tum cute humidior. Est autem ei quod dici-
mus diligenter attendendum, ne imprudentes nos
metiplos fallamus. Stuti se fallunt multi ex ijs, qui
optimi uisi sunt medici. Qui si quem caluum uide-
rint, statim huic siccum esse totius corporis tem-
peramentum putant. Necq; enim simpliciter ita cō-
iectari oportebat. Sed prius illud definire praestite-
rat, humanū corpus alijs aequabili per totum tem-
peramento esse. Alijs, nec ijs paucis inequabiliter
esse affectū. Cū corū aliae particulae mediocri & iu-
sto sunt hūidiores: aliae frigidiores, aliae sicciores,
aliae calidiores, aliae prorsus tēperatae, ac mediocres.
Porro huic maxime esse attentos cōuenit, ubi cor-
poris tēperie estimamus. Quippe si totum corpus
aequaliter

æquabiliter conditū sit, omnēq; partū inter se cōpe
 titū in latitudine, longitudine, & altitudine seruet:
 pōt unicū æquabiliter attēperatū esse id corpus. At
 si cui corpori Thorax collū, & hūeri maximi sunt,
 lumbi parui, angustiq; & crura gracilia atq; sicca,
 quomodo id dixeris omnibus particulis similiter
 affectum? Quin si crura ei crassa sint, & lumbi lati,
 Thorax uero angustus, ne id quidē oibus parti-
 bus æquabiliter est tēperatū. Sūt alia corpora, qui-
 bus maximū est caput: alia quibus parū, quale pa-
 sseribus. Iā crura alijs blesā, alijs tana. Artūū quoq;
 extrema alijs gracilia sunt, alijs crassa. Et thorax alijs
 ut dictum est, latus alijs tabulae ritu angustus, quos
 A. Graeci *σπληνιστάς* uocant. Vbi uero operatae sca-
 pulae illis, siue carne ūdicq; plenae sunt & alarū mo-
 re pronae, nominantur a medicis eiusmodi naturae
 Graece *πτερυγιστάς*. Quantopere hae sint uiciatae
 deperdito his paulo minus omni interno spatio,
 quo pulmo, & cor sit sita, neminē latet. Innumerae
 uero aliae particularū corporis plane affectiōes sūt,
 Vbi id a naturali analogia, p̄tinus in utero matris
 ad inaequalē intēperiē est mutatū. Minime igit in
 corporibus id genus, ex unica particula cōiectan-
 dū de toto est. Neq; enī hi qui mores ex ingenio cor-
 poris docere p̄fitēt, simpliciter de oibus p̄mittāt.
 Verū ipsi quoq; experiētia docti, si quis impense
 hito est pectore. Hunc audacem iudicāt, sin crura
 ribus est

scapulae

in/pertione

ribus est hirtis, salacem. Non tamen causam etiam
adiciunt: neque enim cum pectus habere leoni simi-
le dicunt. Crura uero hirci, iam primam causam in-
uenerunt. Siquidem cur leo quidem audax, hircus
uero salax sit, ratio etiam inuestigandum exigit, ha-
ctenus enim quod in re fieri cernitur dixere. Causam
tamen eius omisere. Cæterum is, qui naturali specu-
latione est exercitatus, sicuti aliorum omnium, ita
horum quoque causas inuenire tentat. Propterea co-
nim quod inequali partium temperamento sunt, non
leo modo & hircus, sed etiam cæterorum pleraque
animalium, idcirco ad alias actiones aliud est pro-
num. Ac de his quidem Aristoteles commode tra-
ctauit. Sed quod ad rem propositam est utile, id iam
apparet. Hominum scilicet temperamenta consy-
derantibus, singulas partium per se examinandas
esse. Nec si cui thorax hirsutus est, huic totum cor-
pus calidius, sicciusque ex necessitate putandum. Sed
plurimum in corde caloris esse, Eoque audacem: pos-
se uero aliquando etiam huius ipsius rei occasione
accidere, quo minus totum hoc corpus similiter cali-
dum siccumque sit: quod scilicet plurimum caloris
fursum huc spirauerit, atque in ambientem abierit.
Nam si tota corporis temperies est æqualis erit his
statim thorax ipse uniuersus latissimus, uenæ am-
plæ, arteriæ magnæ, eadem maxime, uehementis-
simeque pulsantes, tum plurimi per totum corpus pili.

Atque hi

Atq; hi quidem in capite plurimi incrementi, nigri,
 & crispi. Vtq; in prima aetate, procedenti uero tem-
 pore caluities excipiet. Quin etiam eiusmodi ho-
 minibus cum aequaliter sunt attemperati, & robu-
 stum, & exacte deliniatum, & musculosum totum
 corpus erit. Tum cutis nigrior, durior, atq; hirsu-
 tior. Ad eundem modum, si contraria omnia in tho-
 race sint, ac aequalis in toto corpore temperies ui-
 geat, id est, si humidiores & frigidiores uniuersae
 corporis partes sint, thorax quidem angustus, &
 glaber erit. Sicuti etiam totum corpus pilis nudum.
 Cutis uero mollis & alba, capilli subrubi, potissimum
 in iuuentute, hi in senectute non caluescunt, tumi-
 diq; statim & ignaui, & segnes, adde etiam paruis
 uenis, ac minime conspicuis, & adiposi fiunt. Idem
 nervis, musculisq; imbecillis, & artubus, parum ex-
 acte deliniatis, & blefis. At ubi uaria partium tem-
 peries est, ex una earum pronunciare de toto cor-
 pore non licet, sed adeundae singulae sunt: estiman-
 dumq; quo temperamento uentriculus, quo pul-
 mo, quo cerebrum, ac reliquarum per se unaqueq;
 seorsum sit. Atq; haec quidem ex functionibus no-
 scenda. Cum nec manuum contrectatione, nec oeu-
 lorum inspectione inuenisse temperiem eorum sit.
 Simul autem pensitandus, & continentium ea par-
 tium affectus est, quarum omnium extrema est cu-
 tis. Haec in nostra regione, quae utiq; temperata est

L subiecta

subiectarum partium naturam prodit. Quamq̃ nec
in ea simpliciter loquenti omniū. Sed duntaxat ea-
rū, quæ similit̃ habent cuti temperiē. At in his quæ
sub ur̃sa & sub meridie sunt locis, quoniā corporū
quæ i altero sunt, calor in altū a circumdante extrin-
secus & uicente frigore est fugatus. Alterorū in cu-
tem, a b extremo calore attractus prodiit, non licet
ex eo affectu, qui in cute cernit̃, internarū particula-
rum temperies clare discerni. Quippe corporis tē-
peries in regionibus, ijs quæ a temperie recesserūt,
iēqualis uisitur, externis scilicet, internisq̃ partibus
ad eundem se modū non habentibus. Gallis enim
& Germanis, & omni Thracio, ac Scithico generi
frigida, humidacq̃ cutis est. Ideoq̃ etiam mollis, al-
ba, & pilis nuda. Omnis uero naturalis his calor in
uiscera una cum sanguine confugit, ubi dum agita-
tur, & premitur & feruet, iracundi, audaces, &
præcipitis consilij redduntur. Ethiopibus uero &
Arabibus, omnibus denique ijs, qui ad meridi-
em incolunt, natura cutis ex ambientis æstu & na-
turali calore foras acto, uista, dura, sicca, & nigra
redditur. Toto corpore naturalis quidem caloris
exiguam optinente portionem. Sed alieno, atq̃
adscito incalescente. Quippe id quoque ab Aristo-
tele in multis est traditum. Estque illi, si alteri ulli
attendendum, ac in singulis corporibus estiman-
dum suo ne & proprio, an adscitio calore incale-
ant.

ant. Quæ enim putrescunt, omnia adscititio calore sunt calida, proprio frigent. Qui meridianam plagam incolunt adscititio calore sunt calidi, proprio frigidi. Iam apud nos quoque naturalis calor hie me est uberior, adscititius minor. Aestate contra adscititius maior, naturalis minor. Omnia nanq; hæc definiat oportet, qui recte temperamentum est cogniturus. Neque enim omnino si cutis nigrior apparet, iam totus homo calidior est. Sed si ita est, cæteris omnibus simili modo se habentibus. Siquidem si alter in sole uersatus diutius est. Alter in umbra, illi nigrior, huic albidior cutis erit. Verum hoc ad totius temperamenti alterationem nihil facit. Ipsa nanque cutis sub sole diutius habitata sicciore, in umbra, humidior euadet. Non tamen naturalis temperies, uel iocinoris, uel cordis, uel alterius cuiusquam uisceris, statim mutabitur. Optimum igitur fuerit, sicuti prius est dictum, cuiusque seorsum particulæ temperamenti notas comparasse. Verbi gratia uentriculi, si is bene concoquit quod temperatus sit. Sin non bene concoquit, intemperatus, si nidorosos, uel fumosos edit ructus, quod igneus in eo calor sit. Sin acidus, imbecillus & infirmus. Simili modo, si qui bubulam, & omnia quæ concoctui difficilia sunt: concoquunt, quod eorum calor immodicus sit. Si qui hæc concoquere nō ualēt, sed

L ij saxatiles

faxatiles pisces, & talia concoquunt, infirmus. Vi-
dendum autem his rursum, num succi alicuius, qui
abunde confluat, culpa eiusmodi symptoma uen-
triculo accidat. Alijs enim ex capite pituita, alijs fla-
ua ex iecinore bilis, in uentriculum confluit. Rarū
tamē hoc cernit & paucissimis contingere. At cō-
pluribus a capite defluit pituita. Atq; id maxime
Romæ, ac locis perinde humidis. Cæterū & quod
raro accidit considerandū. Nihilq; pro superfluo
habendum, aut negligendum. Siquidem ipse uidi,
quibusdam perq; pituitosis hominibus, multam
tamen in uentriculo colligi flauam bilem, quam cū
ante cibum aqua uino ue epoto, euomere debuif-
sent, si quid ciborum priusq; uomerēt, gustassent,
& hos corrumpere, & capite dolerent. Cum hos
quidam natura biliosos esse crederent. Quāquam
essent toto corpore molles, & candidi, & glabri, &
adiposi, & uenis, ac musculis parū conspicuis, præ-
terea exangues, nec tangentibus admodum calidi.
Vidi & qui bilem nuncq; uomuerunt, qui tamen &
graciles, & hirsuti, & musculosi, & nigri, & uenosi
fuerunt, affatimq; calidi, si quis tangeret, uideban-
tur. Cuiusmodi habitu Eudemus philosophus e-
rat. Sed incidit hoc loco speculatio quædam anato-
mica, id est, quæ ad corporum dissectionem per-
tinet, quam aliqui medicorum, ignorantes, ex sym-
ptomatum dissonantia, magnopere anguntur, dū
parum

parum intelligunt meatum illum, per quem icur
 bilem in uentriculum euomit, alijs geminum esse,
 alijs unicum, id quod in quadrupedum dissec-
 tionibus uidere licet. Ac plurimum quidem unicus is
 est, in id intestinum quod pylori, id est, exitus fun-
 di uentris, & ieiuni medium est, insertus: Græci
 medium id *γαστρίδος μέσος*, quasi quiddam e uentre
 enatum uocant. Vel si geminus meatus sit, in ecphy-
 sin illam maior inseritur, minor in fundum uentri-
 culi paulo supra pyloron. Inueniunt, sed tamē in pau-
 cissimis, superior pars maior, inferior minor. Cete-
 rum quibus est maior, his in uentrem quotidie nō
 exiguum bilis effunditur. Quam & euomant ante
 cibos oportet, & nisi id faciant, læduntur. Quibus
 autem unicus est omnino meatus, his tota bilis cō-
 fluit in ieiunum. Quanam igitur ratione dignosce-
 re hos licebit? Neque enim dissecandos esse uiuos
 cenleo, primum certe totius corporis temperamen-
 to, ueluti paulo supra est propositum. Deinde ipsæ
 quæ infra excernuntur. Eudemus enim biliosa me-
 ra, perpetuo per sedē excernebat: utpote, qui mul-
 tam collegit bilem, cuius nihil in superiorem uen-
 trē peruenit. Reliquis, qui scilicet & pituitoso erant
 corporis habitu, & bilem uomebant, his haudqua-
 tē erat alius biliosa. Quippe cum & minimum fla-
 uæ bilis gignerent, & eius plurima portio in supe-
 riorem uentrem peruenirent. Tertium notæ genus

L iij in ipsis

in ipsis est uacuat. Nam quibus in uentre bilio-
sum excrementum gignitur, id porri uirorem præ-
fert. At quibus ex iocinore descendit, his uel plane
flauum est, uel omnino saltem pallidum. Præterea
quibus in uentriculo bilis illa gignitur, quæ porri co-
lorem imitatur, debet omnino his cibus fuisse, non
panis, non suilla caro, simile uel aliquid: sed necessa-
rio aliquid, quod his calidius fuit, neque id boni suc-
ci. Quibus autem ex iocinore in uentrem defluxit,
his flaua ea, pallida uel euomitur, etiā si boni impri-
mis succi fuit, quod sumpserunt. Etiam si ad sum-
mum fuit concoctum. Immo uero magis ipsis qui ad
unguem concoxerunt, flaua uomuntur. Atque etiā
magis his qui diutius cibo abstinerunt. Quæ ue-
ro bilis porrum refert, ijs solis gignitur in uentre,
qui utique concoxerunt male. Quin etiam sollicitu-
do, ira, dolor, labor, exercitatio, uigilia, abstinentia,
& inedia, succi flauæ bilis plus aceruat. Propterea
quod plus eius succi in iocinore gignunt. Sunt igitur
hæc certa indicia, tum ad hæc, quo ubi siccum
& igneum uentricoli calorem, conuersio ad biliosum
sequitur, panis, & suilla, & bubula caro, commodi-
us quam sacantes pisces concoquantur. Cum si ex ieci-
nore bilis affluat, ex comestorum mutatione nul-
la secutura sit concoctionis diuersitas. Atque his qui-
dem discernitur, quod non temperamenti, sed alte-
rius cuiusquam gratia prouenit. Ad eundem mo-
dum

dum si defluens a capite in ventrem pituita acidi
 ructus causa est, conueniet simili ratione hic quoque
 a uentris proprio affectu hanc discernere. Equae ue
 ro & capitis dolores ex propria ne eius intempe
 rie, an propter uentris aliqua excrementa incidant
 discernendi. Iam cerebrum ipsum cuius sit tempe
 ramenti, per se estimare est satius, quam ex corpora
 totius affectu. Ipsius autem per se consideratio, ex
 canitie, catarris, tussi, distillatione, & saluaz copia
 iniur. Quippe quae omnia id frigidius, humidius
 esse doceant. Atque his amplius si ex leui qualis
 bet occasione, in hos deuenit affectus. At caluities
 ex siccitate prouenit. Nigroni autem & frequentiu pi
 lorū prouentus, equalis in cerebro temperamen
 ti nota est. Ergo ad hunc modum de temperamen
 tis ineunda nobis consideratio est. Quamque scilicet
 particulam seorsum propendentibus, nec ausis ex una
 pronunciare de omnibus. Quod utique nonnulli fece
 runt, qui resimos, humidos, aducos, siccos esse dixe
 runt. Et quibus parui sunt oculi siccos. Quibus ma
 gni humidos. Atque de hoc quidem parum inter eos con
 uenit. Alij namque eorum, qui scilicet humidis parti
 culis oculos adnumerant, ubi eos maiores uidet, in ijs
 humiditate temperamenti pollere existimant. Alij caloris
 uehementia, qui in priua formatione sursum conferti magis
 copiosiorque ferebant, non oculos modo, uerum etiam os ipsum
 et reliquos omnes meatus apertiores factos aut, ita non hui
 ditatis.

ditatis id, sed coloris indicium esse. Veniunt ambo a
ueritate aberrant, uno modo, corpore communi, quod
unius particule occasione de toto corpore pronun-
ciare sunt ausi. Altero quod formatricis in natura uir-
tutis, quae artifex facultas est, & particulas secundum
animi mores effingit, parum meminerunt. De hac
namque Aristoteles dubitauit: nunquid diuisionis
originis sit, atque a calido, frigido, humido, & sicco,
res diuersa, quo mihi minus recte facere uidentur,
qui tam temere de rebus maximis pronunciant, &
solis qualitatibus formandarum partium causam
assignant. Rationabile enim est, haec organa esse,
formatorem alium. Sed & citra tam arduas quaestio-
nes, inuenire licet, sicut ostendimus, humidam, sic-
cam, frigidam, calidamque temperiem. Errant igitur
qui proprijs indicijs neglectis, ad ea quae longe po-
sita sunt, & magnae quaestioni fuerunt, atque ad hunc
usque diem optimis philosophorum dubitata sunt
conuertuntur. Neque enim propterea quod pueri
natis magis sunt resimis, florentes aetate magis ad-
uncis, idcirco rationabile est resimos omnes humi-
dos censere, aduncos siccos. Sed fieri potest, ut for-
matricis uirtutis eiusmodi opus sit, potius quam tem-
peramenti. Quod si temperamenti est nota, at cer-
te eius quod in naso tantum habetur, non eius quod
in toto corpore nota fuerit. Quare frustra illud pra-
dicant, in siccis natura temperamenti nasum ac-
tum, ocula

bis acutus est nasus, aut aduncus. Hi siccī, quibus
refusus humidi. Ad eundē modū de oculis, tempo-
ribus, cæteris deniq; omnibus particulis, iudican-
dum. Quibus impar temperamentum est, nec om-
nium particularū idem, alienū a ratione est, ex uni-
cæ particulæ natura, de omnibus sentiētiā ferre. Por-
ro tale quippiam plurimis eorum imposuit, cū nō
de hominum modo, sed etiam aliorum animalium
totius corporis tēperamēto, ex indicijs, quæ in cu-
te tantum spectant, iudicium ferre sunt ausi. Neq;
enim si dura cutis est, necessario siccū est animās.
Sed fieri potest, ut tantum cutis sic sit affecta. Sed
nec si nigra hæc hirta ue est. Simili modo, nec si mōl-
lis hæc, depilis ue est, humidum ex necessitate totū
est animal. Verum si per totum æquabiliter est at-
temperatum, ratio est, ut qualis sit cutis, talis sit &
reliquarum partium unaquæque. Sin inequaliter,
non item. Quippe ostrearum totum corpus humi-
dissimum est, cutis ipsa siccissima. Est enim ijs qua-
tegun^t testa, cuiusmodi est nobis cutis. Atq; hinc
illis Græce nomen ὀστρακόδερμα enim nominantur
omnia eiusmodi animantia, propterea quod cutis
iys ostraco. i. testæ adsimilis. Iā malocostrata, id est
quæ molli testa integuntur, ueluti marinæ locustæ
& canari, & cancri, cutem quidem habēt siccā,
reliquam uniuersam temperiem humidam. Immo
vero illud ipsum humiditatis in carne nonnunquā
animalis

malacostrata p.

animalibus causa est, quod siccam, terrenamque por-
tionem, natura his uniuersam circa eueni reponit.
Non est igitur putandum, nec quod cutis ostris
sicca est, illico carnem quoque esse siccam. Nec quod
haec praehumida, muccolaque est, iam cutem quoque
eiusmodi esse. Quippe equum est quancumque particu-
lam ex seipsa dignosci. Ergo tu in his peccas, qui com-
mentarios de temperamentis nobis reliquerunt, tu quod
id omittunt, quod Hippocrates rectissime admonu-
it, spectandum esse ex quibus, in quae mutationes sunt
factae. Fit enim non raro, ut praesens nota prioris tem-
peramenti sit, non eius quod in corpore nunc habeat, ue-
luti si quis annos natus sexaginta denso pilo sit, non
quod calidus & siccus nunc sit, sed quod ante talis
fuerit, consistant autem ei prius geniti pili. Ad eun-
dem modum, quo herbae, quae uere sunt enatae,
nonnunquam perseverant aestate. Alijs enim spacio
& paulatim, contingit a plurima illa hirtitate mutari. Labi-
tibus scilicet praenimia siccitate pilis, alijs diutissime
pili permanet utique qui nec in processu temporis admo-
dum siccant, et a prio ualente habuerunt originem. Arborum
ritu, quarum radices in terra ualenter comprehenderunt. Ca-
ue igitur si quem admodum pilosum uideas, hunc statim
melancholicum putes. Sed si quidem floret adhuc aetas,
non dum esse tale. Sin iam declinat, melancholicum existi-
ma. At si senex est, non ita. Fiunt namque melancholica
temperamenta, ex sanguinis adustione. Ceterum id pa-

M ij tinci-

incipit, non statim est percoctus, verum hirtus
obūde, qui calidus & siccus est, celeriter erit. Si mo-
do eorum, quæ proposita sunt, meminimus. Nō
illico melancholicus. Quippe cutis dēfitas, crassio-
rum excrementorum transitum remorans, in tem-
peramentis, quæ calida in summo sunt, comburi
ex cogit. Ita fit, ut tale ips nunc sit excrementū, qd'
pilos creat, quale olim procedente tempore in vas-
sis sanguinis est futurum. Tū hæc igit omīssa prio-
ribus sunt. Tum præter hæc quod ex natura ex-
crementorum, indefinite de temperamentis pro-
nunciant. Putant enim particularum temperiem, si-
mitem esse cum excrementorū natura. Id vero usq;
quaq; verum non est. Sed fieri interim potest, ut
pituitosa excrementa colligantur, nec tamen humi-
da sit particula, immo frigida omnino: humida ve-
ro non omnino. Quippe cum siccam quoq; esse li-
ceat. Quod autem eis imposuit, facile animaduer-
titur. Non enim norunt quod ex cibis, nequaquam
ex ipso corpore nostro, pituita sit. Quare nihil mi-
ri est, si ubi ingestos cibos (qui humidi fortasse na-
tura sunt) non vincit, simile ips, ipsum quoq; excre-
mentum creet. Nō est igitur quod opinent, tanq;
corpus siccum est, iidem excrementum quoq; es-
se siccum. Etenim si quis ab initio siccior, frigidior
sepe temperamento statim fuit, is non melancholi-
cus est, sed utiq; ab excrementis pituitosus. Quod
si ex

si ex habitu mutatione, frigidus, siccusque est redditus, necessario hic talis iam etiam melancholicus est
 uerbi gratia, Si quis ante calidus & siccus, ex sanguine urendo plurimam generauit atram bilem. Est enim
 is præterquam quod siccus est & frigidus, protinus etiam melancholicus. Sin a principio frigidus
 & siccus fuit, Habitus quidem corporis eius albus, mollis, depilis, uenis, articulisque parum expressis, gracilis, & tangenti frigidus, animus uero minime audax, & timens, & tristis, non tamen excrementa huic melancholica sunt. In his igitur omnibus præcant plerique medicorum ex eo quod proprias notas respuunt, atque ad ea quæ non perpetuo, sed frequenter accidunt, conuertuntur. Eiusdem erroris occasione, & quod exalfacit, id etiam fictare omnino putant. Hoc enim ueluti coronide summæque uniuersi sermonis addito, secundum iam librum finire statui. Quippe phlegmone obfessas partes calida perfundentes aqua, atque ita uacuari ab ipsius humore cernentes, clare indicatum arbitrantur, siccitatem omnino calori succedere. Nec id modo ubi cum siccitate is, uerum etiam ubi cum humore est coniunctus. Cæterum non est idem uel uacuasse ab aliquo humorem, qui locis quibusdam sit dispersus, uel propriam particulæ alicuius temperiem sicciorē reddidisse. Siquidem inequalis quædam in his, quæ phlegmone laborant partibus, intemperies est, similari-

M iij bus

bus scilicet corporibus a proprio temperamento
nondum amotis, sed assidue adhuc in mutatione
atq; alteratione uersatis, omnibus nimirum inter-
positis inter eas spaciolis, fluxione refertis. Quæcū-
q; igitur calida humidacq; natura sunt, cum sic affe-
ctis admouentur, ipsa quidem superuacanea quæ
media similium spacia occuparunt, euocant. Cor-
pora tamen ipsa tantum abest, ut siccet, ut etiam il-
lis humorem adijciant. Ac ipsa quidem ueritas ita
se habet. Demonstratio tamen euidentis dictis re-
quiritur. Verum eam cum & longiorem existia-
mem, q̃ ut huic libro inseratur, & auditorem desy-
deret, qui medicamentorum facultatis sit non igna-
rus, in præsens differo. Cæterum ubi in tertio li-
bro de omni temperamentorum genere tractaue-
ro, ac de ijs, quæ potestate calida, frigida, humida,
siccacq; sunt omnem methodum indicauero, mox
integrum libellum scribere de inequali intemperie
decreui. Quippe si absoluetur a nobis

uniuersa de temperamentis
disceptatio, ad medendi
methodum non parū
adferet commodi

Galeni de temperamentis, Thoma Linacro
Anglo interprete, Libri secundi, finis.

κεφαλαία πρὸς τὴν
βιβλίαν περὶ χράσεων
περὶ τῶν δυναμικῶν φαρμάκων
ἐκ τῶν ἐκείνων καὶ τῶν ἄλλων
ἀποδείξαι ὅτι τὰ δυναμικὰ φάρμακα
ὅτι τῶν ὁμοιομετρικῶν
ἀντιθέτων ὁμοιομετρικῶν
ἐκείνων αἱ ἰσοφαί. ὅτι καὶ τὰ δυναμικὰ φάρμακα, καὶ τὰ καθάρσεντα,
καὶ ὅπως τὰ φαρμάκα, καὶ τὰ καθάρσεντα ὁμοιομετρικῶν ἀντιθέτων, καὶ ὅπως
κατὰ ποσότητα μίαν, καὶ δύο ὅτι τῶν ἀντιθέτων ἑκάστη ὁμοιομετρικῶν
καὶ ἰσοφάει ὅταν καὶ φάρμακον. Διὰ τὴν αἰσθητικὴν διαφορὰν
ἐκείνων κατὰ τὴν δύναμιν ὅπως ἐπιτίθεται, καὶ ὅπως
τὸ οὐκ αἰσθητικὸν ἀντιθέτων λαμβανόμενα.

GALENI DE TEMPERAMEN

tis, Thoma Linacro Anglo interprete

Liber tertius.

Quod energia, siue actu calidorum, frigidorum, humidorum, & siccorum unūquodq; tale esse dicat, uel qd' sumā habet eius modi qualitatē, uel qd' uincit in eo id genus qualitatū aliqua, uel quod ad cognati generis me

diocre aliquid, uel ad unumquodlibet a nobis sit collatum, prius est traditum. Monstratum praeterea est quemadmodum ea quis agnoscere exacte possit. Reliquum est, ut de ijs, quae talia potestate sunt differamus, si tamen prius explicuerimus, quid ipso potestatis nomine significetur. Est autem breuis eius & facillima, & clara explicatio. Quippe quod quale dicitur, tale nondum est, sed potest tale esse, id hoc esse potestate dicimus. Homiē uerbi gratia, quī mō natus fuit, rōnalē, & auē uolatilē, & canē uenaticū, & equū celerē. Scilicet qd' eorū unū quodcūq; futurū omnino est, si nihil id extrinsecus ipediat, hoc ceu iā id sit, appellātes. Vñ arbitror hac esse potestate, nō actu dicimus, perfectū nāq; est, ac iā praesens, ipsa energia, siue quod actu est.

Quod uero potestate est, imperfectum, & adhuc futurum, atque ut fiat quidem id quod dicitur, ue-

luti habis

huiusmodi non tamen adhuc subsistens. Si quidem
nec infans rationalis iam est, sed talis futurus. Nec
qui modo aditus est canis, uenator, qui scilicet ad-
huc non uideat, sed quod uenari queat si ad iustum
perueniat incrementum, sic nominatur. Ac maxi-
me quidem pprie sola ea potestate esse dicimus,
in quibus natura ipsa suo pte impetu ad absolutio-
nem uenit: Vtq; si nihil ei extrinsecus impedi-
to sit. Præterea quæcunq; fientium (ut sic dicam)
continentes materiae sunt. Nec refert continentes,
an conuenientes, an proprias dicas. Quippe cum
ex omnibus iudicetur, quod propinquū est, quod
q; nec alia intercedente mutatione sic dicitur, uerbi
gratia cum sanguinem potestate carnem appellas,
quoniam minimam mutationem ad carnis genera-
tionem requirat. At non qui in uentriculo habetur
concoctus cibus, continēs carnis materia est. Sed
prius sit sanguis oportet, longius etiam absunt, ma-
za & panis. Quippe quæ ut caro fiant, certas sui
mutationes requirant. Cæterum hæc quoq; om-
nia, potestate caro dicuntur. Etiam ante hæc ignis,
aer, aqua, & terra. Etiam horum ipsorum commu-
nis materia. Atque hæc quidem omnia magis, mi-
nusue abusiue loquentibus nobis dicunt. Primus
autem modus eorū, quæ potestate esse aliquid di-
cuntur, maxime est pprius. Proximus huic est eo-
rum, quæ sunt propinqua materia, ueluti si sumi-
dam ex-

dam ex

dam exhalationem flammam esse, aut halitum ac re potestate inducipi
dixeris. Dicitur potestate esse, & quod ei quod ex
accidenti dicitur, est ex aduerso positum, ut si carno
si quis iuuenis in frigida lauationem, corpus eius
ex accidenti, non ex propria potestate calefacere di
cat. Ergo tot modis etiam potestate calida, frigida,
humida, & sicca dicentur. Dubitabitur quoque non
absurde, cur Castoreum, uel Euphorbium, uel Py
rethrum, uel Struthion, uel Nitrum, uel Misy, cali
da esse dicamus. Rursus lactucam, uel cicutam, uel
mandragoram, uel salamandram, uel papauer, fri
gida. Vtrum ne sub praedictis iam modis compre
hendantur, an alia quapiam ratione dicantur, quae
dicta non dum sit. Bitumen namque resina, & sauu
& oleum, & pix, calida potestate sunt, quod utique
energia calida celerrime fiant. Etenim celerrime in
flammanur. Praeterea cum corporibus nostris ad
mouent, ea manifeste calefaciunt. At Calcitis, Mi
sy, Synapi, Nitrum, Acoron, Meon, Costus, &
Pyrethrum cum nobis sunt adinota, calida uiden
tur. Alia magis, alia minus. Non tamen sunt idonea,
quae in flammam uertantur. An igitur seipsum fal
lunt, qui id solum estimant. Nunquid aliqua non fa
cile in flammam transmutentur, quos utique non sic:
Sed an non uertantur in prunam estimare oportebat.
Cum sit pruna ignis non minus, quam flamma.
Hoc tamen discrimine, quod aere, uel aereo quocumque

N amin

am in igne mutato flamma, terra, uel terreatre aliqua
accensa, sit pruna. Atque hactenus quidē cōsentire se
cū sermo omnino uidet. Siquidē uidentur medica-
menta ea, quæ ubi ignē attigerit, accēdunt, nos quo-
que exalfacere, nisi si quod ppter crassitiē intra cor-
pus nō facile assumitur. Differetur enī de ijs latius
in libris de medicamentorū uinibus. Quæcūque tñ
medicamenta nostrum corpus exalfacere uident,
ea prompte uertunt in ignē. At quō igitur inquit
tangētibz nō sentiunt calida, hoc haud scio cur di-
cant, Nam si energia iamque calidū, esse prædictorū
quidque diceremus, pfecto mirari liceret, quomodo
tangētibz nō appareant calida. Nunc quod pos-
sint facile calida esse, idcirco ea potestate talia uoca-
mus. Itaque nihil miri, si eos, qui se tēgūt nōdū calefa-
ciant. Vcluti enim nec ignis ipse auget, priusque ui-
cta ab eo ligna sint mutata, quod aliquo temporis
spatio oīo fit. Ita nec animalium calor a medicamen-
tis, nisi illa prius ab ipso sint mutata. Quippe alio
genere calefit, is qui ab igne uel sole itē pescit. Alio
is qui a prædictorū quouis medicamentorū, illa nā-
que actus sunt calida, medicamenta nequaquam. Itaque nec
calefacere nos ualent priusque actus talia fiant. At quæ
actus talia sint, id a nobis accipiunt, ueluti sicci cala-
mi ab igne, ita uero & ligna, ex sua quidem natu-
ra frigida sunt uniuersa. Sed quæ sicciora sunt, &
gracilia, ea facile mutantur in ignem. Quæ humi-
diora

i. prompte

Metaphora
mutata,

diora sunt & crassa, spacio egent maiore. Nihil igitur miri est, si medicamenta quoque primum quidem in parua & tenuia frangi postulant, secundo loco, ut tempore aliquo tamen si minimo, corpori nostro quo calida fiant sint adiuncta. Tu uero si ea nec comminuta, nec prius calefacta, calida tamen fieri censes, quid significet, quod potestate calidum dicimus, parum mihi meminisse uideris. Sic enim ea exploras, tanquam energiae sint calida. Sed nec illud mirum, si quo recalfaciunt, calefieri ipsa prius postulent. Cum idem fieri cernatur, & in lignorum exemplo. Quippe haec uanescentem, morientemque flammam tum seruant, tum uero augent dum ab hac, ipsa, prius calefiunt. Non est igitur alienum, calorem, qui in animantibus habetur, eiusmodi medicamentis quasi alimento quodam uti, quemadmodum ignis ligno. Quippe id ita quoque fieri cernimus. Si uero perfrigerato corpori eorum quoduis quantumuis diligenter comminutum inspergas, prorsus non calefit. Proinde quae refrigeratae partes sunt, eas eiusmodi medicamentis plurimum perfricamus, una calorem perfricando excitantes, una rarum, quod prius frigore fuit densum, reddentes. Quo scilicet tum introrsus pharmacu penetrat, tum naturali animantis calori coniunctum mutetur, ac calefiat. Quippe cuius si particula quaequam

medicamenta quando exhibentur

acta

Acta

certum quid adhibere in medicamentis debet fieri corporis propter causas.

Nij uelini

17 vñ d' ignis

uel minima, calorem energia concipiat, hunc deinde in totum propter cōtinuitatem porrigat, perinde ac si ex parua scintilla tedam summo tenuis accendas. Siquidem hanc uniuersam facile depascitur, nihilo amplius scintillam requirens. Ac quidquid quidem potestate calidum est, huic nondum in natura sua calidum frigido præpollet, sed in propinquo est, ut præpollet, adeo ut breuem opem quo uincat extrinsecus requirat. Hanc illi modo frictio abunde præstare potest, modo uel ignis, uel corporis alicuius natura calidi contactus. Non est igitur tam arduum rationem reddere, quid causæ sit, cur alia protinus ut corpus nostrum contingere, recalfacere id possint. Alia post longius id efficere spacium. Quippe ex ijs, quæ igni appropinquant. Alia statim accenduntur, ueluti ^{teuclis} elychinium, & tenuis teda, & ptx, & siccus calamus. Alia nisi diutius sunt admota, non uincuntur, sicut uiride lignū. Illud potius definiamus, cuius utiq; demonstratio cum de naturalibus potētijs agemus, tradetur. Ex hypothesi nunc quoq; propositorum causa, eo utemur, quatuor nimirum dicentes totius corporis proprias facultates esse. Vnam idoneorum tractricem, alteram eorum ^{com} omnium retentricem, tertiam alteratricem, & quartam quæ alieni sit segregatrix, easdemq; facultates effectus esse totius in quouis corpore substantiæ. Quam etiam constare ex calido, frigido, & sic

quoniam calidum est, & sic
dicitur quod calidum est, & sic
dicitur quod calidum est, & sic

calidum est, & sic, quoniam calidum est, & sic

do, frigido, hūido, & siccō inter se mixtis dicimus.
 Vbi igitur hūc usque libet earum, quas in se ha-
 bet qualitarum, corpus quod sibi admouetur, de-
 mutat, nec ipsam hoc casu tota sua substantia existi-
 mandum est agere, nec quod ab ipsa mutatur pos-
 se ei assimilari. Quare ne unq̃ nutriat, quod sua mu-
 tatum est, id qd̃ se mutauit. At si illi mutet, id est
 tota sua substantia operetur, utiq̃ tum sibi assimi-
 labit id quod mutatur, tum ab eo nutrietur. Neque
 enim aliud nutritio est, quam adsimilatio perfecta.
 Quoniam autem hoc definitum est, inde rursus in-
 cipiendum. Omne animal conueniente sibi nutri-
 alimento: conueniens autem cuiq̃ alimentum est,
 quicquid assimilari corpori quod nutritur, potest.
 Oportet igitur toti nutrientis substantiæ, cum to-
 ta nutriti natura communio aliqua, similitudoque
 sit: prorsus hic quoq̃ non paruo excessus, defe-
 ctusq̃ subsistente in ipsis discrimine, cum alia ma-
 gis consentientia, similiq̃ sit, alia minus. Proinde
 de etiam alia conficiendi opere ualentiore, ac diu-
 turniore, alia minore, ac breuiore egēt: auium caro
 minore, suilla maiore, bubula etiā hac maiore. Vinū
 uero ut assimiletur, opus desiderat minimū. Quo-
 fit, ut tum nutriat, tum roboret celerime. Porro id
 quoq̃ in concoquendi instrumentis, uentriculo,
 iocinore, & uenis, prorsus aliquādiu traxerit oportet.
 Quibus scilicet præparatum, nutrire corpus iū-

N. iij queat.

*nutrimenta
medicamenta*

*nutrimenta
medicamenta*

queat. Ante vero q̄ in his sit demutatum fieri non
potest, ut animalis corpori sit nutrimentum. Ne si
per totū diem, ac noctem extrinsecus super corpus
sit impositum. Multoq; minus panis, uel beta, uel
maza, foris imposita nutriat. At quæ quidem adsi-
milantur, omnia nutrimenta uocantur. Reliqua om-
nia medicamenta, est porro & horum natura du-
plex. Quippe uel cuiusmodi sunt adsumpta, eius-
modi etiam permanentia, uincunt, corpusq; mutant,
ad eum modum, quo id cibos, atq; hæc profusū
uenenosa, tum natura animalis corruptricia medi-
camenta sunt, uel mutationis initium ab animalis
corpore consecuta, deinceps iam putrescunt, ac cor-
rumpuntur, deinde corpus quoq; una corumpunt
ac putrefaciunt. Sunt autem hæc quoq; noxia ue-
nera. Est his etiam amplius tertia medicamento-
rum species, eorum nimirum, quæ corpus recal-
fiant quidem, mali tamē nihil adferunt. Est & quar-
ta eorū species, quæ & agunt & patiuntur aliquid;
sed spatio uincuntur, planeq; assimulantur. Accidit
porro his, ut tam medicamenta sint, q̄ nutrimenta.
Nihil aut miri est, si exiguum cōsecuta momētum, ali-
qua maximā a priore natura mutationē habet. Cer-
nuntur enim eiusmodi multa in his, quæ extra nos
sunt. Siquidē in ea Mysia, quæ est Asia pars, do-
mus hac aliquando ratione conflagrauit. Erat pro-
fectū columbinum stercus, cui iam putri & exalta-
facto,

^{et semper in}
Monstratum enim supra paulo est, id non uicari
calidum medicamentum. Immo ut conueniens nu-
trimentum calefacere animal. Tamen enim ignis ido-
neum alimentum, ignem ipsum auget, ita quicquid
corporum natura calidiorum proprium & natura-
le est nutrimentum, id ea semper non solum robo-
rabit, sed etiam insitum eorum calorem auget. At
quod id quidem omnis nutrimenti communis effe-
ctus est. Vino praeter cetera proprium, ac suum est
mutatiois celeritas. Ita utique, ut tedar, elychthij, stup-
pae, picis. Jam uero ab ignis exemplo non digesti:
admonemus rursum de lignis uiridibus, quae ipsa
quoque ignis nutrimentum sunt. Ceterum non sta-
tim, aut continuo, eoque saepenumero igni iniecta,
non solum flammam quasi sopiunt, sed etiam si im-
becilla est & parua, corrumpendae quoque eius pe-
riculum afferunt. Sic profecto & in animalibus ci-
bi, qui uti prorsus adsimilantur, & corpus nutrant
spatio egent, hi frigus uniuersi, potius quam calo-
rem afferre in praesentem uidentur. Ceterum calefa-
ciunt hi quoque spatio, non secus, ac reliqui cibi, si se-
mel ut corpus nutrant, sint consecuti. Omne enim
nutrimentum, quatenus nutrimentum est, anima-
lis calorem auget. At si deuoretur quidem ut nutri-
mentum, nec tamen superetur, id erit quod Hypo-
pocrates dixit, nomine quidem nutrimentum, re
autem minime. Quippe cum trifariam nutrimen-
tum dica-

tum dicatur, sicut ipse docuit his uerbis. Nutrimen-
 tum est, & quod nutrit, & quod ueluti nutrimen-
 tum est, & quod futurum nutrimentum est, quod
 utique iam nutrit, & corpori adiungitur, nec ampli-
 us futurum est, id proprie nutrimentum nomina-
 tur. Idem uero & corpus quod nutrit, excalfacit, quod
 reliquorum neutrum facit: Quod scilicet proprie
 nutrimenta non sint. Sed alterum eorum ueluti nu-
 trimentum, alterum tale futurum. Proinde nec ui-
 num ipsum semper animal calefacit, acque, ut nec
 oleum flammam accendit, tametsi aptissimum est
 ignis nutrimentum. Immo si imbecille & exigue flam-
 mae, confertim multum oleum infundas, suffoca-
 bis eam, prorsusque extingues, potiusque augebis. Sic
 igitur & uinum, ubi plus bibitur, quam ut uinci possit,
 tantum abest, ut animal calefaciat, ut etiam frigidio-
 ra uicia gignat. Quippe apoplexiae, & paraplegiae,
 & quae Graece caros, & comata uocamus, & nere-
 uorum resolutio, & comitiales conuulsiones, & tes-
 tani, immodicum uini potum comitantur. Quorum
 unumquodque frigidum est uitiu, generatim enim
 quaecumque assumpta in corpus, ut nutrimentum ca-
 lefaciunt, haec interim frigefacere deprehendas.
 Eque scilicet, ut flammam ab eadem materia, non
 augeri modo, uerum etiam aliquando extinguui. Atque
 haec quidem omnia, tum ipsae, quae de elementis, tum ipsae
 quae de temperamentis sunt prodita consentiunt.

O Illud for-

Dubitate

Solutio

mutatur et aliter

Naspiis secretio.

Naspiis

Naspiis et maledictione

Illud fortasse dissonare uidebitur, quod ex ipsis, quas
ut nutrimentum comeduntur, aliqua cuti imposita,
hanc erodit, atque exulcerat. Sicut sinapi, muria, allia,
cepe. Verum hoc quoque cum positis a principio hypo-
thesibus concordat. Etenim propterea, quod tum in
uentre concocta, tum in uenis in sanguinem uersa mu-
tantur, alteranturque, praeterea quod uno loco non perma-
nent: sed in multas partes diuisa, unde quaque feruntur;
adde & quod non solum multis succis miscetur, sed etiam
cibis, cum quibus sumuntur, adhuc quod celeriter co-
nsumitur & concoctio, & partium separatio perficitur, ita ut
quod conueniens in eis est ad simile, quod superua-
caneum & acre, per aluum urinas, & sudorem excer-
nat: propter haec in ipsis, omnia, quod foris impositum exul-
cerat, id comestum non exulcerat. Quamuis si uel unum
quodlibet horum accederet, satis esset ad ea quae
foris sunt integra seruanda, uerbi causa mutatio
ipsa. Si namque non maneat sinapi, quale extrinse-
cus fuit, cum est adsumptum, manifestum est;
nec uim eius manere censendum. Quod si tum di-
rimuntur eius partes, tum purgantur, multo utique
magis sic censendum. Iam satis erat quod nec eo-
dem loci manet. Cum nec circa cutim aliquid effi-
cere posse uideatur, nisi diutius immoretur. Sed
nec mixtio ipsa cum multis cibis parum momenti
habet. Si enim id citra alium cibum solum assumas,
facile intelliges quantum molestiae, & rosionis
uentri

uentriculo sit allaturum. Quin etiam, si plurimo
dulci admixtum succo, cuti id imponas, quam
nihil adferat incommodi. Cum igitur prædicto-
rum unumquodlibet per se, satis prohibere pos-
sit, quo minus sinapi, quod foris facit, idem fa-
cere intus possit, multo arbitror magis, tibi multa
ta simul coierint. Nam & coquendo alteratur,
& expurgatur, & cum multis alijs miscetur, &
varie distribuitur, & in omnem partem fertur,
nec in ulla moratur. Quod autem si acrimoni-
am suam seruet, interna quoque omnino exul-
ceraret, ex ijs, quæ sponte accidunt ulceribus,
intelligas. Gignitur enim nō raro alijs ex vitioso
cibo, alijs ex quapiam in ipso corpore corrupte-
la, & putredine, vitiosus succus, quam cacochy-
miam uocant. Iis aliquando interiorum quoque
aliquid exulceratur. Magna tamen ex parte, cu-
tis quoniam in hanc excrementa quæ in habitum
corporis colliguntur, natura expellit, multis & as-
siduis ulceribus afficitur. Quippe cancri pha-
gedene, herpes erodentes, carbunculi, & qui
chyronia, & Telephia uocantur, milleque aliæ
ulcerum generationes, ab eiusmodi cacochymia
nascuntur. Neque igitur talium quicquid est dubitan-
dum. Sed nec cur medicamentorum nonnulla, cū
nihil nos extrinsecus offendant, intro assumpta mag-
num afferant

num afferant malum. Aliqua rursus intro assumpta, nonnunquam ledant, nonnunquam conferant. Aliqua non solum intro assumpta, sed etiam extrinsecus applicata offendant. Quippe ut semel dicam, nihil foris, intusque parem agendi facultatem habet. Neque enim aut uipere uenenum, aut rabidi canis spuma, aut aspidis uirus, quæ tamen si extrinsecus corpori occurrant, offendere creduntur, parem uim habent, uel soli cuti applicata, uel intro assumpta. Sed nec illud est mirandum, si cæterorum medicamentorum uis, ad profundum non peruenit. Neque enim necesse est, ut omnia parem habeant uim. Quod si ex his, quæ intro sumuntur non pauca, certo tempore, & certa quantitate, & in mixtura, cum cæteris accepta, conferunt. Intempestiue autem & largius, nec cum alijs admixta lædunt, ne id quidem dubitationem ullam disputationi pariat. Siquidem id tum cibis, tum igni, tum uero omnibus, ut sic dicam quæ corpori occurrunt, accidere solet. Nam & mediocri nobis flamma nonnunquam opus est, easque usi, plurimum ex ea iuuamur. Cum tamen immodica flamma nos urat. Ad eundem modum & frigide potio quæ mediocris est, confert, quæ immodica est, maximam affert lesionem. Quid igitur miri est, esse medicamen aliquod, adeo calidum potestate, ut si multum eius sumatur, ac in uacuum corpus inferatur, erodat prorsus, uratque. Sin exiguum sit, & cum his,
que ue-

ad hoc in corpore
sine habere

quæ uehementiam eius remittant, cōuinctum, nō
modo nihil incomodi afferre, uerum etiam calefa-
ciendo iuuare. Lactimam enim, uel Cyrenaicā, uel
medicam, uel particham ipsam quidem per se, citra
incomodum sumere non est. At si omnino exigua,
uel cum alijs intemperie congruente sit sumptā, ma-
gnopere conducit. Atq; adhuc quidem modum,
quæcunq; corpus exalfaciūt, ubi mutationis prin-
cipium in ipso sicut dictum prius est accipere, re-
calfacere illud sunt apta. Quæ uero refrigerant, uelu
ti papaueris succus, hæc a nostro corpore, ne uel
paulum quidem demutātur, sed ipsum statim uin-
cunt, ac mutāt, etiam si calefacta prius dederis. Est
enim eorum natura frigida, quemadmodum aqua.
Quare illud recte Aristoteli, sicut alia multa, dictū
est. Calidorum, frigidorum, siccorum, & humido-
rum corporum, quædam esse talia per se, quædam
ex accidenti. Sicut aqua per se quidem frigida est,
ex accidenti uero aliquando calida: uerum acquisiti-
tius eius calor breui perit, naturalis frigiditas ma-
net. Tandē igitur calida aqua flammæ iniecta, eam
extinguit. Sic meconium si id quantumuis calefa-
ctum dederis, & calorem animalis perfrigerabis,
& necis periculum afferes. Omnia igitur id genus
medicamēta, si exigue sint data, & una cum ijs, quæ
uehementiam frigoris eorum castigare ualeant, nō
nonnuq; usum aliquem corporibus nostris præ-

raūm
opm

O iij stant,

Cantharides.
in urina
p. m. m.

(17)

stant, quemadmodum in opere de medicamentis
dicitur. Siquidem medicamen id quod Canthari-
das recipit, hydericis prodest. Tametsi cantharis
ipsa, uelicam omnino exulcerat. Verū ubi per ea,
quæ admiscetur castigata est, ac corpori, quod plu-
rimo humore grauatur, tum offertur, illum per uri-
nas expellit. Maxime igitur est attendendū in omni-
bus, quæ potestate calida, frigida ue dicunt, sint ne
ex natura eorum, quæ nutrire corpus possunt, an
eiusmodi, quæ exiguum alterationis momentū na-
cta, deinde secundum propriā naturā alterata, cor-
pus ipsum aliquo modo afficiunt. Tertio loco an
nullo pacto ab eo quicquid alteret. Si namque ex nutrien-
tium sunt genere, siquidē uincant, calefaciunt. Si nō ui-
cant, refrigerant. Sin ex ijs sunt quæ exiguum quippiā
alterant, oīo calefaciunt. Si uero ex ijs, quæ cōtinuo nō
alterant, maxime refrigerant. Attendere autē, ut di-
ctū est quod maxime oportet, ac discernere, quæ per
se sunt, ab ijs, quæ per accidens, nō in calidis & fri-
gidis modo, sed nihilo etiam setius in siccis & hu-
midis. Quippe aliqua talium, cum sicca substantiam
sint sortita, ubi largo calore sunt liquata, humidatis
phantasiam præbent, ueluti ars, & ferrum. Quæ-
dam per se humida, ubi in sincero frigore sunt mo-
rata, apparent sicca sicut glacies. Minime igitur de
ijs omnibus faciendum absolutū, & sine ulla excep-
tione iudicium est, sicut in superioribus memui-
mus. Sed

mus. Sed cum eo, ut quemadmodum sese in calore, frigoreque habeant, considerentur. Siquidem si exiguo prædita calore, nihilominus humida cernuntur, talia esse ex propria natura sunt censenda, tametsi cū copioso calore sint sicca. Quæ uero uel sub feruenti calore fluunt, uel sub puro rigore sunt concreta, ne horum quidem altera per se humida, altera per se sicca sunt existimanda. Ergo tū adhuc modum distinguere cōueniet, quæ per se sunt, ab ijs, quæ per accidens, tū ad hæc ipsa spectantibus, eorum quæ potestate calida, frigida, humida, sicca uel sunt, iudicium faciendum. Non enim ad id quod secundum accidens est, respiciētib; sed ad id, quod secundum se est, id quod potestate est, iudicari debebit. Porro communis in omnibus, unaq; iudicādi ratio est, alterationis celeritas. At cum calidum, frigidum, humidum, & siccum dicantur, quorūque, quod scilicet alia per id, quod exuperat, alia quod eam qualitatem a qua sunt denominata, summā habeant, in utrūcūq; horum prompte uertitur, de quo agitur iudicium, tale potestate fuerit. Oleum nanque calidum potestate est, nimirum quod flamma facile fiat. Eodem modo resina, bitumen, & pix. Vinum autem, quod facile fiat sanguis. Pari modo mel, & caro, & lac. Atque hæc quidem totis ipsorum alteratis substantijs, nutrimenta se alternatiū sunt. Quæ uero unaqualibet qualitate,

Lat potestate
calidum.

qualitate, alterantur ac mutantur, ea medicamenta
 tantum sunt. Medicamenta itidem sunt, & quae nul-
 la substantiae suae mutata parte, sed tota seruata inte-
 gra, corpus ipsum afficiunt. Ceterum graua &
 naturae animalis corrumpentia. Vnde & totum eo-
 rum genus deleterion & pestilens dici reor. Quip-
 pe haec non minus genere deleteria sunt dicenda,
 quod ubi plane minima exhibentur, nullam inferunt
 sensibilem noxam. Sic namque neque ignis ipse calidus
 sit, neque nix frigida. Nam horum quoque si quid proe-
 fus exiguum est, nullum euidens in corporibus no-
 stris excitat affectum. Quippe centesima unius scin-
 illae pars, est quidem omnino genere ignis. Cete-
 rum adeo nos non urat excalfaciatur, ut corpori in-
 cidens, ne sensum quidem ullum sui excitet. Ad eun-
 dem modum frigidae asperginis centesima portio
 non modo nihil offendat, aut refrigeret, sed nec sen-
 sum sui ullum praebet. Nequaquam igitur sic iudican-
 da deleteria sunt. Immo totius naturae suae contrarietate.
 Porro iudicabit contrarietas, ex ea quae media
 intercedit mutatione. In elementis uerbi gratia, ne-
 que aqua mutari potest in ignem, neque ignis in aquam
 sed ambo in aerem. is uero in utraque. At illa in alterutrum
 nullo modo. Ergo continens, & sine medio est aquae
 mutatio in aerem, itemque ignis. Non continens, ignis
 & aquae in alterutrum: haec igitur inter se contraria
 pugnantiaque sunt. Non dissimili ratione papaueris
 succus,

Quae 202. tota
 utraque inter se
 quae demonstranda.

ris succus, hominis corpori prorsus est contrarius
 ut quod in id quicquid agere ne una quidem qualita-
 te possit, multo minus tota sua substantia possit. At
 quod unum quidem deleteriorum genus eiusmodi est,
 alterum est eorum, quae ex nostro calore momen-
 tum aliquod mutationis accipiunt, at deinde in mul-
 tifariis alterationibus uertuntur, quibus corrumpi na-
 turam nostram accidit. Eiusmodi enim omnia dele-
 teria genere sunt, etiam si propter exiguitatem non
 huncquid nihil quod sentiat est ician. Ac quae corpo-
 ris naturam rodunt putrefaciunt, & liquant, meri-
 to potestate calida nominantur. Contra quae refri-
 gerant, & sensum auferunt, torporemque notabilem
 afferunt, frigida. Ex priora quidem nihil non ratio-
 ni consonum, nec ipsa pati, nec in corporibus no-
 stris efficere uidentur. Siquidem calido corpori ap-
 plicata, & mutationis momentum aliquod hinc ade-
 pta, partim eorum ad summam caliditatem, partim
 proueniunt ad putredinem. Iure igitur pro affectu
 quae ipsa consecuta sunt, etiam corpus animalis af-
 ficiunt. At quae corpus tamen ipsa calida sunt, ap-
 plicata, tamen refrigerant, non paruum dubitationem
 afferunt, utrius potius naturae sint. Nam si energia
 semel calida sunt reddita, cur animal non calefaciunt?
 Sin nondum sunt calefacta, quomodo apparent ca-
 lida. Soluetur dubitatio si distinguatur, quod per
 se frigidum est, ab eo quod est ex accidenti. Ita uti

Aristoteles

Aristoteles docuit. Perit namq[ue] celeriter eorū, quæ
ex accidenti sunt calida, acquisitiuius affectus. Ita ut
in priorem naturæ suæ statū facile reuertantur. Por
ro in applicandis ijs nobis, quæ natura quidē sunt
frigida, sed per accidens calida, duo hæc continge
re est necesse, ut & acquisitiuius eorum calor pere
at, & propria eorum temperies, a nostra nihil im
mutata, frigida persistet. Et quid miri si papaueris
succus, mandragora, uel cicuta, uel similiū aliquid,
cū exhibeantur calefacta, paulo post euadunt
frigida. Cum idem pariantur, pilana, & lac, & far,
& panis. Vbi in imbecillum uentrem demissa, ab
eo non superantur. Euomuntur enim nō raro ab
de frigida. Et quod ijs maius est, quodq[ue] Hyppo
crates notauit, pituita ipsa quamuis iam succus sit,
atq[ue] ex cibis in uentre iam concoctis nata, nihilomi
nus frigida tangentibus sentitur, neq[ue] id modo dū
in uentre consistit, sed postq[ue] a uenis ipsis, purgan
tis, cuiuspiam medicamenti ui, est detracta. Tamen
si enim q[ui] tenacissima est, ac per uim ducitur, att
amen ne ipsa quidem tractus uiolentia calefieri po
test. Quid igitur miri, si etiā papaueris succus, q[ui]
naturæ nostræ tam contrarium medicamentū est,
q[ui] celeriter refrigeret, etiā si calefactus sit exhibitus
refrigeret autem una secum & corpus. Quippe
acquisitiuū calorem nō seruat, propterea quod natu
ra frigidus est. At quia eius substantia a nobis nō
alterat.

1. per neptem

papaueris succus.
loquor.

alterat. Immo potius nos alterat, & mutat, idcirco
 nec a nobis quicquid recipit caloris, & pro sua natu-
 ra nos afficit. Itaque cum frigidus natura sit, & nos
 utique refrigerat. Nihil igitur in dictione nostra est,
 dubitationis reliquum. Enimvero quod horum om-
 nium, quae frigida per naturam sunt, quicquid plus
 iusto calefeceris, ex propria id natura recedat, pra-
 terque quod nullam dubitationem habet etiam pra-
 dictis a nobis, affert testimonium. Sicut enim sala-
 mandra ad certum usque terminum ab igni nihil pas-
 titur, uritur autem, si longiore spatio igni sit admo-
 ta. Sic & mandragora, & cicuta, & psillium, bre-
 ui spatio igni adnota, proprium adhuc tempera-
 mentum seruant, largius autem excalefacta, illico
 corrumpuntur, nec quicquid efficere, quae prius po-
 terant, ualent. Ac talium quidem omnium natura,
 hominibus maxime est contraria. Sane naturam cum
 dico, uniuersam substantiam, ac temperiem, quae ex primis
 elementis constat, significo, calido, frigido, humido, sic-
 co. Eorum uero, quae celerrime nutriunt coniunctis-
 sima. Reliqua omnia media inter haec sunt, quorum alia
 magis, alia minus agere, ac pati a corpore nostro
 possunt. Siquidem castoreum, & piper agere ma-
 gis in corpus nostrum quam pati ab eo ualent. Vinum, &
 mel, & pusiana, pati magis, quam agere. Ergo haec omnia
 tum agunt circa corpus aliquid, tum uero patiuntur.
 Omnino enim ubi duo corpora inter se commissa,
 aliqua

salamandra nihil
 patitur ab igni ali-
 quo tempore,

natura uniuersa

aliquam multo tempore pugnant, certantque de alterando, utrunque eorum tum agere, tum pati est necesse. Fortasse autem & si non multo tempore id fiat, attamen agit etiam id quod uicit, id quod uicit: uerum ita exiguum, ut sensum effugiat. Neque enim si acutissimo terro molliissimam ceram toto die ac nocte incidas, fieri potest, ut non fiat, manifeste obtusius. Ita nimirum illud comode dici uidetur. Assiduo illis durum cauat undula saxum. Quippe ita quoque factum cernitur. Ceterum uno, aut altero ictu nihil adhuc euidens uidere in talibus licet. Ex quo factum arbitror, ut quaedam ab admotis sibi, nihil prorsus pati, opinati nonnulli sint. Et cedendum quidem est ita loquentibus. Saepe uero nobis quoque ipsis ita plerumque loquendum est, nisi sicubi ad ultimum examen, disputationem perducimus, quemadmodum in praesentia facimus. Sic igitur *ἐν πρᾶσι*, id est, nunquam deficientis affectionis dogma, ipsi utique qui solum id estimant, ualente demonstratione non caret. Non est tamen eius ad priuatas singularem obeundas actiones ullus usus. Si namque adeo exigui affectus sint, quibus assidue afficimur, ut nulli actioni sensibile, & manifestum incommodum afferant, facile profecto contemneri sunt, atque ei qui affectus id genus nullos esse dicit non repugnandum. Perinde igitur habet, & in ipsis, quae nutrant, prope dixerim omnibus. Quippe quae ipsa quoque in corpore hominis alia

*καὶ αὐτὸ ἐὰν τὸ
 πρῶτον ἐνδελεχῶς
 γινώσκῃ τὴν ἐξουσίαν
 τοῦ τοῦ σώματος*

ἡ δὲ τῆς ψυχῆς

*ἀλλὰ τὸ
 ἀναγκαῖον*

*ἀλλὰ τὸ
 ἀναγκαῖον*

οὗτος οὖν τὸ

nis aliquid faciunt. Sed nec sensibile aliquid prorsus,
 nec evidens, diuturna tamen eorum exhibitio,
 magnopere alterat, mutatq; iam corpora. Sūt enim
 & quæ primo statim usu, manifestam alterationē
 suam indicent, ueluti lactuca, quæ eos, quibus uen-
 ter aestuat, manifeste refrigerat, Atq; a lini vindicat.
 quibus refrigeratum est, manifeste ledit. Condu-
 cit uero & ad somnū non parū, necq; id alia ratione
 ulla q̃ quod frigido temperamēto & humido est.
 Verū sic est humida, & frigida ad hominem, & alia
 quæ nutrirī sunt apta, sicut uiridia ligna ad ignem.
 Quare rationabiliter cibi, id genus, utrumq; præ-
 stant, & quod ueluti medicamenta corpus nostrū
 afficiunt, & qd̃ nutriunt. Toro quidē concoquen-
 di sui tempore, ut medicamenta. Vbi iam nutriunt
 ac prorsus sunt assimilata, ut quæ nihil in nos agāt,
 sed naturalem calorē augeant, ceu prius est dictū.
 Quippe id omnium quæ nutrant commune est.
 Nec est quod miremur, si modo exempli uiridium
 lignorum non sumus immemores, esse aliqua, quæ
 priusq; assimilantur, & nutrant, dum adhuc con-
 coquuntur, refrigerent, cum assimilata sunt, ac iam
 nutriunt, calefaciant. Itaq; usus quoq; talium omnium
 duplex medicis suppetit, tum ut ciborum, tum ut
 medicamentorum. Fac nancq; mutata sit alicui opti-
 ma uentriculi temperies, ad calidiorem. Is profecto
 q̃ diu lactucam concoquit, refrigerabitur, & me-

manifeste refrigerat

Lactuca ad somnū
facit.

diocritatem temperamenti assequetur. Vbi uero
ex ea iam nutritus est, infini caloris substantiam au-
gebit. In eo igitur uel maxime sese fallere uidetur, lu-
nionum medicorum uulgus, quod ignorat in nobis
aliquando quantitatem caloris intendi, aliquando
substantiam eius augeri. Tum quod utroque gene-
re ueteres calidius factum animal dicant. Quando
etiam calidius fit, siue calorem eius intendas, siue sub-
stantiam, in qua prima consistit, inaugeas, finge namque
ex his, quae in animalis corpore continentur, langui-
nem esse per se calidum, aut si magis placet flauam
bilem, reliqua omnia ex accidenti esse calida, Vtque
quod huius aliquam habeant partem, nunquid ne-
cesse erit animal bifariam calidius esse, uel quod plus
calidorum succorum sit sortitum, uel quod calidio-
res eos habeat quam ante. Mihi plane ita uidetur. Ad
eundem modum arbitror, & frigidius erit bifariam,
uel quod plures illi succi euerint frigidi succi, seu pi-
tuita, & nigra bilis, uel quod eorum omnium mo-
do non mutato, sola qualitas sit intera. An igitur mi-
ri quicquam est, si corpus quoad concoquit, qui
frigidus natura cibus est, sicut portulaca, & lactu-
ca, frigidae qualitatibus non parum percipiat, perco-
cto autem, ac iam in bonum sanguinem uerso: cali-
di succi accessione, calidius quam prius euadat. Atqui
si nihil horum, aut eiusmodi est, quod fieri nequeat,
aut etiam adhuc mirum, desinant iam obstrepere, qui
unum

80
unum eundemque cibum, tum nutrimentum, tum me-
dicamenti usum corpori præstare negant. Tandem
enim si omnino non percoqueretur, perpetuo ma-
neret medicamentum, sic cum si est percoctum, ambo ef-
ficat. Pone enim prorsus non concoquantur lactuca,
uel si maior succus ipsius, quam si liberalius sumat, si-
mile in homine cum papaveris succo effectum habet. Num
quid hoc casu medicamentum tantum erit, nec aliud quic-
quam. Nemo arbitror de ea re dubitet. Ergo habet
omnino lactuca & medicamenti facultatem. At uero ha-
bebat et nutrimenti: quippe que persepe nutrit. Am-
bas igitur facultates simul in se continet, non tamen simili-
ter ambas ostendit. Verum ubi plus egit in homi-
ne, quam sit passa, medicamenti potius indicat faculta-
tem, ubi passa plus est quam egit, nutrimenti. Nec mirum
ullum est, si lactuca tum agere, tum pati contingit, quan-
do ensi quoque, ceu paulo ante diximus, non solum in-
ceram agere, sed etiam ab ea pati accidit. Ceterum eo
quod multo amplius est quod agit, quam quod patitur,
alterum latet. At si durissimum illi ferrum admoue-
as, contra magis pati, quam agere tibi uidebitur. Tam-
en si agit aliquid tum quoque. Sed negligitur præ exi-
guitate eius uis. Itaque de omnibus prorsus cibis, illud
pronunciare non dubitamus, quod non solum a no-
stris corporibus pati, sed etiam agere aliquid in ea
possunt. Iam uero & de quibusdam, quæ plane sci-
licet & luculenter uidemus agere, quod non tantum ei
bi sunt,

cibus in corpore
magis agere

que ab ipso sunt et
medicamenta

lactuca frigida

cauca. calida

castoreum c

sinapi c

piper c

anethum c

zuta c

origanum c

pulegium c

calamynthe c

thymbra c

thymum c

bi sunt sed etiam medicamenta. Lactuca quidem
tam cibus, quam medicamentum frigidum est. Eruca
tam cibus, quam medicamentum calidum. Quod si ca-
storeum quoque spatio concoquitur, erit id quoque si-
mul nutrimentum, simul medicamentum calidum.
Ad eundem modum sinapi & piper. Ex herbis quo-
que anethum, & ruta, & origanum, & pulegium,
& calamynthe, & thymbra, & thymum. Quippe
hæc omnia, tum cibi, tum medicamenta calida sunt,
prius enim, quam in sanguinem sunt mutata, dum scilicet
adhuc concoquuntur, medicamenta. Mutata uero
in sanguinem, non utique iam medicamenta, sed
nutrimenta. Secunda nimirum nutrimenti significa-
tione, qua id significatur, quod nondum est alimen-
tum, sed ueluti alimentum. Ergo sicut de lactuca pau-
lo supra fecimus, cum duos ventres, alterum iusto
frigidior, alterum iusto calidior, firmimus. Ita
nunc quoque pro contemplandis iis, quæ potestate
calida sunt, proponamus eosdem ventres. Ergo eum
qui frigidior iusto est, quoad in eo continetur, ac co-
coquuntur omnes id genus herbe calefaciunt, atque
ad temperamenti æqualitatem reuocant, profunt
que ut medicamenta. Alterum uero qui calidus est,
inflammascit, ac magnopere lædet. Atque has qui-
dem alterationes qualitate sua inducent. Nam om-
nino percocta, & mutata, ac in sanguinem bonum
iam uersa, naturalis in animali caloris substantiam
augebunt,

augebunt, non qualitatem intendere. In totū enim
 siue frigidus, siue calidus potestate cibus sit, postea
 atq; in sanguinem conuersus est, naturalem calorem
 similiter augebit. Quoad autē ad sanguinis formā
 tendit, nec dum plane sanguis est redditus, refrige-
 rat, excalfacit ut animal medicamenti ritu. Sane om-
 nis haec disceptatio ab uno principio pēdet. Quo
 magis seruandum id, memoriaq; tenendum per-
 petuo est. Cuilibet corpori proprietatem quan-
dam temperamenti esse, quae huic quidem naturae
sit consentiens, ab hac uero sit dissentiens. Tum si
 quod conueniens sibi est, in suam naturam trans-
 mutet, eo pacto caloris sui substantiam augere. Sin
 ipsum sit mutatum, duorum alterum illi continge-
 re, uel ut calorem quandam conquirit, utiq; si id a
 quo mutatur, calefacit, uel proprium calorem amit-
 tat, si id non calefacit. Liquet igitur ex ijs, quod eius
 modi omnia, ex eorum sunt numero, quae relata ad
 aliquid dicantur. Cum ad proprietatem mutantis
 naturae, quicquid assumitur, uel nutrimenti, uel me-
 dicamēti, uel utriusq; rationem sortiatur, uerbi gra-
 tia, Cicuta, sturno nutrimentum est, homini medic-
 camentum. Rursus coturnici, ueratrum nutrimen-
 tum est, hominibus medicamen. Si quidem cotur-
 nicum temperies assimilare sibi ueratrum potest,
 quod hominum temperies non potest. Ergo ma-
 nifestum iam arbitror factum, quod iudicium eius

omni in eo postea in
 sanguine conuersus
 induratus est
 similiter augebit
 se dicitur per se.

XXIV

Q quod

quod respectu nostri calidum, frigidum, humidum,
& siccum dicitur, non ex ijs, quae extrinsecus sunt
posita, Sed ex ijs, quibus ipsi afficimur, certum exa-
ctumque fieri possit. Atque id tanquam primum, ac ma-
xime sit spectandum. Deinde si res exigit, etiam quod
ab externis petitur. Nam si evidens ad sentiendum,
& clarus sit adhibiti medicamenti affectus, huic reli-
quis notis omnibus posthabitis credendum. Sin-
confusus, & obscurus, aut etiam mixtus, aut ullam
omnino dubitationem sit exhibens, tum utique ad ex-
terna omnia conferentes, de eo iudicandum. Ac ne-
que horum quidem ad ea, quae longius absunt, sed
quae ab ipsa quaesita rei substantia sunt desumpta.
Verbi gratia. Si oleum calidum est, non id inde spe-
ctabitur, quod glutinosum, aut pallidum, aut leve
est: sed quod facile inflammatur. Id namque erat illi
calidum potestate esse, quod celeriter in energia ca-
lidum mutatur. Ad eundem modum & in corpo-
ribus nostris, non utique id expendendum, an crassa
farum partium, aut tenuium, aut humidum, aut le-
ve, aut glutinosum, aut pallidum: sed an calefaciat
admotum. Equae vero nec an dulce sit, an alium de-
iciat, an sanguinem, si instilletur, faciat in missione
fluxilem. Quippe haec quoque superflua sunt, cum
estimare liceat, an calefaciat cum admoveatur, Ergo
si notabiliter id, valenterque faceret, quemadmodum
piper, utique clarum id proculque dubio esset. Nunc
cum

eum minime valentes, id præstet, merito in qua-
 stione uenit. Multo uero magis de rosaceo, & ace-
 to dubitatur a medicis, atque ambigitur calida ne
 hæc, an frigida potestate sint. Agendum igitur id
 est, ut in omnibus, quæ potestate calida, frigida,
 humida, sicca ue dicuntur, exactas aliquas, clarasq;
 discretiones inueniamus. Sicut ante de energia sic
 dictis fecimus. Porro incipiendum arbitror ab ijs,
 quæ euidentissima sunt. Quando in ijs exercita-
 tus, facile consequetur ea, quæ minus sunt eiden-
 tia. Ergo statim ut corpori hoc, uel illud medica-
 mentum, cibus ue admouetur, expers esto omnis
 acquisitiui caloris, & frigoris. Quam enim in supe-
 rioribus determinationem iniuimus, cum sicca &
 humida corpora dignoscenda proposuimus, eas
 dem nobis nunc quoq; in ijs, quæ potestate calida
 frigidaq; sunt, non minus erit utilis. Nam siue po-
 testate frigidum, cum id applicas, calefacias, siue ca-
 lidum refrigeres, corpus primo occurso, qualita-
 tis acquisitæ, non eius, quæ propria est rei admo-
 tæ, sensu afficietur. Vt ergo admotæ rei uera, syn-
 cerasq; natura exploretur, tepidum quoad fieri ma-
 xime potest, esto, nec ulli extrinsecus notabile alte-
 ratione ualentis caloris, frigoris ue ceperit. Ac pri-
 quidē admoti medicamēti preparatio talis esto.
 Applicet autē cū eius ui exploras, nō cuilibet corpo-
 ris affectui, sed simplicissimo, et quoad fieri maxie po-

DO 2113

Q ij test,

quod p̄tē h̄m̄ m̄tē

dispositio
diffusio

medicamentū explorandi
preparatio

frigidum et calidum
corpus in quo
medicamentū explorat
preparatio: patet.

test, summo. At si summi quidem caloris affectioni
admotum frigoris sensum excitet, erit profecto sic
frigidū. Pari modo si frigido affectui applicatum,
calidum statim appareat, id quoque erit calidum. Sin
vel calide affectioni calidum, vel frigide frigidum
sentiantur, non est quod hoc calidum, illud frigidum
omnino pronunciet. Est enim aliquando summi ca
loris affectus, quem mediocriter frigidum medica
men adeo non alterat, ut refrigerando, densandoque
summum extrinsecus corpus, calorem intro condu
dat, ac diffilari uolet, indeque affectum magis accen
dat. Ita uero et si quod frigido affectui admouetur,
nullum afferat calorem, uidendum est, Num id cum
sit aliquid mediocriter calidum, nihil egi in affectu
qui summi indiget caloris. Ergo nec sic, admoti me
dicaminis exploranda uis est, nec si ex accidenti ali
quid efficiat, non per se. Iudicabis autem quod ex
accidenti aliquid facit, tum ex affectu ipso, tum tem
pore. Ex affectu, si is simplex est, & unus. At a tem
pore determinabitur iudicium ad hunc modum.
Quod protinus ut admotum est, calefacere, uel re
frigerare manifeste cernitur, id utique & ex se, & per
se tale fuerit. Quod tempore id facit, fortasse ex ali
quo accidenti huc est actum, ueluti si ueni quadra
ti corporis, Tenuis est ut media laboranti, frigida
libenter affusa caloris percussum facit. Ceterum
quod aqua frigida per se non calefaciat, ex primo
cuius oc

eius occurſu patet. Senſum namq; inuehit frigoris.
 Præterea cutim quoad ei affunditur, frigefacit. Tū
 calorem nec in omni corpore, nec dum affunditur
 inuehit. Immo in iuvene, quadrati corporis, &
 æſtate media, & poſtēp a profundendo eſt ceſſa-
 tum. Sicut igitur frigida quibus incidit, hæc illico
 perfrigerat, ſiue animata corp' ſunt, ſiue non ani-
 mata, ſiue calida, ſiue frigida, & ſi quod eſſet tem-
 pus, uel corporis natura, uel affectus ullus, in quo
 frigida, primo ſtatim occurſu caloris ſenſum inue-
 heret, iure queri poſſet, calefacere ne, an frigefacere
 per ſe nata eſſet. Nunc cum omnia tum animata, tum
 inanimata protinus, & perpetuo frigefieri ab ea
 eternantur. Quibus autem inſitus calor; ueluti ſons
 quidam ignis in uisceribus eſt, his occurrens reper-
 cuſſum aliquando caloris facit, rationabile arbitror
 ex accidenti, non per ſe talia calefacere. Sed nec latet
 qua ratione illud accidat. Siquidem ſtipata, cluſaq;
 corporis ſumma facie, repercuſſus, reſraſcuſq; fit
 caloris eius, qui a profundo aſcendit, quicq; ſimul
 propter diſſatus inopiā eſt aceruius. Simul pro-
 pter frigidi circumſtantis uiolentiam in alium re-
 cadit. Simul ex ſuccis iſthic habitis nutritur. Quip-
 pe ibi collectus, nutrituſq; calor ad ſummā corpo-
 ris uiolentiſſe ruit, fit quidem caloris repercuſſus,
 indicum uero, ac documentum, quod frigidum
 haud quāq; per ſe calorem auxit. Nā per ſe quidē

silom

Q in cutim

cuius perfrigeratio frigus uero minus est, sed
 dicitur calorem ad profundum sunt & secum. Rursus
 huiusmodi, densitatem quidem diffusam prohibuit.
 Rediunt uero ab interiori, concoctio, consumma-
 tioque, qui istis sunt liquoribus, est adfectus. Item
 utro diffusum prohibuit, caloris colligunt, succo-
 rum concoctio, eiusdem generis est, uero. Por-
 ro horum utriusque naturae, caloris sequitur auctio
 lingui intercedentibus, de medijs utique, frigida in
 animalis corpore, caloris aliquando excitat incrimen-
 tum, per se nunquam. Sed non minus calor, est quando ex
 accidenti perfrigerat. Vtique intercedente uacuatio-
 ne. Sicut per fusio phlegmonum. Cum enim ex calie
 la functione phlegmone consistat, propria quidem
 eius curatio, uacuatio superuacui est. Vacuatio au-
 tem particulae, quae per phlegmonem exalfecta est,
 cito succedit refrigeratio. Ergo cum duplex in istis, quae
 phlegmone laborat particulis, affectus sit, unus qui
 de in quantitate, ex superuacui naturae modum ex-
 unis abundantia, alter in qualitate, qui ex caloris spe-
 cificatione, sequitur prioris confectione, etiam
 posterioris curatio: suntque expositum, quae uacu-
 ant, caloris materiae remedia, de inflammationis par-
 ticula refrigeratio. Ergo ut haec discernere oportet,
 ut id agere, ut pro modo simplicis affectus, etiam
 uirum medicamentum inueniat modum, ut bi gratia si ca-
 lidus in summo affectus sit, frigidum quoque in summo

Calore de arde
 207. 208.

phlegmonis proprii
 curatio

phlegmonis
 curatio

Canab,

medi

medicamentum perit. Si afflicta a summo pauli calida
 da medicamentum quare a summo pauli delecta. Si
 plus a summo caliditate afflicta, ad portionem ablati
 a summo frigore medicamentum. Quippe si auspiciis a
 tali calore supra examinetur, facilius, propter, quod
 quidam inueniunt. Ad summa enim in omni simplicia afflicta
 calido, quod non adhibere medicamentum, praestari
 curis frigoris sensu ita, id frigidum potest esse. Ac
 quoniam, propter, magis, si post primam exhibitionem tale
 perpetuo manet. Quod si calidi affectum, propter, la-
 net, frigidum id ex necessitate fuerit. Adhibendum vero
 est cum explorari oio tepidum, ut prius testari sumus.
 Vbi iam cogniti e tale est, de iudicantibus caput.
 rectius frigidum fuerit. Nisi si medicamentum summa fris-
 goris, morbus in summo calore non sit. Atque haec
 quidem diffusius, non in opere de medicamentis, non cu-
 randi methodo tradent. Ad praesentem illud saltem no-
 uisse oportet. Si quod calidum, & simpliciter affectum
 adhibere medicamentum, non propter, aucto de
 inceptis calore frigoris, sensum, a facilius tollerari
 tate, iuuat, nec laborum affert, id frigidum necessa-
 rio est. Timere si malis non videtur calidum. De
 praehypothese in illis si diligenter explorari, non
 utique per se, sed ex accidentibus facere. Cum per
 se dicimus, vel primam, vel in illis non recte reme-
 dio, omnibus eiusmodi verbis, idem potest esse sig-
 nificans, in quibus omnibus lectorem, in opere

o'ne r'p' r'

medicamentum in summo
 vices, explorandum
 frigidum, propter, de
 ad hoc, non videtur
 calidum, frigidum
 explorandum.

Q. iij. de me:

de medicamentis proprijs exemplis exercitabimur.
Nunc recensitis ipsa, quae antea iam dixi, proposito
libro commodum imponere finem tentabo. Cum nam
que calidum corpus multifariam dicatur, nam &
quod sursum, eiusmodi habet in se qualitatem,
ipsum scilicet elementum. Et quod propter eiusmo-
di qualitatem potentem, nomen est sortitum. Ad
hoc quod collatum ad aliud dicitur, vel ad id quod
mediocre eiusdem sit generis, vel quicquid fors au-
ferat, sic & quod potestate calidum est, energia ut
ro nomen dici potest, intelligi, probarique multis
modis oportet. Quo utique minus recte siquid non
statim inflammatur, id aliqui ne ut ad nos quidem
esse calidum potestate putant. Nam siue facile con-
coquitur, & cito nutrit, erit ut ad nos calidum, si
ut admodum veluti medicamentum, calefacit,
erit id quoque, ut ad hominem calidum. Si enim
enim & per singulas animalis species, ipsum
potestate calidum, siue est, ut medicamentum, si-
ue ut nutrimentum, ad illud tantum animal colla-
tum dicitur. Est enim ex ipsis, quae ad aliquid referun-
tur, quicquid potestate aliquid dicitur. Quare
& probatio; quae propria est, nullius utique est,
et quae ab externis potest. Propria vero est iam
in singulis, nam si caliditas talis fieri appareat, qualem
id esse potestate dicimus. Est enim potestate iga-
nis, quicquid vellet in ignem dissipari potestate
vero cali-

quod modis
aliquid dicitur
calidum

1 elementum

2

3

4

WII 56

III

5

uero cali-

uero calidum, ut ad hominē est, ex speciebus co-
rum, quæ ex eo quod in ipsis præpollet, dicuntur,
quidquid homini applicatū, naturalis eius caloris
uel qualitatem auget, uel substantiā. Eadem mihi &
de alijs censerī dicta uelī, quæcūq; scilicet potesta-
te frigida, uel sicca, uel humida dicuntur. Quū hæc
quocq; partū ueluti ad ipsa elemēta, partū ueluti ad
ea, quæ ex præpollente sunt nominata, tū intelligi,
tū explorari, tū doceri cōueniat. Patet uero eū quo
q; qui iudicat, tactū, omnis acquisitiij caloris &
frigoris expertem esse debere, sicuti de medacarnē
uip ipsis prius est dictum.

Tactū eū qui
iudicatur⁹ sit,
ois acquisiti-
ij caloris uel
frigoris exper-
tē debere esse.

De temperamentis finis

Thoma Linacro An-
glo interprete

GALENI PERGAMENSIS

De inæquali intemperie, Thoma
Linacro Anglo interprete

Næqualis intemperies alias in
toto animalis corpore fit. uelu-
ti in ea hydropsis specie, quā
græci αἷμα λέγουσιν uocant. & fe-
brīb⁹ ἴσ, quas ἵπιδem hepialas
appellant, fere q; reliquis em-
R nibus

nibus, exceptis, quas Hæcticas nominât. Incidit
autem & in unaqualibet parte, quum ea uel intumuit, uel Phlegmone, Gangrena, Erisipilate, Cancro ne, est affecta. Huc pertinet & qui Elephas dicitur, & Phagedena, & Herpes. Verû hæc oïa cû fluxione consistunt. Absq; autē materiæ affluxu, solis partium qualitatibus aliquatenus alterâdis, in æquales intemperies fiunt, utiq; refrigeratis ijs, aut deustis, aut immodice exercitatis, aut feriatis, aut aliquid id gen^o passis. Iam ex medicamētis ijs, quæ foris corpori occurrunt, inæqualis intemperies gignitur, dum id uel frigefit, uel calefit, uel siccatur, uel humectum redditur. Quippe hæ simplices intēperies sunt, veluti in ijs, quæ de temperamētis scripsimus, est. mōstratum. Compositæ ex ijs aliæ quatuor sunt, quū corpus uel calefit simul & siccatur, uel calefit simul & humectat, uel refrigerat simul & siccescit, uel refrigerat pariter & madescit. Quod autē eiusmodi intemperies ab æqualibus eo distēt, quod in omnibus intemperanter affecti corporis partibus æqualiter nō insint: id clare liquet. Ergo quis sit omnis inæqualis intemperaturæ generandæ modus, in proposito libello statutum est exequi. Admonēdi autē sumus, quo clarior nobis omnis disputatio sit, de omnibus corporis particulis. principio a maximis sumpto, quæ scilicet ne vulgo quidē sunt ignotæ

R ñ hæc

hæc monuisse necessariū erat claritatis causa eorū
quæ a nobis deinceps sunt dicenda. De inæquali
uero intemperie nunc agendum, tū quænam eius na
tura sit, tū quot ei⁹ generandæ modi. Ergo qđ, in
omnibus particulis, corporis, quod fluxione est
affectū, unica temperies non sit, prius est dictum.

Verum id cōmune omnis intemperamenti inæqua
lis est. Differentiæ eius, ipsam corporum affector

*ad æquale temperamē
pōnuntur
et a/ir*

Aliter simpli rum sequuntur naturā, quum aliter simplex caro
cē carnē, Ali- aliter uniuersus musculus impari temperamento
ter uniuersū sit affectus. Quippe calida fluxio, ubi in musculū
musculū inæ procubuit, primum maiores arteriæ, uenæq; op
quali intēperi plentur, ac distendūtur. Ab ijs minores. Atq; ita
e affectū esse, res procedit, donec ad minimas sit peruentum. In
Calidum reu ijs, ubi ualenter impacta fluxio est, nec adhuc li
ma quēadmo stitur: partim eius per ipsarum ora, partim per tu
dum musculi nicas, ueluti colatum foras transmittitur. Tū uero
partes iuadat spatia ipsa uacua, quæ inter prima sunt corpora,
fluxione implētur. Sic omnia ab humore, omniq;
ex parte incallescunt, ac perfunduntur. Ea sunt,
nerui, ligamēta, membranæ, caro ipsa, ante qđ hæc

Venas & ar. arteriæ, & uenæ. Quæ scilicet & primæ, & præ
terias in phle ter cætera uario dolore afficiūr. Quippe interi⁹
gmone uarie a fluxione tum excalfiunt, tum distenduntur, ac
dolere,

diuelluntur. exterius non modo excalfiunt: sed
etiam premuntur, ac degrauantur. Reliquæ par
ticulæ aliæ comprimēdo solū, uel incallescendo,
aliæ

aliae utroque genere laborant. Appellaturque morbus
 ipse Phlegmonae. Est autem inaequalis interperies
 musculi. feruet enim iam qui in eo est sanguis. Is
 secum excalfacit primum quidem ac maxime ar-
 teriarum, & uenarum tunicas. Mox uero omnia
 quae extra has sunt, quibus scilicet circumfunditur.
 Ita duorum alterum necesse est sequi, ut si fluxio ui-
 cerit, corruptio sequatur uictorum corporum, sin
 fluxio sit uicta: ut musculi ad naturalem statum re-
 deant. Esto igitur prius uicta fluxio (rectius enim Victa fluxio
 a melioribus incipitur) Duplex hic incidit cura- ne, quae dein
 tionis genus, quod uel digeretur quidquid humo de curatio.
 ris in particulam procubuit, uel concoquet. Ve Digestione i
 rum digestio optanda maxime curatio est. Con phlegmone
 coctionem haec duo necessario sequuntur. puris ge maxie optanda
 neratio, & eius in aliquod spatium abcessio. Ab esse curatione
 scedit aliquando in capacitatu quae propinquae sunt, Cōcoct ionē
 tum maximā, tum minime momentaneam. Quod phlegmonis
 sane abcessionis gen⁹ optimū est. Alias in nō mo- duo sequi.
 mentaneam quidem, non tamē maximā. Interim Spatiōrū in
 in maximā, non tamē non momentaneā. Ac quae quae abscedit
 in uentriculum incidunt abcessionū, optima est uaria genera.
 quae in sinū eius internum abit. In quem etiam ple Abcessionū
 rūque se aperiunt. Mala uero quae sub peritoneum. quae melior
 Pari modo in ijs quae circa cerebrū existūt, bona sit quae deter
 est quae in priores eius uētriculos abscedit. Mala or.
 quae sub inuolucra eius. Item quae in posticū eius

R. in. uentrē

uētre se recipit. Qui uero circa costas abscessus
colliguntur: hi in capacitates erumpunt pectoris.
Ac musculorum quidem abscessus sub cutem, uis-
cerū uero in arterias & uenas, quas in se conti-
nent, uel in membranam qua operiuntur, quæ
Si uicta pars ipsis pro cute est. At si uictæ a fluxione parti-
a fluxione sit, culæ fuerint, in tantam deuenient intemperiem, un-
detum earum pereat actio, tum ipsæ spatio cor-
Dolor quam rumpantur. Porro desinent tum primum dolo-
do desinat. re, quum mutatrici qualitati fuerint adsimilata.
Quādo dolo Non enim quum mutata particularū temperies
ant corpora, iam est, siue (ut sic loquar) in ipso mutatum esse,
dolent, sed dum mutantur, siue in ipsa mutatio
Hippocrates ne. Quemadmodum mirus dixit Hippocrates.
„ Dū alterascit ac corrūpitur natura: dolores fiūt.
Alteratur autem, ac corrumpitur cuiusq; na-
tura, quū uel calefit, uel frigesit, uel siccatur, uel
humefit, uel eius unitas dissoluitur. In ijs quidē
intemperamentis quæ inæqualia sunt, ex calefaci-
endo, uel ex frigefaciendo. Quippe quum effi-
cacissimæ qualitates hæ sint. Secundo loco e sic-
cando, uel humectando. Ex esuriendo uero uel si-
tiendo, deficiente hic humida, illic sicca substātia.
Ex uulnerando, & erodendo, & tendēdo, & pre-
mendo, & conuellendo: unitate ipsa soluēda. Er-
goli calor sanguinis in particula, quæ phlegmone
laborat.

laborat, mitis est: tū qui in toto animalis est corpore mediocriter attēperatus: nō facile una cū affecta particula calefit, sin uel ille seruet uehementius, uel qui per totum spargitur animal, biliosus est: illico totus ad calorem uertitur. Multo uero magis sicubi ambo concurrunt, ut & qui in phlegmone habetur admodū calidus sit, & qui in toto est animante biliosus. Porro calefit primū qui in phlegmone in arterijs est sanguis, quod scilicet is tum natura ne quis san- calidior, tum uero magis spirituosus sit. post hūc quis primum uero etiam qui in uenis est. Quod si in propinquā calefiat, quis uisceri, cui plurim⁹ sit sanguis, oblecta phlegmōe deinceps, particula fuerit: iam celerius cum hoc uniuersus qui in animali est sanguis calore afficitur. Vnoq; uerbo, quidquid ex facili alterabile est, aut calidius. Quid citius, dum natura: id a quouis calefaciente primum ex & quid tardius calfit. Non secus & ab eo quod frigefacit, quid- us alteret' tū quid facile alteratu est, uel natura frigidum: id generatim tū primum refrigeratur. Ac promptus quidem ad membratim, alterandū spiritus est. Vtpote extenuissimis cōstans partibus. Calidissima naturæ merito est flaua bilis. At frigidissima pituita est. Reliquorum humorum, sanguis post flauam bilem maxime est calidus, sicut nigra bilis post pituitam est frigida. Quinetiam alteratur flaua bilis leui momento, ex quouis in eam agente. Nigra ægre alterascit.

R iij.

alterascit. In summa quidquid tenuiū est partiū, id
prōpte alteratur: cōtra cui crassae sunt partes, agre.
Alterationis Ita necesse est multifariae phlegmōis alterationes
uarietates in incidant, propterea quod multitarium affecta sunt
phlegmonis, corpora. Principio nāq; succus qui phlegmonē
ex quinq; ge^{re} excitat, magis minusue calidus est. deinde succi pu
neribus acci^o trefactio, pro ipsius natura responder. non mini
dere, mum certe prout is magis minusue est impactus.

Quippe quae perspiratu carent, celeri^{us} putrescūt,
ueluti & in externis accidit ōnibus. Carterū quū
calida temperie sunt & humida, tum utiq; potissi
mū. Iam ipsa phlegmone laborans particula, uel
prope uel longe sita est, a muli sanguinis uisceri
bus. totus q; sanguis uel biliosus est, uel melācholi
cus, uel pituitosus, uel spirituosus. Atq; haec ōnia
magis minus q;. Quare necesse est multiformes
fieri alterationes, siue alterum alteri sit collatū, siue
idem sibi. Fiunt haec omnes inaequales corporis in
quod phleg^{ma} temperies, maxime quidem inflammato eo qui in
mōe laboret, phlegmone est sanguine. deinde eo qui in uisceri
bus habet & corde. Atq; huius maxime eo qui i
inflammetur, sinistro eius sinu est. In quē (sicut in opere de usur
quid deinde. pandis manu dissectionibus est dictū) si uiuo etiā
animante, nec adhuc febre tentato, dimittere digi
tum uelis: uehementissimū deprehendes calorem.
Quo magis uerisimile est, ubi totum corpus prae
ter naturā icalescit: hūc maxime sinū ad summū
peruenire

peruenire caloris. Quippe quū tenuissimū maxime q̄ spirituosum sanguinē habeat, ac moueat perpetuo. Cæterū in febribus id genus ōnibus, calescit quidē sanguis aliquādo uniuersus, quicūq̄ nō naturalem illū calorē, qui ex humoris putrescentia est obortus, cōcepit. Non tamē aut arteriarum, uenarū ue tunicæ, aut aliud ullum circūiacentium corporum, prorsus iam temperamentum suū mutauit, sed adhuc mutatur atq̄ altera ē incalescēs, siue (ut sic loquar) calefiēs. Quod lōgiore tēpore hoc patit̄, etiam uincetur aliquādo, prorsus q̄ mutabitur. ita ut nō amplius calefiat, sed iam sit præter naturā calefactum. Porro termin⁹ alterationis est, cuiusq̄ particulæ functionis ratio-
nis lesio. Ad quem usq̄ terminū omnis altera-
tionis latitudo: via est in id quod præter natu-
ram est. veluti mixtum cōmune q̄ ac medium
quiddam ex cōtrarijs vtriusq̄ cōpositū, ipso na-
turali prorsus affectu, & eo qui iam plane est
præter naturā. Ergo toto hoc tēpore corpus in
calescens: pro modo alterationis etiam ad portio-
nem sentit dolorem. Quum vero omnes cor-
poris solidæ particulæ excalfactæ ad absolutio-
nem iam sūt, eiusmodi febrem Hecticam græci
vocant. ceu non amplius iam in humoribus &
spiritu: sed in corporibus ijs quæ habitus ratio-
nem habēt, comprehensam. Hæc doloris est ex-

Termin⁹ alte-
rationis quis
statuendus.

Doloris in fe-
bri spatium,
& ei⁹ termin⁹

*quasi tamē ab ho-
moribus, in gerit*

S pers,

In Ioleſcētiā i pers. putant eꝝ qui ea febricitant, omnino se fe
hectici causa bre carcere. neqꝫ enim sentiunt eius calorem. om

nibus scilicet eorum partibus aequē percalfactis.

Sed & cōuenit de ijs, inter naturalis scientiā pro

Doloris in se fessores in ijs quæ de sensibus produnt. Neqꝫ
bribus causa, enim citra alterationē est sensus, neqꝫ in ijs quæ

*sensus in febre citra
alterationē*

iam ad perfectionē sunt alterata, dolor. Itaqꝫ etiā

hecticae febres omnes, tum sine dolore sunt: tū

nec sensu ab his qui ipsis laborāt, percepta. Nō

enim ex eorum particulis, hæc agit hæc patitur,

quum omnes inter se iam similes sint redditæ,

Hypophora ac vnicam habeant cōsentientē tēperiem. Quod

& solutio. si alia earū calidior est, alia frigidior: at certe eas

rationes

tenuis est, frigidior, ut uicinā nihil offendar. Ali

oqui sic scilicet partes quæ pro naturæ modo se

habent: mutuo se offenderēt. utpote qui sic saltē

temperamentis dissideant. Caro nāqꝫ calida par

Inæqualitas ticular est, os frigidū. Carterum tam harū partiū,

tēperamētū in qꝫ reliquarū omniū indolens inæqualitas est, mo

sanis indolēs di excessus merito. Sic nanque nec aer qui nos

est, ambit, prius offendit: quam ad immodicū calo

rem frigusue est immutatus. Cuius alioqui quæ

in medio sunt differentias, tametsi numerosas, ac

manifestū excessum inter se habentes, citra nox

Hippo. dictū am sentimus. Ex ijs ergo fortasse nec illud duri

et eiusdē non dici videatur, quod Hippocrates alicubi ait: Om

nulla pro „ nē morbū vlcus esse. Quippe vlcus unitatis est

babilitas, diuisio.

diuifio. Immodicus uero calor ac frig⁹ proxime
 accedunt, ut unitatē soluant. plurimus quidē ca
 lor, dū segregat ac diuidit substantiæ cōtinuitatē.
 summū uero frigus, tū stipando tū introrsus pa
 riter trudēdo, quædam exprimit, quæcūq̃ quassat.
 Atq; hūc quispiam immodici caloris ac frigoris
 terminū statuens, fortasse nō incōmode sentiat.
 Seu uero is siue alius immodici excessus termi- **Omne immo**
 nus est, certe cōsistere omnē immoderatū excelsū
 sum in habitudine ad aliquid, iā liquet. Non enī ad aliquid cē.
 pari ratione a calidis frigidis q; afficit omne cor
 pus. Inde q; sit ut aliqua animalium cōueniētes in- **Animalium**
 ter se succos habeant. aliqua nō solū non cōueni quædā cōue
 entes, sed etiā qui se mutuo corrūpāt, ueluti ho nientes, quæ
 mo atq; vipera, quorum utriusq; salua alteri est dam contrari
 perniciēs. Ita utiq; & scorpiū necaueris, si ieiū- os inter se suc
 nus illi inspueris. At non homo hominē morfu cos habere.
 interemit, nec uipera uiperam, nec aspis aspidē.
 Siquidem quod simile est: id congruū amici q;
 est. quod cōtrariū est, inimicū ac noxiū. Auge
 enī quidque ac nutrit a similib⁹, perimit ac corū *regula*
 pit a dissimilib⁹. Itaq; etiā sanitatis tutela per simi
 lia perficitur, morborū sublatio per cōtaria. Vetiū
 de ijs ali⁹ est sermo. Hecticā uero febrē quæ iā **Omne febrē**
 habitū corporis occupauit, minie sētū qui ea labo praeter hecti
 rat. Reliquarū febriū nulla ē quæ nō a laborāte sc cē a laborāte
 tīat. sed aliæ magis aliæ min⁹ agrotātū sūt graues. senti ri.

S ij. Sunt

Sunt ex ijs & quæ rigore ingerant . fit enim id quoque symptoma, veluti alia multa, ab inæquali intemperie. Rationem tamē generandi eius in pposito libro tradere non est, priusq; de naturalibus facultatibus demonstratum fuerit, quor hæ qualesq; sint, tum quid agere quæq; sit nata. Verū in libris de symptomatū causis, de omnibus agetur. Sed reuertor ad inæqualis intemperamēti differētiās. Nam quemadmodū ex phlegmone febris nascatur, tum quod febris omnis ac phlegmone omnis, præter hecticas, ex morbis sint, quibus inæqualis sit intemperies: dictū iam est.

Inæqualis in Porro accendi febrē & citra phlegmonē ex solis tēperamenti humoribus putrescentibus licet. Neq; enim ea generandi via solum quæ inculcata sunt, & perspiratu prohibita rationes. ta, putrescunt. verū celeriter ea, maxime q;. Cæterū putrescunt & alia multa, quæ putredini sunt opportuna. Dicitur vero de horū opportunitate alio loco. Iam alio quoque genere inæqualis oriri intemperies in toto corpore potest. modo fuliginoso vapore detento. modo exercitationibus & plusculis laboribus calore adaucto. modo ab ira, quū sanguis immoderati⁹ feruet. modo ex deustione quāvis externa, incalescit. Porro qd' etiā in his oib⁹ febrib⁹, nō secus q; in phlegmonis supra est dictū, tum pro viribus effectricis causæ, tū p corporis ipsius affectu, alij magis febricitēt, alij minus,

alij minus, alij haud quāq̃, apertum esse arbitror.
 Aequē vero et quod intēperies ipsa nō nūq̃ spiri-
 tuosa tantū inuadit substantiā, nonnūq̃ ipsos etiā
 succos, clarū id quoq̃ reor. Sed nec minus illud,
 quod omnibus huiusmodi febribus si traxerint, *Hectica aliq̃ feb*
 hectica superueniet. Iam q̃ sermo noster p̃p̃mo *superuenit*
 dum ostēdit, inaequalē hanc intēperiē aliquādo ex
 calida, frigida ve substantiā, quae in particulā aliquā
 influat, accidere. veluti in his fiebat, quos phle-
 gmonae infestat. Sepe nō ita. sed ipsa corporis tem-
 perie in qualitate mutata, tum quod alterantiū eā, **Corporis tē**
 quaedam ortū habeant ab ipso corpore, quaedam extrinsecus, et
 extrinsec⁹. utiq̃ quū ex putredine tantū aliqua, vel quando inter
 phlegmone excitatur febris, ab ipso corpore, quū ne alteretur.
 ab vitiōe vel exercitatiōe, extrinsec⁹. Dicitur autē
 et de his fusi⁹ ir. morborū causis. Tanq̃ autē ex
 deustioe accēdit febris, alterato videlicet corporis
 tēperamento: itidē nōnulli sepe ex frigore refrige-
 rati toto corpore vehemēter sūt. aliqui vero etiā
 perierunt. Iam quod hi oēs etiā doleāt, ne id quidē
 latet. Porro dolent et qui ex rigore ingēti vehemen-
 ter perfrigerati, celeriter sese excalescere propera-
 runt. multi q̃ eorū quū subito ac simul manus igni
 admouerūt, ingentē circa vnguium radicē sentiunt
 dolorē. Et quisq̃ quū tā luculēter videat intēperiē
 inaequalē doloris esse causam: etiā de internis do-
 loribus dubitet, aut miretur, quo pacto circa phle-
 gmonē

S iij. gmonē

gmonē suū inde uel laxiore intestino, quod coloni
græci uocāt, uel dentibus, uel alia quauis particula
homines doleāt. Nam neq; taliū ullū mirabile est,
nec quēadmodū simul rigeant et febricitent agro
Cur aliqui si tantū aliqui. Quippe si pituitosus succus qui fri
mul rigeant, gignit, quē q; Praxagoras uitreum appellat, et
et febricitent. amara bilis quæ calida est, simul abundant, ac per
sensibilia mēbra moueantur: nihil miri est utrūq; a
cubāte pari modo sentiri. Neq; enim si hoiem sub
sole feruido statuas, et aquā illi frigidā infundas, fieri
potest, ut nō simul et a sole calorem, et ab aqua fri
gus sentiat. Verū hoc casu ābo extrinsecus sūt, nec

In hepialif cur paruis portionibus incidūt. In febribus quas hepi
frig⁹ et calor alos uocāt, tū ab interno, tum exiguis portiōibus.
simul sētiānt. eo q; uniuersū corpus ambo sentire uidetur. Quū
enī tenuissimis portiūculis aspersū per corpus tum
calidū sit tū frigidū: nullā sensilē alterius portiūcu
lam ita parua desumas, i q; nō alterū sit cōprehēsu.

In accessionū In ipsa tamē accessionis inuasiōe, aliqui febricitā
inualiōe febrī tū tum rigent, tū uero febricitāt, tū ambo sentiūt,
citātes aliquos frigus imodicū, et calorē una. Verū nō eodē loco.
frig⁹ et calorē Quippe quū possint quæ excalfactæ sunt partes,
simul sētire. manifeste a refrigeratis discernere. Nam itus et in
ipsis uisceribus calorē sentiūt. In externis partibus

In Lipyrijs uniuersis frigus. Tales perpetuo febres sūt et quæ
utrūq; perpe græce Lipyriæ uocātur. Præterea quoddā ardētū
tuo ita ut i ac febriū perniciosū gen⁹. Quod igit in his maiorib⁹
cessiōibus sē
portionibus
tū

portioib' accidit, hoc in hepialis cōtingit minutis.
 Inæqualis nāq; est et harū febrū itēperies, sed nec
 min' reliquarū oim. exceptis tñ hec'ticis. **Quietiā** Aliquos rige
 ijs qui rigent, nec tamē febricitāt, inæquale tēpera re nec tamen
 mentū est. Rarū tamē est id symptoma. Cæterū febricitare Ra
 incidit tum mulieribus, tum quibusdā aliquādo ui rumq; id,
 ris. Debet autē oino deses præcessisse uita. aut cer
 te ciborū copiā longiore spatio hō sup'ssisse. ex quib
 bus tardus, frigidus, crudus, & pituitosus nascat
 succus. qualē scilicet Praxagoras uitreū existimat.
 Porro antiquitus nemo (ut uidet') ita est affectus, **Symptōa pri**
 ut qui nec adeo ociosi, nec in uictus saturitate ui scis (ut uidet')
 uerent. Inde q; factū est, ut scripserint ātiqui me ignotū. et cur
 dici, rigori febrem necessario superuenire. Verū
 tamē tum nos ipsi, tum aliij iuniorū medicorū nō
 pauci, sepe numero uidimus rigore, quē nulla se
 cuta sit febris. Porro cōpōit ex hac intēperie, et ea
 quæ febricitariū est, Hepialus. appello ita febrē **Hepialos**
 illam, cui ambo semper accidunt. At in qua rigor quæ vocet
 quidē præcedit, febris sequit', ueluti in tertianis &
 quartanis hanc hepialū nō uoco. Ita ex duplici inæ
 quali intēperie hepialus cōponit'. Etiā aliæ febres
 præter hec'ticas fere oēs, Simili genere qui parti
 culæ alicuius cū tumore morbi sunt, hi quoq; oēs
 peride ac phlegmonæ, cum intēperamēto inæqua
 li consistūt. Cācer, Erisipelas, Carbūcul', Herpes
 Tumor, Phagedena, Gāgrena. Quippe cōmune
 ijs omnibus

his oib⁹ est, vt ex fluxiōe hūorū sint orta. Dissidēt
in eo quod alij ex pituitolo, alij ex bilioso, vel melā
cholico succo, alij ex sāguine vel calido, vel tenui,
vel bulliente, vel frigido, vel crasso, vel alio quopiā
genere affecto fiant. Declarabitur enī alio loco de
horū mēbratim differentia diligēter. Quod ad pro
positam disceptationē pertinet, hoc tantū dixisse
abunde est, quod qualiscūq; est fluxio, eadem ra
tione, quēq; prædictorū affectuū creat, qua prius
ex calida et sanguinea phlegmonen gigni mōstra
uimus. Sed non minus etiā similarū, ac simpliciū,
primorū q; in his corporū singula, sic a fluxiōe affe
cta, ad inaequalem intēperie deueniēt. Cæterū ex
trinsecus pro reumatis ratione calefacta, refrige
rata, siccata, vel humectata. penitus et in profundo
nondū similiter affecta. Quod si tota per tota mu
tata alterata q; sint: fiūt quidē illico a dolore libera.
In difficili tamē sic cōstituta sunt statu. Hec prano
uisse his qui opus de medicamētis sūt percepturi,
et post id medendi methodum, abunde mihi satis
videtur.

Finis Tertij de Temperamentis
Thoma Linacro Anglo
Interprete.

INDEX ERRATORVM Fo. lxxiij.

Folio. Pagina. Versu. Lege.
 Prio. scdā. viij. huiusmodi aliquid
 i. ij. xvij. Ita quod
 ij. i. vlti. papaueris
 ij. ij. xij. ea oratio
 ij. ij. xiiij. lore, oppōnem
 iij. i. xxi. eodē corpore cō
 iij. ij. xxiiij. Ergo eē quidē
 iij. i. xxi. hac potuerunt
 iij. ij. iij. assidue sectantur
 iij. ij. xiiij. tēperatū. Atque
 iij. ij. xvi. certo scio
 v. i. v. in eo cali.
 v. ij. vij. porro indicare
 v. ij. xij. nihil humecti in
 v. ij. xiiij. talis est naturæ
 vi. i. xvij. appareret, &
 vi. i. xix. vtrinq; po.
 vi. i. xxv. humidius est
 vi. ij. xix. in vna eadēque re
 vij. ij. xx. intēperature cō
 viij. i. xiiij. in naturaliter
 viij. i. xvij. assidue largū
 viij. i. xxvi. ambustus
 viij. ij. x. tēperies quæque ue
 ri quæ tēperata res ē dissimile

Folio. Pagina. Versu. Lege.
 ix. i. iij. articuloꝝ quod
 x. i. x. enī aut idē ē, aut
 xi. i. xij. frigidus quod
 xi. i. xiiij. cætorū corporū
 xi. i. xxij. alterū absolu
 xi. ij. xv. uel speciē (to
 xi. ij. xxvij. quem græce
 xij. i. xxij. tes. In specie
 xij. i. xxij. Genere vero
 xij. ij. iij. fariam dicantur
 xij. ij. xxij. aliquo ea su.
 xvi. ij. xvi. enim aliorū uel
 xvij. ij. xij. et xij. noticia
 xix. i. vij. ad humidorū
 xix. i. xx. siccitatis imagi.
 xix. ij. vi efficere, ut
 xx. i. xiiij. rāt ergo oportet.
 xx. i. xvij. spēbu. notant
 xx. ij. i. modo aīaliū ge.
 xx. ij. vij. in omni specie
 xxi. ij. xix tactu tamē san
 xxij. i. iij. contingit
 xxij. i. xxi. pertinent
 xxij. ij. xij. et xij. alterā quæ
 xxij. ij. xij. est hūidi et sicci

Folio. Pagina. Versu. Lege.

xxij. ij. xxii. .inditiūq;
 xxij. i. v. in eodem sunt.
 xxij. i. vij. in animorum
 xxij. i. ix. de mortui.
 xxij. i. xvij. mortua collata
 xxij. ij. ix. est tēperatilia
 xxij. ij. xij. nec cuiusq;
 xxij. ij. xix. nū ad ūguē ap.
 xxij. i. ix. motib⁹ optimis
 xxij. i. xij. nigros, cū in.
 xxij. ij. vij. paritur infans
 xxv. ij. i. confirmant.
 xxvi. i. vi. et sūguificatio
 xxvi. ij. xv. ex incoctis ci.
 xxvi. ij. xxvij. ohire queant
 xxvii. ij. xx. expertia, anal.
 xxvij. ij. xxij. est istorū si.
 xxvij. i. iij. disquisitio iēda.
 xxvij. i. xvij. liorē putant
 xxvij. i. xxij. sint. Sin de
 xxvij. ij. xij. descivisse a
 xxx. i. i. interpretabor.
 xxx. ij. xi. & mediocri tē.
 xxx. ij. xx. tum calorem.
 xxxi. i. v. perat⁹ tacū af
 xxxi. ij. ix. est iudex
 xxxi. ij. xxv. sūt duræ, nul.

Folio. Pagina. Versu. Lege.

xxxij. i. xvij. habet olīum
 xxxij. ij. xij. tēperamēta se.
 xxxij. ij. xvi. qui pīgues su.
 xxxij. i. xix. leue, et te
 xxxij. i. xxij. venæ extra se
 xxxij. i. xxvi. Nisi sicubi
 xxxij. i. vlti. vita i dulgētiō
 xxxv. ij. ix. tāta est (accedēs
 xxxvi. ij. i. Siquidē nec ex
 xxxvij. ij. v. tēpore cōpli.
 xxxvij. ij. vij. quod hic quā
 tum spissatum est, tantum
 xxxvij. ij. xxij. Rufus sicuti
 xxxvij. i. iij. protinus
 xxxvij. ij. xvij. & imbecillos
 xxxix. i. xxvij. non peruenit
 xxxix. ij. vi. a calore pro
 xxxix. ij. vij. cū senescūt, a
 xxxix. ij. xxi. corp⁹ in alijs
 xxxix. ij. xxij. esse in alijs
 xxxix. ij. xxij. sint hūidores
 xl. i. xi. alijs vara. Aru.
 xl. i. xij. scoptula illis.
 xl. i. xv. nudæq; plane
 xl. i. xvij. Quātopere autē
 xli. i. ij. pcedēte vero
 xli. i. xij. cunt, timidiq;

Folio.	Pagina.	Versu.	Lege.
xi.	i.	xv.	fiunt. lidem
xli.	ij.	vij.	ab externo ca-
			lore attraci ⁹ p ^r diit nō pōt ex
xliij.	ij.	ij.	autē hic rursū
xliij.	ij.	ij.	aliūde cōfluat
xliij.	i.	vlti.	perueniret
xliij.	ij.	xx	hac quod vbi
xliij.	i.	xvij.	perpēdētibus
xlv.	ij.	xxij.	testae est adsi-
			milis. lam malacostaca
xlvij.	i.	xv.	Ad eū modū.
xlvij.	i.	vlti	Cāterū cū id
xlvij.	ij.	xxi.	tū ad libros de
			medicamētis, tū ad medendi
xlvij.	ij.	xij.	indicaretur, qd'
xlix.	ij.	i.	in ignē mutato
xlix.	ij.	iiij.	facile accēdunt
l.	i.	vij.	tamē iam fieri
l.	i.	xij	tem alias, mo.
l.	ij	iiij.	tur ignis ni.
li.	i.	ij.	ē corp ⁹ vna qualibet
li.	i.	iiij.	tatū, id quod.
li.	i.	iiij	nec ipsum hoc
li.	i.	v.	ab ipso mutat

Fo. lxxiij.

Folio.	Pagina.	Versu.	Lege.
li.	i.	vi.	nec vnq̃
li.	i.	vij.	si illud mutet
liij.	i.	xxi.	& quae
liij.	ij.	x.	si certorū me.
liij.	ij.	xiiij.	cū certis acce.
liij.	ij.	xx.	ea q̃ vi
lv.	i.	ij.	adferat
lv.	i.	ij.	ciendo iuuat
lv.	i.	vi.	alij tēpore cō.
lvi.	ij.	vij.	non eo minus
lvij.	i.	ij.	in eū quicq̃
lvij.	i.	xx.	quē ipsa.
lvij.	ij.	xvij.	qui ratiōe so.
lxi.	i.	xv	calorē quēdam
lxij.	i.	xvij.	cas māifeste cale.
lxij.	i.	iiij.	Imo tantum in
lxij.	i.	v.	a perfūdēdo ē
lxij.	i.	xxiiij.	ad sūma cor.
lxij.	i.	xxvi.	indiciū vero
			ac documentum quod frigida
lxij.	ij.	xxij.	ex accidenti
lxiiij.	ij.	x i.	ve ad motū ve.
lxiiij.	ij.	xvij.	hominē pote-
			state calidum

Impressum apud praeclaram Cantabrigiam per
Ioannem Siberch. Anno. M. D. XXI.

